

ΟΙΚΕΙΟΝ
ΔΙΑΛΟΓΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

ἡ Ρωμαϊκῇ.

FAMILIARIVM COLLO-
QVIORVM LIBELLVS

. Græcè & Latinè,

Auctus & recognitus.

Accessit & utilis Dialogus de ratione stu-
diorum rectè instituenda.

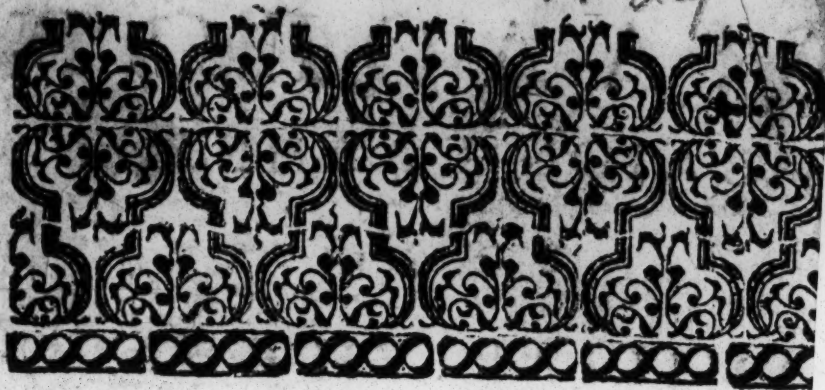
ITEM

Oratio de ratione discendæ ac docendæ linguæ
LATINÆ & GRÆCÆ.

Autore Iohanne Posselio.



LONDINI,
Excusum in Officina Societatis
Bibliopolarum. 1630.



Ιωάννης ὁ Πρωτεύλιος

ΤΟΙΣ ΑΝΔΡΑΣΙ ΦΙΛΟ

μάσοις καὶ παλαιαίοις, τοῖς μετὰ
 εὐσεβῆς παιδείας τοῦ νεανίσκου τὰ ῥωμαϊκὰ καὶ
 ἑλληνικὰ γράμματα διδάσκουσιν,
 εὖ περὶ πειν.

324
 ΟΡΘῶς καὶ νενεχόντως ὑπὸ πινθ τῷ σοφῶν εἰρη-
 ὅς μὴ ῥωμαϊκοῖς ἑλληνικὰ γράμματα μῶς
 εἰδύαται λογικὸν τέκνονμα ἀνδρὸς εἶχειν.

Ομολογεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ πάντων πεπαιδευμένων
 καὶ εὐφρογνόντων ἀνδρῶν, τοῦ ῥωμαϊκοῦ λογογράφου
 καὶ ποιητῆς πᾶσαν τὴν ἐαυτοῦ παιδείαν καὶ σοφίαν, καὶ
 ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, παρὰ τῆς Ἑλλήνων εἰ-
 λεφέναι, καὶ πλείστα ἐκ ἄλλαις, πλὴν ἑλληνικῶς λέ-
 ξουσιν, ἐκτερονεῖσθαι δυνάσθαι, μᾶλλον δὲ τὸν λόγον
 ῥωμαϊκὸν ἐκ ὀρθῶς γνωθῆναι, καὶ εἰ γράφειναι, καὶ ἐρ-
 μινιδθῆναι, ἀλλὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶττιν οἷοντ' εἶ-
 πλείστα τοιγαρὲν ὠφελῆνται πάντες, ὅσοι ἐν ταῖς ἐαυ-
 τοῦ περὶ τὰ γράμματα σπουδαῖς, τὰ ῥωμαϊκὰ τοῖς
 ἑλληνικοῖς συνάπτεσιν, ὅπως ἐν ἀμφοτέροις ὁμοίως
 ἰσχύοντες πυγχαίωσιν. ἐγὼ δὲ, ἵνα κατ' ἐμαυτὸν μέ-
 ρῃ ἐν καὶ ταῖς ἀμφοτέρας γλώττις ὀρθῶς καὶ ῥαδί-
 ω

ως μαθεῖν, τοῖς φιλομαθεῖσι τῇ γενήσκειν βωηθήσων,
 τέττες τοῦ διδύχου· ἔξεδωκα, αὐτὲς τῇ ἐκείνων
 ψυχῇ καὶ χεῖρσι συναρμώσας, τέττες εἰ σπασδαῶς
 ἀναγνώσκοντα καὶ ἀμα χεῖρονται πρὸς τὸν βίον, αἰ-
 διῶνται τέττες τὸ πόνε πλείστον ὀνησόμενοι. ἔρρωθε,
 καὶ μετ' ἑμὲ πλὴν πρὸς τὰς τέχνας καὶ γλώττας σπασδαῶν
 εἰς τὸ τὸν Θεόν, τὸν πάντων τῇ ἀγαθῶν τῇ ἐν τῷ
 εἶω αἶπον, δοξάζειν, καὶ πλὴν ὀνηθινὴν πρὸς αὐτῶν, καὶ
 τὸ ἡὺς αὐτῶν ἀγαπῶντες Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ κρεῖς ἡμῶν,
 διδασκῶν μνησκῶν, κατὰ τὴν μεμνημένοι τὸ τὸ
 Δανιήλ· οἱ σωζόμενοι ἐκ λαμπροῦς ὡς ἡ λαμ-
 πρῆς τὸ σπασδαῶν, καὶ ἡ τῇ δικαίᾳ τῇ
 πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἐπὶ.
 ἐκ τῆ Ροδόπολεως, ἐτὶ ἀπὸ τῆς
 Θεογονίας α φ π η.

but bring but a small beginning
 of your ripe wits with our look
 my times
 A 2 ΠΑΡΑ-

Joh
 John Emerson

impudiat videtur. et ita dicam ut neque
 una laus orationis vera detrahta si detrahta
 etque falsa a fista effe videtur.
 und his minoror. ad id quod est hujus
 auffer caput fista oratio.



SALVTANDI ET
BENE PRECANDI
formulæ.

Salve Doctor observande.
Salve vir ornatissime.
Salve Domine clarissime.
Salve plurimum frater.
Salve condiscipule.
Salvete condiscipuli.

Responsio.

Salve & tu.
Salve similiter.
Salvum te advenisse gaudeo.
Iucundus est mihi tuus $\left\{ \begin{array}{l} \text{adventus.} \\ \text{reditus.} \end{array} \right.$
Habeo tibi gratiam.
Precor Deum, ut tibi hanc diem felicem reddat.

Responsio.

Idem & tibi precor.
Precor tibi felicem noctem.
Precor tibi placidam quietem.

Responsio.

Talem & tibi precor, Paule charissime.
Prosit tibi balneum.
Deus fortunet lavationem tuam.

Colloquia familiaria.

ἀπόκρισις.

ἔχω σοι χάειν.
ἡδεῖα μοί ἐστιν ἡ ἐσχ' σε.
ἔρρωτο εὐδαιμόνως.

καὶ σὺ ἔρρωτο {
 ^{εὐ.}
 χάλλισα.
 εὐτυχέως.

ἔρρωθε.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΩΣ ΧΡΗ

ἐπὶ δαῖτα καλεῖν.

Χαῖρε διδάσκαλε.

Διδάσκαλε.

Χαῖρε καὶ σὺ φίλε {
 ^{παῖ.}
 μαθητὰ.
 Πέτρε.

παιδάειον.

πατὴρ με δεῖται {
 ^{ἀριστῶν,}
 σε μετ' αὐτῶ {
 ^{δειπνεῖν,}
 ^{τῇ ὥρᾳ} {
 ^{δεκάτῃ.}
 ^{ἐν δεκάτῃ.}
 ^{πρόμτῃ.}
 ^{ἑκτῇ.}

κύειθ με αἰτεῖ παρὰ σε, {
 ^{ἀρίστω.}
 συμβιῶναι αὐτῷ ἐν τῷ {
 ^{δειπνῶ.}
 ^{πατὴρ.}

βάλλε {
 ^{καλέται}
 ^{προσάγειν} } τοὺ κακλημένους.
 παιδάειον.

βαδίζω πάτερ.

πορεύουαι κύειε.

ἐκτελέσω τὰ προσηταγμένα.

Χαῖρε {
 ^{κύειε}
 ^{καθηγητὰ} } φιλανθρωπότατε.
 ἀπόκρισις.

Χαῖρε καὶ σὺ παιδάειον φίλον.

παιδάειον

Colloquia familiaria.

Responsio.

Habeo tibi gratiam.

Grata mihi est precatio tua.

Vale feliciter.

Et tu $\left\{ \begin{array}{l} \text{benè} \\ \text{optimè} \\ \text{feliciter} \end{array} \right\} \text{vale.}$

Valete.

H INVITANDI AD CON- vivium formulæ.

Salve Præceptor.

Præceptor.

Salve & tu mi $\left\{ \begin{array}{l} \text{puer.} \\ \text{discipule.} \\ \text{Petre.} \end{array} \right\}$

Puer.

Meus pater rogat $\left\{ \begin{array}{l} \text{prandeas,} \\ \text{cœnes,} \end{array} \right\} \text{hora} \left\{ \begin{array}{l} \text{decima.} \\ \text{undecima.} \\ \text{quinta.} \\ \text{sexta.} \end{array} \right\}$

Dominus meus petit à te, $\left\{ \begin{array}{l} \text{prandio.} \\ \text{cœna.} \end{array} \right\}$

Pater.

Abi $\left\{ \begin{array}{l} \text{advocatum} \\ \text{adductum} \end{array} \right\} \text{convivas.}$

Puer.

Abeo Pater.

Vado Domine.

Fier. Curabitur.

Sis salvus $\left\{ \begin{array}{l} \text{Domine} \\ \text{Præceptor} \end{array} \right\} \text{humanissime.}$

Responsio.

Salvus sis tu quoque mi puer.

A 4

Puer.

Colloquia familiaria.

παιδείον.

πατήρ { με φιμῶν τὴν φιλαν- } αἰστον }
 κύνος { θρωπίαν σε, αὐτὴν, ὅ- } δειπνον } ἐλθέτω.

Διδάσκου λαμπρότατε, πάντες οἱ κεκλημένοι ἡδ
 πάρεσι, μῶνον σε ἀναμύροντες, καὶ ἐὰν μὴ σε παρο
 δοκῶσι, νυνὶ αὖ ἀνέκλιντο,

διὰ τὸτο δέοντά σου, ἐπὶ τὸ { αἰστον } ἐλθεῖν.
 δειπνον }

ἐπὶ κητιμ { πέντη.
 ὀπκρέματα } ὡρα { ἕκτη.
 { δεκάτη.
 ἐνδεκάτη.

ὁ τῷ { αἰστον } χεὶρ ὁ πάρεσι.
 δειπνῶν }

πάρεσιν οἱ κεκλημένοι ἐπὶ τῷ δούρῳ.
 εἰσαγε τοὺς κεκλημένους.

ὑποδέχεσθαι τοὺς συμδείπνους.

ὑός.

Χαῖρε διδάσκου ἀδελφε.

Κεχειρισμένως ἡμῶν ποιεῖς, ἀξιῶσαι ἡμέτερον
 συμποῖης.

πατήρ.

ἐτοίμασον τὸ { αἰστον } παιδείον.
 δειπνον }

ἐρῶσθαι { τῷ τρέπῳ.
 ἐρῶσθαι }

παρεπῆει { ἄρτον. } ἀργυρῶ.
 κοχλιάεια { ξυλινῶ.

{ χάριτον.
 ἐρε { ὁδόντων.
 ποτήρια.

ἐλαβε { τῷ κύλινθ.
 τὸ ἀργυρῶν ποτήριον.

Colloquia familiaria.

Puer.

Pater { meus expectat hu- } prandium }
 { manitatem tuā, } { veniat.
Herus { ea, ubi volet, ad } cœnam }

Eximie Domine Doctor, omnes convivæ jam
adsunt, unum te expectant, & nisi te expectarent,
jam accumberent:

ideo te rogant, ut ad { prandium }
 { cœnam } accedas.

Imminet { quinta.
Instat } hora { sexta.
 { decima.
 { undecima.

Prandendi {
Cœnandi } tempus adest.

Adsunt invitati pro foribus.

Duc intrò convivas.

Excipito convivas.

Filius.

Salve Præceptor observande.

Gratam rem nobis facis, quòd non dedignaris no-
ster esse conviva.

Pater.

Para { prandium }
 { cœnam } puer.

Adorna {
Sterne } mensam.

Appone { panem. } argentea,
 { cochlearia } lignea.

Adfer { panarium.
 { mappam.
 { pocula.

Elue { calicem.
 { argenteum poculum.

Circum

Colloquia familiaria.

τὸν καὶ κλον ἐν μέσῳ τῆς πρᾶπέης πίθῃ.
πίθῃ καὶ ἡ τάξις τὰς ἑδρας, καὶ περισκεφάλαια ὑπὲρ πίθῃ.
φέρει ὕδωρ πρὸς τὸ νίπτειν τὰς χεῖρας.

വിനീത സു ഹൃദയേന.

ਬਿਨੈ: ਤਵੇ ਘੋੜੇ.

νίψομεν ὁμῶς.

ἐπιδός μοι { χειρόμακτον.
 { ἀλοδοχον.

ἐκμασσε τὰς χεῖρας.

τί ἐσήμετε;

ਸਤੁ ਨਾਨਕ ਕੇ ਮਨ।

முதலின்.

Τὸ { αἰετον
δῆπνον } διαφθείνεται { ἄπουσ' αἰ.
διὰ τὸ σιω } ἀναβολῶ.
συμπόσιον } βραδυπῆτα.

Τὸ σπῆλον παρέτετι, καὶ ἐξέειπε ὁ υἱ.

Πῶς κελύεις μὲ καθεύδεις;

ἐν ᾧ ὥρτυνεν τὸ πνεῦμα { κατακλίνε.
ἀνάπεσε.

ἀνέπεσον οἱ κεκλημενοί.

παιδάειον, ἐυλόγησον τὴν τράπεζαν.

παιδάειον.

οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ βλέπουσι κύριε, καὶ τὰ
λοιπά.

περὶ δὲ καὶ τῶν αἰσιμαμένων, ἣν νεωστὶ
ἐκ τῆς δημοκρατίας ἔμαδες.

παῦ κτίσμα καλόν, καὶ ἔστιν ἀπόβλητον, καὶ ἐν-
χειρίσας λαμβανόμενον, ἀνιάζεται γὰρ διὰ λόγον
θεοῦ, καὶ ἐντάξεως, α. Τιμὸθ. κφ. δ.

σιτία, τροφήν, ὄζω.

φέρει } κρέα, { ὀππιά.

Σιχθύας, Σέρδα.

ὅς μοι τὸ { ⁵⁷ἐκπώμα } ὕδρην.
 { ποτήριον }

6780's

Colloquia familiaria.

Circum in medium mensæ ponito.

Colloca ex ordine sellas, & pulvinaria superpone.

Adfer aquam ad lavandas manus.

Lava tu prior.

Lava manus.

Lavemus unâ.

Porrige mihi $\left\{ \begin{array}{l} \text{mantile.} \\ \text{salinum.} \end{array} \right.$

Absterge manus.

Quid statis?

Sedete.

Accumbite.

Prandium $\left\{ \begin{array}{l} \text{absentia.} \\ \text{corruptur tua} \end{array} \right.$

Cœna $\left\{ \begin{array}{l} \text{mora.} \\ \text{tarditate.} \end{array} \right.$

Convivium $\left\{ \begin{array}{l} \text{corruptur tua} \\ \text{tarditate.} \end{array} \right.$

Cibus appositus est, accumbite igitur.

Vbi jubes me sedere?

In primo loco $\left\{ \begin{array}{l} \text{accumbe.} \\ \text{discumbe.} \end{array} \right.$

Accubuerunt convivæ.

Puer consecra mensam.

Puer.

Oculi omnium in te sperant Domine, &c.

Adde etiam sententiam memorabilem, quam nuper ex concione sacra didicisti.

Quicquid creavit Deus, bonum est, & nihil rejiciendum, si cum gratiarum actione sumatur; Sanctificatur enim per verbum Dei, & precationem, 1 Timoth. 4.

Adfer $\left\{ \begin{array}{l} \text{epulas, cibum, acetum.} \\ \text{carnes, } \left\{ \begin{array}{l} \text{assas.} \\ \text{piscis, } \left\{ \begin{array}{l} \text{chxas.} \end{array} \right. \end{array} \right. \end{array} \right.$

Da mihi poculum vitreum.

Porrige

Colloquia familiaria.

ἐπιθὺς μοι τὸν { τὰ ἀργυρᾷ ἐκπώματα.
καίδαρον.
τυρῖν.
ἄρτον.
τὸ μαχαιρίδιον.

εὐλογείτω ὑμῖν { τὸ το ποτόν } ὁ χριστός.
τὸτον ἢ οἶνον

ἔστω ὑμῖν σωτήριον ὡς ὁ ζυθός.

ῥυθιτο τὸτο, φίλε παῖ, ἀμύν.

θὺς μοί π { τῆς ὀρνιθός.
τῆς ἀγέκτορος.
τῆς ἰχθύων.
τῆς ἀρτε.

βέλοι π τῶ { κρέως; } ναί.
χλωός; } βέλομαι.
ἰχθύος; } ἔβέλομαι.

ἔλχε { ζύθον,
μελίκρατον, } ἵνα πίνωμεν.
οἶνον,

ἔθέλεις πίνειν;

διὰ τί ἔπινεις;

κοιῶς με ὑπέμνησας, παῖ, ὡς διψῶ.

ἔδιψῶ. ἰκανῶς ἔπινον.

πρωπίνω σοι. ὁ θεός εὐλογείτω.

ἡδέως παρὰ σε λαμβάνω.

μὴ ὅλον ἐκπινε.

ἰκανόν σοι λείψω.

πλεόν σοι λείψω, ὅ μὲλλον πίνειν.

ζύθον

οἶνον

ὑδρόμελι

ἀπὸτεμνέ μοι π τῶ κρέως βουβαλίκῃ, τῶ κρινοῦ

σκληρυμέντῃ.

αἶρε ἢ πίναντα τὸτον, καὶ πυροπῆθι ἐδέσματα ἄλλα.

ἀν' ἐπλήρωσας

Colloquia familiaria.

Porrige mihi {
argentea pocula.
cantharum.
caseum.
panem.
cultellum.
ospitet vobis { hunc potum } Christus.
 { hoc vinum }

Sit vobis saluti hæc cerevisia.
Id faxit Deus, chare puer. Amen.

Da mihi aliquid de {
Gallina.
Gallo.
piscibus.
pane.

Vis aliquid de {
pisce ? { Etiam.
ansere ? { Volo.
carne ? { Non volo.

Infunde {
cerevisiam,
aquam mulsam, } ut bibamus.
vinum,

Non vis bibere ?

Cur non bibis ?

Rectè me mones, omnino enim sitio.

Non sitio. Satis bibi.

Propino tibi. Deus benedicat.

Libenter à te accipio.

Ne totum ebibas.

Satis tibi relinquam.

Plus tibi relinquam, quàm bibiturus sum.

Nihil {
cerevisiæ
vini } reliquum est.
aque mulsæ }

Abscinde mihi aliquid de carne bovina fumo indu-
rata.

Tolle hanc patinam, & appone cætera fercula.

Explevi

Colloquia familiaria.

ἀνεπλήρωσα } τίω ὄρεξιν.
ἔπεισα }

συ μὲν { ὀλιγόσι τ' } ἦ.
 { ὀλιγότοις τ' }

ἐκ ἐμὴ ἀδελφότητος.

πάντες· ἐκ ἀγροῦς τὸ γὰρ πλεονάζον ἐλλήνων, ἢ κίτρι,
ἢ ἄπαντι.

ἀλλὰ βελτιὸν ὅτι τὸ τῷ χειρὶ· ἀποτέχετε ἐκυτοῖς,
μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κρεπάλει
καὶ μέθῃ.

παρέχτε ὑμᾶς } φαιδρῆς.
 } περὶ χαρῆς.

ὁππῶς, ὡς παιδάριον, τὸν ἰχθυὸν ὅπῃ ἐν ἐλαίῳ
καὶ φυλάττει μὴ κατακρήνηται.

φρόνιζε, ὅπως τὰ ἡμῶν εἴητε { μαλακώτερα.
σκληρώτερα.

τα ὡὰ εἰς { μαλαγῶ.
 { ὡμά.

Ἰτὲ δ' οὐκ ἔστι μαλακώτερον.
ἀλλὰ πῶς σφαίρας.

αὐτὸν { τὰ ἔδωκα. τὸν ἄρτον.
τὸ βύτηρον. τὸν τυρόν.

ἔρατ' ἡ λεκάνη σὺν τῷ χειρμακτῷ.
ἐνεγκε τραγήματα, παιδαριον.

παρόμυθε τὸν λύχνον.

φυλάτῃς σβεννωῖαι τὸν λύχνον.

πνευμάτιναι
 { μήλα.
 κοκκύμμηλα.
 λεπτοκαρύνα.
 σαφύλας.
 σαφιδάς.
 }
 { ἄπα.
 κερύσια.
 ῥόνα.
 ἀμυγδαλάς.
 ἄπα ὄπια.
 }
 { βασιλικὰ.
 ῥοσινά.
 }

Εἰς τῇ ὑμετέρᾳ φιλαν- { αἰσον } ὑπελθὲς ὑμᾶς
 νρωπία πεπαισμένως ἐπὶ { δειπνον } ἐκτάλιστα

Colloquia familiaria.

plevi } famem.
davi }

perpauci cibi es.

on sum edax.

bibe: non ignoras veterum Græcorum legem, Aut
bibe, aut abi.

ed melior est CHRISTI lex: Cavete vobis, ne
quando graventur corda vestra crapulâ & ebrie-
tate.

æbete vos } lætos.
 } hilares.

orre, puer, hunc piscem in craticula, & cave ne
aduratur.

ura ut ova coquantur } molliuscula.
 } duriuscula.

va } sunt mollia.
 } sunt cruda.
 } justo molliora sunt.

Muta orbes.

olle } cibum. } butyrum.
 } panem. } caseum.

ppone pelvim cum mantili.

ffer bellaria, puer.

munge candelam.

ave ne lychnum exstinguas.

ppone	{	poma.	{	pyra.
		pruna.		cerasa.
		nuces avellanas.		juglandes.
		uvæ.		amygdalas.
		uvæ passas.		pyra tosta.

go vestra comi- } prandium frugale }
tate fretus, ad } cœnam frugalem } vos invitavi

Conviva.

Colloquia familiaria.

Οἱ κεκλημένοι.

Τὸ αἰετὸν σε ὑπερβόηοντως λαμπαρόν γέρονε.

Τὸ δειπνόν σε ἐκ ἐυτελές, ἀλλὰ πολύτελες ὅτι.

Τὸ δειπνόν σε μεγαλοπρεπέστερον τῷ δέοντι γέροντι.

Ὅτι ἀπολογία ποιεῖς, τὸτο μόνον κατηγορητέον ὅτι.

Ὡς οἰκεῖοι φίλτατοι, δεῖμα ὑμῶν, τὸτο τὸ δειπνόν
διον, καὶ ὡς ἐυτελές, γέροντι.

Ἐχω σοι χάριν, ὅτι ἐπὶ τὸτο τὸ δειπνον πολὺ ἡδονή
σόν με ἐκάλεσας.

Ἐδὲν ὅτι αἴτιον τὸ ἐυχαιρεῖν.

Εγὼ ὁμολογῶ σοι χάριν ὀφείλειν, ὅτι εἰς τὸτο τὸ
δειπνον λεπτὸν ἐλθεῖν ἡξίωσας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΩΣ ΧΡΗ

αἰτῆσαι π. παρὰ διδασκάλου.

Αἰδέσαιαι παιδαγωγέ, δεῖμαί σε συγχωρήσάι μοι
χολῆς ἀπεῖναι τῇ ὥρᾳ περὶ τῇ, τὸ λένειν ἔνεκα.

Ἀξιῶ σε, δεῖμαί μοι Ἰξυσίαν οἶκοι μύρεν· δεῖ γὰρ
ὅτι τέλει π.

Αναγκάσιως ἔχω σὺν τοῖς πεκεῦσιν εἰς ἀγρόν βαδίζειν.

Τὸτο σὺ συγχωρήσωντι γίνεσθαι ἀξιῶ.

Δός μοι Ἰξυσίαν Ἰξελ- } ὑποτιθεσθαι.
δεῖν ἔγω, ἔνεκα τὸ } ἀποπατήσαι.
} ἔρῃσαι.

Δός μοι Ἰξυσίαν εἰς οἶκον ἀναδραμεῖν περὶ
κομίζεσθαι βιβλίον π.

Ἰξέτω μοι } τὸ διδασ- } Ἰξελθεῖν περὶ } πᾶν πύρρον.
} κηεῖς } τὸ ἀγροτέρειν } πῆρρον.
} τὸ χολῆς }

περὶ τὸ δούρα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας με προσερεῖν, δεῖμαί
ἐν σοι δεῖμαί μοι Ἰξυσίαν περὶ τὸτον Ἰξίεσθαι.

Κυεῖός με ἐκέλευσέ με } δευτέρῃ, } τὸτο ἵνα με
} οἶκαδε ἐπαν- } περὶ τῇ, } ἐξῇ ποιεῖν
Παπῆς } ελθεῖν τῇ ὥρᾳ } τρίτῃ. } ἀξιῶ.

ἀλλὰ

Quia familiaria.

Conviva.

Prandium tuum super modum splendidum fuit.
Cœna tua non frugalis, sed sumptuosa est.
Cœna tua magnificentior fuit, quam æquum est.
Quod excusas, id unum habes, cur accusandus sis.
Amici charissimi, quæso ut cœnulam nostram, licet
tenuem, æqui borique contularis.
Habeo tibi gratiam, quòd ad hanc cœnam longè
suavissimam me vocasti.
Non est quod gratias agat.
Ego agnosco me tibi gratiam debere, quòd ad hanc
tenuem cœnam venire non dedignatus es.

P E T E N D I Q V I P P I A M

à Præceptore formulæ.

Observande Præceptor, quæso ut liceat mihi scho-
la abesse, hora prima, lavandi causa.

Precor, ut facias mihi facultatem manendi domi.
Est enim mihi aliquid efficiendum.

Est mihi abundotus cum parentibus meis, id ut
tua pace fiat, oro.

Concedas mihi potesta- } levandi alvi,
tem exeundi, causa } solvendi ventrem.
} reddendæ urinæ.

Liceat mihi recurrere domum attetendi libelli cu-
jaspian gratia.

Liceat mihi } ludo li- } papyrũ.
} terario } exire ad emendũ } pennã.
} schola } panem.

Quispiam me præ foribus conventũ expetit. Quæso
itaque ut liceat mihi tua pace ad hunc exire.

Dominus } meus iussit me } decima, } id ut mihi
} domum re- } prima, } liceat fa-
} dire hora } tertia, } cere, oro.

B

Dolet

Colloquia familiaria.

ἀρχέω { τῷ κεφῆλῳ.
τῷ ὀδόντα.
τῷ γαστέρι.

Ἦ' ρίς σάζει αἷμα.

Κακῶς ἔχω, τέτε ἐνεκα δέμαι ἔξείναι μοι οἷαδὲ
ἀπελθεῖν.

Φίλτατε καθηγητὰ, Ἰωάννης αἰτεῖ ὑπὲρ ἀπόντι
συγγνώμῃ ἔχειν.

Ἰωάννης καὶ Παύλ' αἰτῶσι σφισὶν αὐτοῖς ἀπ' ὅσῃ
συγγνώμῃ ἔχειν.

Φίλτατε διδάσκαδε, χθὲς βιβλίον πᾶν ἔπα
ἀνέλαβον. διὰ τὸτο δέομαί σε, νεθετεῖν τὸ συμ-
μαθητὰς, ὅπως, εἴ τίς ποτε αὐτὸ ἔυρη, μοι
ἀποδῶ.

Εὐδοξότατε καθηγητὰ, εἰδαξόν με ὃν τρόπον λέξαι
ἐλλινιστῶ, Iohannes me verberavit.

Διδάσκαλε.

Κατὰ τῶτον τρόπον λέξεις, Ἰωάννης ἔκτυψε με.

Παιδείειον.

Δέομαί σε διδάσκαδε, γράφειν μοι πρὸς τῇ σοιχείᾳ
ἐλλινικῶν χαρκατῆρας, ὅς τῷ γράφειν αὐτὸν
μῶμαι.

Διδάσκαλε.

Πῶς ἔχεις τὸ ἀρχέτυπον, ὃν πρὸς ὀλίγων ἡμερῶν σε
κατέγραψα;

Παιδείειον.

Τῶτον διὰ ἀμείας ἀπώλεσα.

Ἰωάννης αὐτὸν μοι διεσπάρξαε.

Διδάσκαλε.

Ἰδὲ ἔχεις οὖν ἄλλον, φρόντισε ὅπως μὴ καὶ τῶτον
ἀπολέσῃς.

Παιδείειον.

Δέομαί σε διδάσκαδε, παρασκευάζειν μοι
πῆρεθ' ὅτο.

Διδάσκαλε.

Colloquia familiaria.

Dolet mihi caput.

Dolent mihi dentes.

Dolet mihi ventriculus.

Nasus stillat sanguinem.

Malè habeo, ideo quæso, ut mihi liceat domum ire.

Amantissime Præceptor, Ioannes petit sibi absenti veniam dari.

Ioannes & Paulus petunt sibi absentibus dari veniam.

Clarissime præceptor, heri libellum quendam amisi, quem nondum recepi. Rogo igitur te, ut admoneras condiscipulos, ut, si quis fortè cum invenerit, mihi restituat.

Clarissime præceptor, doce me quibus verbis dicam Græcè, Ioannes me verberavit.

Præceptor.

Sic dices: Ioannes &c.

Puer.

Oro te Præceptor, ut mihi describas figuras elementorum Græcorum, quas scribendo imiter.

Præceptor.

Vbi habes archetypum, quem ante paucos dies tibi præscripsi?

Puer.

Eum per incuriam amisi.

Ioannes eum mihi discerpfit.

Præceptor.

En habes jam alium, cave ne & hunc perdas.

Puer.

Quæso præceptor, ut præpares mihi pennam hanc.

B 2

Præceptor.

Colloquia familiaria.

Διδάσκῃς.

Ποῖον πλεονέξαι θέλεις ;

Παιδίον:

πρωτόρμωζε τῇ χειρὶ σε.

Δίδαξόν με ταῦτα ἀναγνώσκειν.

Τίνα τρόπον ταῦτα ἀναγνώσκει;

Πρόσθετον μοι ὅσον χεῖ με ἐμμεταθάσαν ἐν τῇ ὥρᾳ
ταύτῃ.

αὐτὸς μοι χαίρει.

ὅκ' ἔχω μόλις χαφικόν.

ὅτι ἐστὶ καὶ { μελανόχαιον, μαχαιρίδιον,
χρῆματι, πλεον̄ν χαφικόν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΩΣ ΧΡΗ

παρὰ διδακτὰ ὡς ἐν τῇ ἀπείνῳ πα-
εῖναι τὰς ἀπολογίας.

Διδάσκων Γ.

Διὰ τί ἔτω βραδύως ἦκεις;

Οἱ ἡμέτεροι βασιλεύουσιν με ἡγερον.

Βεβαίωσον ἀνέστη παρὰ γνῶμην.

Βραδύτερον ἤξουσιν ὑποπτόν, } εἰς μήσιν ἑνὶ κα-
πνίδιον διὰ τὸ ἡέπτον } ἀναβεβλημῶν.

Τὸ ὠρολογεῖον ἡμῶν διήμῳτε.

ὁ δὲ ἀμύγαια κατέλειπον βίβλον οἶκοι ἔρενα τῷ κα.

μύζην ταύτην, ἐκ τῆς ὁδῆ οἴκαδε ἀνέβηκαμον.

Εβούθησα τοῖς ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν τῷ ἀποθεῖναι τὰ ξύλα.

ἀπέστειλέ με ποί { δεσπότης, δέσποινα.
πατήρ, μήτηρ.

Ημετέρα { οἶνον } πρὸ πατέρ, τῆς κρείτ.

Καθυγητής.

Τίν' ἔνεκα, ὥς πολλόν χρόνον ὥς πύ' ἔσθ' ἔτι;

διὰ τὸ ἕκαστον εἰς τὸ διασκηδύειν.

விட

Colloquia familiaria.

Præceptor.

Qualem pennam cupis?

Puer.

Attempera ad manum tuam.

Doce me hæc legere.

Quomodo hæc legam?

Præscribe mihi quantum ediscam hac hora.

Duc mihi lineas.

Non habeo atramentum.

Non est mihi { atramentarium, cultellus,
pecunia, penna.

FORMULÆ EXCVSANDI

apud Præceptorem absentia.

Præceptor.

Cur tam serò venis?

Nostri seriùs me somno excitaverunt.

Seriùs surrexi præter voluntatem.

Seriùs expergesa- { convivium, } in mediâ noctem
ctus sum propter { cœnam } protatam.

Horologium nostrum aberravit.

Per negligentiam reliqueram librum domi, hunc ut
afferrem, ex itinere domum recurri.

Adjuvi familiam in seponendis lignis.

Miserat me quopiam { herus, hera.
pater, mater.

Attuli { vinum } patri, herò.
cerevisiam

Præceptor.

Cur { tanto tempore } scholam?

Quam ob causam { nò venisti in } ludû literariû?

Colloquia familiaria.

Διὰ τί ἐ παρ- { τρεῖς }
 γένε τῇ ὥρᾳ { τετάρτῃ } τῇ ἀναγνώσει;
 { ἑκτῇ }

Τῇ δημιουργείᾳ ἰσραῆλ, Τί ἐκάλυψε σὲ σήμερον
 ὦρα γένετ' τῇ ἀναγνώσει;
 Μαθητῆς.

κακῶς {
 αἰρῶντος } ἔχον.

ἤλγητα τῷ { κεφαλῇ.
 } γαστέρᾳ.

ἐπύρετον.

ἔχ ὑπὸ τὸν χέν μοι { σκελετοί.
 } ὑποδήματα.

Ελθόντι ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ.

Οἱ γονεῖς ἐκ ἡδεῶν με { τὸ ὑπερβαλλόν ψόχῳ.
 εἰσέναι εἰς χαλῶν, διὰ { τὸ φεικτὸν θαύματος.
 } τὸν ὑπερ, τὴν ὁμῆσιν.

ἐσφάζαντι { χόρτους.
 } βίης.
 } περὶ αὐτοῦ.

Γαίῃ ἐχέτο ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμετέρᾳ, ἥ οἱ γονεῖς ἤδ
 λίαν με ὦρα γένετ'.

Δέομαι σε διδάσκειν, συγγνώμην μοι ἔχειν. Με
 ταῦτα γὰρ ἀπεβόλῃ καὶ συνεχῶς ἐσμαι ἐν τῇ χαλῶν
 διδασκῶν.

Ἰδοὺ ἐλεφάντι π' ἀπέπει Πέτρῳ, ἅπεν τῷ να
 ἅπεν τῷ διδασκαλεῖ.

Μαθητῆς.

Ποιήσω διδάσκαλε, πορεύομαι.

Χαῖρε Πέτρε.

Χαῖρε καὶ σὺ συμμαθητῶν.

Ἰωάννης.

Ὁ διδάσκαλ' ἐκέλευσεν ἐρωτῆσαι, π' ἀπέπει
 ἀναγνώσκειν. ἔσφραζόμεν.

Πέτρῳ

Colloquia familiaria.

Cur non inter-
fuiſti hora $\left\{ \begin{array}{l} \text{prima} \\ \text{quarta} \\ \text{sexta} \end{array} \right\}$ lectioni, concioni?

Quid te impedivit, quo minus hodie interfueris
lectioni?

Discipulus.

Malè habui.

Ægrotavi.

Doluit mihi $\left\{ \begin{array}{l} \text{caput.} \\ \text{venter.} \end{array} \right\}$

Laboravi febrī.

Non erant mihi $\left\{ \begin{array}{l} \text{tibialia.} \\ \text{calcei.} \end{array} \right\}$

Lavimus domi nostræ.

Parentes noluerunt me fre-
quentare scholā propter $\left\{ \begin{array}{l} \text{intensum frigus.} \\ \text{vehementem æſtum.} \\ \text{pluviam, imbrem.} \end{array} \right\}$

Maſtavimus $\left\{ \begin{array}{l} \text{porcos.} \\ \text{boves.} \\ \text{oves.} \end{array} \right\}$

Nuptiæ celebratæ sunt domi nostræ, quibus paren-
tes me voluerunt interesse.

Rogo te Præceptor, ut mihi veniam des, poſthæc
enim ero diligens, & aſſiduus in ſchola.

Præceptor.

Eas viſum quid agat Petrus, quod nunc non ſit in
ſchola.

Discipulus.

Faciam præceptor. Vado.

Salve Petre.

Salve & tu condiscipule.

Iohannes.

Præceptor jussit interrogare, quid agas quòd lecti-
onibus non interſis.

Colloquia familiaria.

διὰ τὸ ἔπαρ- { ὡρατῇ }
 γένε τῇ ὥρᾳ { τεταρτῇ } τῇ ἀνάγκῃ;
 { ἕκτῃ }

Τῇ δειπνοφείᾳ ἰοῦν, Τί ἐκώλυσε σε σήμερον
 ὄφρα γίνῃς τῇ ἀναγνώσει;
 Μαθητῆς.

ἡλικίας }
 ἀρρώστιας } εἰχον.

ἡλγητα τῷ { κεφάλῳ.
 ἐπίρρεπον. { γαστέρι.

ἐχ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν μοι { σκελεσθῶ.
ὑποδύμῃ

Ελθοῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ.

Οἱ γονεῖς ἐκ ἡθελὸν με
εἰσέναι εἰς σχολὴν, διὰ
τὸ ὑπεράλλοιον ψυχῇ.
τὸ σφαιρὸν θάλασσο.
τὸν ὑπερὸν, τὴν ὁμῆσιν.

ἑσφάξαμεν { χίους.
βίς.
περίστα

Τὰ μὲν ἐχέτω ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν, ἥ οἱ γυνεὺς ἡδ
λὲν με ἀγαγεῖς.

Δόξα σοι ο διδάσκαλε, συ γινώσκω μοι ἔχειν. Μετὰ ταῦτα γὰρ ἀπεβύβη καὶ συνεχῶς ἔσπουα ἐν τῇ σχολῇ διδάσκαλός.

Ἰδοὺ ἐλεῖς με· πᾶσι τοῖς ἁμαρτωίοις, ἀπὸ τοῦ ναοῦ
ἀπέστειλός σε ὁ θεὸς διασκαλεῖν.

Μαθητῆς.
Ποίησω διδάκαλε, πορεύομαι.

Χαῖρε Πόντρε.

Χαῖρε καὶ σὺ συμμαχίτη'.

Idem vms.

Ο διδασκαλ. ἐκέλευσεν ἐρωτῆσαι, π' ἡρώτις
ἀνταγωνίστην. ἔ. ἡρώτις ἀνταγωνίστην.

Flatz G

Colloquia familiaria.

Cur non inter-
fuiſti hora { prima }
 { quarta } lectioni, concioni?
 { sexta }

Quid te impedivit, quo minus hodie interfueris
lectioni?

Discipulus.

Malè habui.

Ægrotavi.

Doluit mihi { caput.
 { venter.

Laboravi febrì.

Non erant mihi { tibialia.
 { calcei.

Lavimus domi noſtræ.

Parentes noluerunt me fre- { intentum frigus.
quentare ſcholâ propter { vehementem æſtum.
 { pluviam, imbrem.

Maſtavimus { porcos.
 { boves.
 { oves.

Nuptiæ celebratæ ſunt domi noſtræ, quibus paren-
tes me voluerunt intereſſe.

Rogo te Præceptor, ut mihi veniam des, poſthæc
enim ero diligens, & aſſiduus in ſchola.

Præceptor.

Eas viſum quid agat Petrus, quod nunc non ſit in
ſchola.

Discipulus.

Faciam præceptor. Vado.

Salve Petre.

Salve & tu condiscipule.

Iohannes.

Præceptor juſſit interrogare, quid agas quòd lecti-
onibus non interſis.

Colloquia familiaria.

Πέτρ. Θ.

Ορθὸς μετὰ χαλεπότην.
κακῶς ἔχοντα.
νοσῶντα.

διὰ τὸτο δεομαί σε, ἵνα ἐρ με ἀπόντος ἀπολογεῖσαι.
Ὅταν βέλπον ἔχεν ἀρξομαι, ταχίως ἀναστρέψαι
πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν σχολήν.

Μαθητής.

Διέπραξα διδάσκαλε, ὅσα προσέταξαι.
ἀχαλεπῶ.

Πέτρ. Θ. λέγει { κακῶς ἔχεν.
ἐξηκόναι.
ἐπιστολὰς γεγραμέναι.

Καίτοι ἐν τῇ κλίνῃ πρὸς ἑμέας συνεχῶς.

Οἱ γονεῖς Πέτρου λέγουσιν αὐτὸν ἀποδημῆσαι.

Οἱ γονεῖς Ἰωάννη εἰσὶν, ἡμῶν ἐδεμίαν ἐπ' ἀρξας
πραγματεῖαν, διὰ { καλεῖσθαι } αὐτὸν, ὅταν εἰς
τὸτο δεονταί σε { ῥαβδίζεν } σχολὴν ἐπανέλθῃ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΩΣ ΧΡΗ

καὶ τηροῦνται μαθητὰ παρὰ διδασκάλῳ.

Φίλτατε διδάσκαλε, Ἰωάννης παρέχει μοι πρᾶγμα

Ἐροχλεῖ με.

ἐκ ἐγὼ με.

ὠθεῖ με.

θλίβει με.

Ἰωάννης { καταγλαῖ { με.
με.
προσέθηκε μοι πόδα, ἵνα πίψω.
κτείνει τὰς τοίχας με.
ἐκ ἐγὼ με διαβάσιν.

Ἐροχλεῖ

Colloquia familiaria.

Petrus.

Vides me { occupatum esse.
malè habere.
ægrotare.

Ideo oro, ut me absentem excuses.

Vbi melius habere cœpero, statim revertar ad vos
in scholam.

Discipulus.

Curavi Præceptor, quod mandasti.

Petrus dicit se { occupatum esse.
malè { habere.
habuisse.
litteras scripsisse.

Decumbit in lecto jam tres dies totos.

Parentes Petri dicunt, ipsum peregrè profectū esse.

Parētes Iohannis dicunt, ei nihil fuisse negotii, ideo
rogant { punias { ipsum, cū in scholam
te, ut { virgis cædas { fuerit reversus.

FORMULA DEFERENDI discipulum ad Præceptorem.

Carissime Præceptor, Iohannes exhibet mihi ne-
gotium.

Est mihi molestus.

Non sinit me. Trudit me. Premit me.

Iohannes { illudit { mihi
me.
objecit mihi pedem, ut caderem.
convellit mihi capillos.
non sinit me transire.

Interturbat

Colloquia familiaria.

Ενοχλεῖ με { χράζοντα.
ἐμμανδαλόντα.
ἀναμνάσκοντα ἢ ἀνάγνωσιν.

Κατέχει ἢ πίπον με.
ἐμβάλλει με ἐν τῷ πε με.

Ἐτυψέ με { βακτηρία.
μελανδοχείῳ, κολέφῳ.
ἐκολάφισέ με.

Ἐββαλεν εἰς ἐμέ { βιβλίον.
λίθον.
χρόνα.

Ἐβαλέ με λίθῳ.

Ετραυμάτισέ με { ξίφει.
μαχαίρῳ.

Ενέπηυσεν εἰς { χλαῖναν
ἐμέ } με.
ἱμάτιον

Κατερήσατό με.

Ατίμως με ὀνόμασε.

Ἡπέλησέ μοι δεινῶς.

Ασθγῶς με λοιδορεῖ.

Ἐσπάρσαζε { ἢ βίβλον.
ἐγκυσε }

Ἐρρύπαινε { τὸ βιβλίον
τὸ πῖλον } με.
τὸ σιλίθιον

Ὀφείλει μοι { χεῖματα.
δυναίειον.

Ἐ βέλεται μοι { ὀππίειν.
ἀποδῆναι, ἐκπῆν.

Διαβάλλοντ { ὀπάτε
βελότῃ } ἐκ ἀνέωξε ἢ κεφαλῇ.
(ἐκκλησιαστέ)

Ἐ παρέχεν ἑαυτὸν ἐυπειθῆ τοῖς γονεῦσι.

Ἀπελογία.

Colloquia familiaria.

Interrubat me { scribentem.
ediscentem.
relegentem lectionem.

Occupat locum meum.

Extrudit me ex meo loco.

Percussit me { baculo,
atramentario, pugno.

Colaphum mihi impexit.

Conjecit in me { librum.
lapidem.
nivem.

Petit me lapide.

Vulneravit me { gladio.
cultello.

Conspuit { pallium
vestimentum } meum.
vestem

Imprecatus est mihi, Maledixit mihi.

Appellavit me ignominioso nomine.

Comminatus est mihi graviter.

Petulanter me calumniatur.

Discerpsit { librum meum.
Aussit }

Commaculavit { libellum
pileum } meum.
pileolum

Debet mihi { pecuniam.
denarium.

Non vult mihi { persolvere.
reddere, solvere.

Transeunte { Consule
Senatore } non avertit caput.
Concionatore

Non præbuit se obedientem parentibus.

Excusatio.

Colloquia familiaria.

Απολογία.

ἔχ' ἔτις ἔχει τὸ πρῶγμα.
Ἰωάννης φάσκει.

Πέτρ' { μου εἰ με.
δυσμενῶς ἔχει πρὸς με, διὰ τὸ τοιαῦτον
πλάττει κατὰ με.

ἔκ' ἐβλάψα αὐτόν.

ἔκ' ἡψάμην αὐτοῦ δακτύλῳ.

ἔκ' ἐκὼν ἐπεσχξα.

διὰ ἀγροίας ἐποίησα.

ἔκ' ἐγὼ εἰς αὐτόν, 'ὦ δὴ' αὐτὸς εἰς με 'ἔξημαρτε.

μεταμέλει μοι τῷ ἔργῳ.

μεταμέλει μοι ὥτ' εἰς Πέτρον 'ἔξημαρτε.

ἔδην τοῦτο μὲν ταῦτα ποιήσομαι.

ἔχ' ὑπερῆξέ μοι { χάριν
χολή τῷ { μακροθυμίᾳ } ταῦτα.

διὰ τὴν ἀχολίαν ἔκ' ἐδυνάμην παρῆναι.

ὑπερῆξαι { βεβήκονα.
ἐπαγγέλλομαι

πῶς ὅτι { πατήρ;
μήτηρ;
διδάσκαλος; } ἔκ' οἶδ' αὖ.
ἀγνοέω.

μνησθῆναι.

ταπεινῶ.

ὑποκαταστήσας.

ἀρεδρῶντι.

κήτω.

σάθμῳ.

μαγειρεύω.

βδελυνέω.

κοιτῶντι.

ὑπερῶν vel ἀνωτέρω.

συνιδόματι.

ὑπογίρ. γὰρ, vel ἱερῶ.

Οἶκος

Colloquia familiaria.

Excusatio.

Non ita se res habet.

Iohannes mentitur.

Petrus { odit me.

{ mihi malè vult, ideo hæc comminiscitur
in me.

Non læsi eum.

Non attigi ipsum digito.

Non volens feci.

Per imprudentiam feci.

Non ego in illum, sed ille in me deliquit.

Penitet me facti.

Penitet me illorum, quæ in Petrum deliqui.

Nihil tale deinceps faciam.

Non fuit mihi { scribendi } hæc.
otium { discendi }

Propter occupationes non potui adesse.

Promitto { meliora.
solliceor }

Ubi est { pater?

{ mater?

{ præceptor?

{ Nescio.

{ Non scio.

in musæo.

in penu, vel promptuario.

in æstuario.

in latrina.

in horto.

in stabulo.

Est in { culina.

balneo.

cubiculo.

in superiori ædium parte, h. cornaculo.

in tabulato seu contignatione ædium.

in cellario, templo.

Domus

Colloquia familiaria.

Οἶκος ἐκ ἑστ.

Ἐξέπορεύετο { τῆς διέσεως.
τῆς πολέως.
τῆς οἰκίας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΩΣ ΧΡ

τοῖς συμμαθηταῖς προσμιλῆν.

Προσέρχ· { ὦ Πίτρε.
Πρόσελθε δεύρο

ἴσα { ὀλίγον χρόνον.
μυσε

Ἐχω σίη εἰπεῖν.

Ἔστιν ὃ σε αἰτήσω.

Ἔστιν ὃ σὺ σε αἰτήσω.

Δέομαι σε, (σωτηρεῖν μοι παρὰ τῆς διδασκαλῆς τὸ
τὸ εἰπεῖναι. ἀπολαύσαι γὰρ τῶν ῥημάτων τῶν
δια τῶτο νόον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ εἶ) ἢ δυνάμει

Ασμένως ποιήσω.

Ἐπιτέλω μὲν, ἀλλὰ δεῖται ταῦτα ὁμοιοῦσαι, ὅπως
καὶ σὺ τὸ αὐτὸ ποιήσῃς, εἰποτέ μοι δείξῃς.

Ἐρμηνεύει μοι ταῦτα.

Πόσον χρόνον ἡμᾶς ἀπὸ σώματος εἰπεῖν τῇ ᾧρα προσέτι
διδάτρεα;

Ταῦτα ἡμᾶς ἀπὸ μνήμης εἰπεῖν δεῖ.

Ἄκουσον με ἀπὸ σώματος ἀναγνώσκοντες, ὅπως
δύναι ὁρῆσαι, μὴ ταῦτα ἐνθυμῶν σε ἀκούσω.

Διαυδταίεις τὸ ἀναγνώσκειν.

Κακῶς ἀναγνώσκεις.

Λέγε βραδέως.

Μὴ ἀνάγνωδι προσπετῶς.

Βέλτιόν ἐστι βραδύτητι, ἢ ταχύτητι ἀμυδραίνειν
τὸ ἀκούειν.

Τὰ ῥήματα ἐν τῇ σήδει, καὶ ἐκ ἐν τῇ σώματι
ἀνυμνῶσαι δεῖ.

Δάσκει

Colloquia familiaria.

omi non est.

gressus est { extra fores.
urbe.
ex ædibus.

AGENDI CVM CON- discipulis formulæ.

ccede { Petre.
eni huc

esiste { paulisper.
mane

labeo quod tibi dicam.

st quod te rogem.

st quod à te petam.

rogo te, ut me excuses apud præceptorem absen-
tiæ. Nam sum certis negotiis occupatus, quo fit,
ut nunc in schola esse non possim.

libenter faciam.

expediam, sed ea conditione, ut & tu idem facias,
si fortè mihi opus erit.

interpretare mihi hæc.

Quantum est nobis pronunciandum memoriter
hora prima, secunda?

Hæc nobis memoriter recitanda sunt.

Audi me memoriter pronunciantem quæ scire de-
bemus, postea vicissim te audiam.

Aberras pronunciando.

Malè legis.

Dic sensim.

Ne præcipites verba.

Satius est tarditate, quàm celeritate peccare in lo-
quendo.

Verba in pectore, non in ore, nasci debent.

Colloquia familiaria.

Δάρσει, ὁ φόβος βλάπτει τὸ μνήμων.

πύξον { πῶς βίβλον.
τὸ βιβλίον.

Τῇ μνήμῃ, καὶ μὴ τῇ βίβλοις πεύειν δεῖ.

Τοσῶτον ἔχεται ἐπίσταται, ὅσον μνημονεύει.

Πόθεν ποιήσεται πῶς ἀρχῇ;

Ἐξάρχε ὅπερ ὕστατα ἔληξας.

Ἀρέσκῃ συναγωνίζεσθαι μοι ἐν τῷ γραφῇ γραμματι.

Ἀρέσκει μὲν, ἀλλ' ἂν πορῶ { παπύρου.
πῆρες.
μέλανος γραφικῆς.

Δός μοι ὀλίγον τι { τῆς παπύρου.
τῆς μέλανος γραφικῆς.

Τίνος ὅτι ἡ βίβλος; { ἐμῇ ὅτι.
ὅτι Πέτρῳ.

Απόδος μοι ποτὲ πῶς βίβλον με, αἰεὶ αὐτῇ γραμματι.

Ἄγε λαλῶν { ὁ διδάσκαλος { προσέρχεται.
πρὸς γυῶν { παύρεται.

Τίνα βίβλον ἔχεις;

Γραμματικὴ ὅτι.

Συγχώρησόν μοι ὀλίγον τῇ βίβλον σε εἰσερῶν.

Σίγη, καὶ τὰ προσεταγμένα περὶ σε.

Οὐχ ἔγωγε τοῖς διδασκάλοις, ὡς αὐτῷ τῷ Θεῷ
προσέρχεις, μὴ παιδαρχῶν.

Καί ποτε ὁ διδάσκαλος ἔπειτα, ὅμως ὁ Θεὸς παύρεται
ὁ πάντα εἰδὼς καὶ εἰσερῶν.

Σημειῶ σε { τῆς ὑπερβαίνει λέξεως.
τῆς σολοικισμῶ.
τῆς βαρβαρισμῶ.

Λαλήσον { Ῥωμαῖσι.
Ἑλλήνισι.

Ἐγὼ λόγῳ { Ῥωμαϊκῶς,
Ἑλληνικῶς.

ἀγνοῖ

Colloquia familiaria.

is præfenti animo : metus officit memoriæ.

Clau de { librum.
libellum.

Fidendum est memoriæ, non libris.

Tantum quisque scit, quantum memoria tenet.

Unde faciam initium?

Incipe ubi proximè defisti.

Placétne mecum certare pingendis literis?

Placet quidem, sed deest mihi { charta.
penna.
atramentum.

Da mihi paululum de tua { charta.
atramento.

Cujus est liber? { Meus est.
Petri est.

Redde mihi tandem librum meum, eo satis usus es.

Desine fabulari, { Præceptor { advenit.
desiste ridere, { adest.

Quid libri habes?

Grammatica est.

Fac mihi copiam tui libelli parumper inspiciendi.

Fac, & quæ tibi mandata sunt, fac.

Non tam Præceptores, quàm ipsum Deum offendis, si non obtemperas.

Præceptor absit, Deus tamen adest, qui omnia scit & intuetur.

Immo te { vernaculi sermonis.
solæcismi.
barbarismi.

Loquere { Latinè.
Græcè.

Trate sermone { Latino.
Græco.

An

Colloquia familiaria.

ἀγροεῖς ἢ ῥωμαϊκὸν ἢ λόγον, ῥωμαῖσι ἢ λαλεῖν
ἢ ἑλληνικὸν ἢ τῷ ἢ ἑλληνισί ἢ κτηθῆναι

Μάτλιω μανθάνομαι πολλά, εἰὰν μὴ τὰ σὺντά τῷ
ἢ χράσθην ἢ τῷ ληεῖν χρώμια πρὸς τὸν βίον.

Ἄπτε μοι τέτυκον ἢ λύχρον.

Ἐνεγκε λυχναῖον. λυχνῶχρον.

ἀπομυπτε ἢ λύχρον.
καθαίρει

Συσκαλίσσε πῦρ ἐν τῇ θερμάσπῃ.
τῇ ἐσίῃ.
τῷ καμίνῳ.

Ὡσπιδεῖ ἢ πρὸς δὴμὸς ἐν τῷ καμίνῳ.
διώδει

πλείους ῥήσας ἢ ὥσπιδεῖ.
πλείω ξύλα

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Τίς κούπτε ἢ δύρεαν;

Εγώ εἰμι. τίς ὁ ἐγώ;

Φθέγγε τὸ ὄνομα σε.

ὄνομα σοι τί ὄσι;

Εἰς μοι ὄνομα Ἰωάννης.

Εἰσδέχε με. αἴοιγα τίω δύρεαν.

ἢ δύρεα ἀνέωγμὸν ὄσι.

Εἰήτησέ σε τίς.

Τίς πρὸς θυρῶν ἐστὼς σε προσερεῖν ἐπιθυμῇ.

παιδίῳ τέτο λέγεις, ἢ παῖς;

χρὸς παιδίας φημί.

ἢ παῖς, ἀλλὰ παιδίζω.

τὴν ἔνεκα ἢ δακρύεις;

τὴν

Τὶ κακὸν ἔπαθες;

ἐπύφθιμι.

Colloquia familiaria.

An ignoras { Latinū } sermo- { latinè } loquendo
 { Græcū } nem { græcè } cōparari ?

Frustra discimus multa, nisi eadem scribendo & lo-
quendo ad vsum transferimus.

Accende mihi hanc candelam.

Adfer candelabrum, laternam.

Emunge { candelam.
Purga }

Strue ignem in { fornace.
 { foco.
 { camino.

Compone { titiones in fornace.
Protrude }

Plus assularum { appone.
Plus lignorum }

ALIUS DIALOGVS.

Quis pulsat ostium ?

Ego sum. Quis ego ?

Ede nomen tuum.

Quod est tibi nomen ?

Est mihi nomen Ioanni.

Intromitte me. Aperi januam.

Ianua aperta est.

Quæsit te quispiam.

Quidam pro foribus stans te conventum expetis.

Serio ne, an joco istud dicis ?

Extra jocum dico.

Non jocos, sed seria ago.

Quam ob causam { fles ?
Cur }

Quid mali tibi accidit ?

Cæsus sum.

Dedi

Colloquia familiaria.

ἔδωκα πμωρίαν τῷ διδασκάλῳ.

τί δεινὸν ἐποίησας; ἔδεν.

κοινὴ αὐτῇ ὅτι πάντων ἤν' παιδικίων ἀπόκρισις, καὶ
μὲν ὅτε διγασίως τύπτονται.

ὦτε τίν' ὅ ὑμῖν ἡ ἔεις ὅτι;

ἀναγγέλλω μὲν τῷτο ἀμφισβήτημα τῷ ὑποδιδά-
σκαλῳ.

ἔ κομίζεις τὸ βιβλίον ὃ σοι ἔχρησα;

φελ', πάντως ἐκείνῃ ἐλαδομένῳ.

ἐκ ἐπὶ νῦν ἦλθέ μοι τῆς οἰκίας ἐκβαίνοντι.

ἀληθῶς κομίσω { σήμασθον.
αὔριον.

Τίν' ὅτι νῦν χορηγεῖν ἡμῖν λύχρον;

Τίνα χρὴ ἦδη ἀγορεύειν ξύλα;

Τίν' ὅτι { σαφὲν
καθαρίζειν } τὸ μισοειδὸν;

ἐμὸν
Ιωάννη { ὅτιν.
σὸν

ἂπορῶ σαφώτερ.

ἐκ ἔστ μοι σάρωθρον.

εὖσον { πλὴν κλίνῳ.
τὸ λέχθ.

ἄπτε λύχρον.

τὰς βίβλους αὐτῆς εἰς τόπον ἐαυτῇ τίθει.

Ἄ Λ Λ Ο Σ.

Τὶ σκυθρωπότερον εἶ, ἢ εἶωδας;

ἔχ' πάντα χαλῶς ἔχει;

ὑπόλωλα τὸ βιβλίον με.

δεινῶς ἐπισσον, Πίστε' ἡπείλησέ μοι πληγὰς.

Διὰ τί τοσούτον χαίρεις;

Ὅτι ἐδόθη ἡμῖν τὸ βαλίζειν οἰκὸς ὅςτις.

Εἰδὼς

Colloquia familiaria.

Dedi pœnas præceptori.

Quid mali feceras? Nihil.

Hæc communis est omnium puerorum responsio,
etiam cùm meritò vapularunt.

Quid controversiæ est inter vos?

Referamus de hac controversia ad hypodidasca-
lum.

Affers ne libellum, quem tibi commodatò dederam?

Vah, istud mihi omnino exciderat.

Non venit mihi in mentem cùm domo exirem.

Certò afferam { hodie.
 } cras.

Cujus est nunc ministrare nobis candelam?

Quem oportet nunc emere ligna?

Cujus est { verrere } musæum?
 } purgare

Meum
Tuum
Iohannis } est.

Desunt mihi scopæ.

Egeo scopis.

Sterne { lectum.
 } lectulum.

Accende lychnum.

Libros in suum locum repone.

ALIVS.

Quid tristior es solito?

Salva ne res est?

Perdidi libellum meum.

Graviter cecidi, Petrus minatus est mihi verbera.

Quid tam?

Quia facta est nobis abundi domum copia.

Data

Colloquia familiaria.

Εἰδὼν ἡμῖν ὅτι παίζειν ἔξουσία.

Εἰς πόσῳ ὥρᾳ ἐκ ἡμέτερου ἐπανήθειν εἰς τὴν σχολήν;

εἰς ὥρᾳ

ἐκτίω
ἐβδόμεν.
ὀγδόμ.
ἐννάτῳ.
δεκάτῳ.
ἐνδεκάτῳ.
δωδεκάτῳ.
ᾠρεῖται.
διδάσκει.
τείτῳ.
τετάρτῳ.
πέμπτῳ.

ποῖ νῦν βασιλεύεις;
πορεύομαι οἴκαδε.

εἰμι ἀγροῦσων
μέλαν χαφικόν.
πύρεον.
ἄρτον πύρεον.

Πῶς ὄντως Ἰωάννης;

Εἰσὶν
τῆς σχολῆς.
ὡς τὸ ἀποπατεῖν.

Εξεπορεύετο ὅτι διδασκαλίας, ὅτι ἔρεϊν ἐνεκα.

πόσῳ
ἡμέρας
ταύτῳ τῷ βίβλον;

ἡμέρας
τείων δλωρίων
τεσσάρων χρυσῶν
πέντε δραχμῶν
παρὰ βιβλιοπώλῃ

ὀλίγῃ
πολλῇ
ἡμέρας.

ἔσθῃς
παρασκευάζει
πῶς
ἄλλῃς ἡμέρας.

Colloquia familiaria.

Data est nobis ludendi venia.

Ad quam horam sumus iussi redire in scholam.

Ad horam {
sextam.
septimam.
octavam.
nonam.
decimam.
undecimam.
duodecimam.
primam.
secundam.
tertiam.
quartam.
quintam.

Quò nunc vadis?

Eo domum.

Abeo emptum {
papyrum.
atramentum.
pennas.
panem triticeum.

Vbi est Iohannes?

Exivit {
foras.
schola.
ad requisita naturæ.

Egressus est è ludo literario, reddendæ urinæ causa.

Quanti {
mercatus es } hunc libellum?
emisti

Emi {
tribus denariis } à bibliopôla.
quatuor aureis
quinque drachmis

Parvo precio {
emisti.

Nimio

Nemo {
divendit } alio precio.
vendit.

Colloquia familiaria.

ΤΟΤ ΧΡΗΣΑΙ ΠΑΡΑ-
δείγματα.

χρήσῃ μοι { πτερὸν γραφικόν.
 { ραφίδα σιωτήματι.
 { πλὴν βίβλον.

ἄπορεῖν ἢ δὴ ἔδωκα.

αὐτὸς γὰρ ἐκείνη χρώματι

Χρήσω, ὅμῃ ἐπὶ ταύταις ταῖς ὁμολογίαις, ὥστε σῶον
ἐμοὶ ἄποδότης, καὶ ἐν καρπῷ, ἵνα μὴ αὐτὸς χρεῖσται
ἔχω, ὅτε χρηστὸν ὅσιν.

ἴδῃ ἔχεις, ἀλλ' ἐυλαβεῖ μὴ { ῥυπαίνης.
 { καταρυπαίνης.

ὁ διδάσκων ὁ ἐμὸς δεῖται σε πέμπειν αὐτῷ χρεῖ-
σται, ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἥ διαθήκῃ ἐλλεικτικῇ.
ἔδωκα ἐν τῷ παρὲντι αὐτῷ χρεῖσται.

Τὸ δαυεῖν.

Ἀναγκάζομαι παρὰ διδασκάλου χρεῖσται πα δαυεῖν.
Ἐδανεισάμενος χρεῖσται εἰς τὸ ἀποδοῖν ἱμάτια.

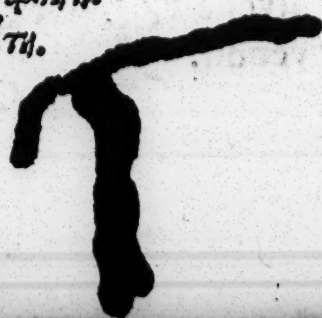
Δέομαι σε { δανείζων } μοι { δυνάειον.
 { χρεῖσται } { λύχον.
 { χάρτιν ταπύρε.

Δίτι παρ' ἄλλου πινύς, ἐμοὶ αὐτῷ γὰρ μόγις ἀποχρεῖται.

ἌΛΛΟΣ.

Πόση ὅσιν ἢ ὥρα; { περὶ.
 { δαπύρε.
 { τείτη.
 { τετάρτη.
 { πέμπτη.

Ἐπιχρέματι ἢ ὥρα δεινάτη.



Colloquia familiaria.

COMMODANDI

formula.

Commoda { pennam.
 { acum cum filo.
 { librum.

Carere nunc non possum.

Ipse eo nunc utor.

Commodabo, sed ea lege, ut saluum mihi resti-
tuas, & maturè ne ipse egeam, cùm mihi utendū
erit.

En habes, sed vide ne { commacules.
 { labeculis aspergas.

Præceptor meus rogat, ut sibi mittas utendum in
breve tempus Testamentum Græcum.

Non possum in præsentia ei commodare.

Mutuari.

Cogor à præceptore pecuniam mutuari.

Mutuatus sum pecuniam ad emendas vestes.

Oro te ut mihi mutuè des { denarium.
 { candelam.
 { chartam papyri.

Pete ab alio quodam, mihi ipsi enim vix sufficit.

ALIUS.

Quota est hora? { prima.
 { secunda.
 { tertia.
 { quarta.
 { quinta.

Imminet hora ut

Effluxit

Colloquia familiaria.

Ἐξερίησεν } ἡ ὥρα { ἐβδόμη.
παρήλθεν } { ὀγδοή.

ἐκ ἡείθμισα τὰς ὥρας.
τὸ ὠρολογεῖον διαμῦρταίει.
διαμῦρταίεις τῷ ἀειθμεῖν.
τὸ κλέψαμμον ἴσεται.
κίνει τὸ κλέψαμμον.

ἐπανόρθω } τὴν ὁπισθολύ }
} τὴν γραφίω } μν.
} τοῦ σίχους }

Δέομαι σε ἀναγνώσκειν τὴν γραφίω τὴν ἐμὴν,
ἐν σφάλματι τῆς εὐρης, αἰρεῖν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ αἰτῆσαι τὸν διδάσκαλον.

Ευδοκία ἦδη ὄζει.

Ὁ ἑρμηνεύς ὡρμηκεῖται πρὸς τὸ παίζειν.

Εξέλθωμεν παίζειν.

ἐκ ἔξουσι παίζειν ἀλλ' ἔξουσι.

χρὴ πέμπειν πινά, ὅς τῆς τῆς παίζειν ἔξουσις ἡμῶν
τυγχάνοι.

Πορεύσθω ὁ Παύλος, πολυλόγος γὰρ ἔστι καὶ πολυ
μηρός.

ὁδὸς πρὸς παντὶ τῷ πρὸς πρὸς βίαν ἰκανώτερος ὅς
τῆς Πέτρος.

Ἰδοὺ Πέτρε αἰτῶμαι ἡμῶν τῶ παίζειν ἔξουσιαν.

Πορεύσθω ὅστις βέλεται, ἐγὼ βέλομαι μᾶλλον ἀπο
ρήται, ἢ αἰτῶμαι.

Πορεύεσθω φίλτατε, πολλῆς χάριτος ὡς παύται
ἡμῶν τὰς εὐχὰς.

Επεὶ ποσὸν αἰτεῖτε, χαίρωμαι τὴν δέησιν τὴν ὑ
μετέρων.

χαῖρε κύριε διδάσκαλε.

Χαῖρ

Colloquia familiaria.

Effluxit } hora } septima.
Præteriit } octava.

Non numeravi horas.

Horologium aberrat.

Aberras numerando.

Clepsammon subsistit.

Moue clepsammon.

Emenda } epistolam meam.
} scriptum meum.
} versus meos.

Rogo te, ut religas scriptum meum, & si quid errati
deprehenderis, tollas.

*ROGANDI PRÆCEPT-
torem formula.*

Nunc aër serenus est.

Cælum invitat ad ludendum.

Exeamus lusum, vel ad ludendum.

Non licet ludere absque venia.

Mittendus est quispiam, qui ludendi veniam nobis
impetret.

Eat Paulus, nam benè linguax est, & audax.

Nemo ad hanc legationem magis idoneus, quàm
Petrus.

I Petre oratum nobis ludendi veniam.

Eat qui volet, ego carere malo, quàm rogare.

I quæso, ab omnibus nobis magnam initurus gra-
tiam.

Quandoquidem tantopere id contenditis, obsequar
precibus vestris.

Salve Domine Praeceptor.

Salve

Colloquia familiaria.

χαῖρε καὶ σὺ Πέτρε.

οἱ μαθηταὶ σε αὐτῶσι φιλανθρωπίαν σε τῷ παιζέ
Ἰησοῖαν.

Διδάσκουσιν.

Παιζέτωσαν, ἀλλὰ ἀγῆνηδόν ἐν τόπῳ τεταγμένῳ,
ἐν καμρῷ οἴκῳ ἀνῆδέτωσαν.

Ἀμφὶ ὥραν πῆμῃλιν ἐπανῆδέτωσαν εἰς πόλιν.

Παιδαίειον.

Ευφροσυνώμῃα, ἐπύγχανον Ἰησοῖας, καὶ ὡς συγχερῶς
ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ φυλακτίον ὅτι, μὴ
ἀμῶσαιώμῃ.

ὡς τῷ τῷ παιδιᾷ χρόνος ἐν τῷ πεδίῳ βελδοσύμῃα

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΙΣ

συμμαθηταῖς συλλαβεῖν.

πόθεν ἔρχῃ ἔγω ὡροῖ;

ἐκ τῶ κοιτῶν ἡμῶν.

πότε ἀνέσεις;

μικρὸν πρὸ τῶ ὥρας ἑκτῆς.

τίς ἰζηήρει σε;

πατήρ. μήτηρ. ἀδελφός. ἀδελφή.

προσεκύνῃσας τῷ Θεῷ;

προσθύνῃς τῷ Θεῷ;

ὅτε ὡροῖτον ἐκτένισα τὰς τείχας, καὶ ἐνιφύμῃ
τὰς χεῖρας, καὶ τὴν ὄψιν, καὶ τὸ σῶμα, προ-
συχύμῃ.

Πῶς προσθύνῃς;

Κάμψας τὰ γόνατα καὶ σωθεὶς τὰς χεῖρας, διελθὼν
δὸν τῷ δεινολογόν, καὶ σύμβολον ἀποσταλκόν, καὶ τῷ
προσθύνῃ κυριακῶ, καὶ προσέειπεν τῷ προσθύνῃ
χρὶς γνώριμον, μὴ τῷ ἐυχαιεῖσιν

ποῖα διδύκετῳ εἰώδας ὡροῖ;

Τόπ

Colloquia familiaria.

Salve & tu Petre.

Discipuli tui orant tuam humanitatem ludendi veniam.

Præceptor.

Ludant, sed gregatim in loco ad id constituto, & maturè se domum recipiant.

Sub horam quintam redeant in urbem.

Puer.

Sumus hilares, impetravi veniam, quanquam ægrè. Sed interim cavendum est, ne quid peccemus.

De lusus genere in campo consultabimus.

COLLOQVENDI CVM condiscipulis formula.

Vnde venis tam manè?

Ex cubiculo nostro.

Quando surrexisti?

Paulò ante horam sextam.

Quis excitavit te?

Pater. Mater. Frater. Soror.

Adorasti Deum?

Egisti Deo gratias?

Cum primùm pexui crines, & manus, faciem ac os lavi, precatus sum.

Quomodo precatus es?

Flexis genibus & conjunctis manibus recitavi Decalogum, Symbolum Apostolicum, Orationem Dominicam, & addidi notam precationem, cum gratiarum actione.

qua lingua soles precari

Aliàs

Colloquia familiaria.

Τότε μὲ τῇ πατρικῇ, τότε καὶ τῇ ῥωμαϊκῇ, εὐίοπα
καὶ ἑλληνικῇ.

Εὐσεβῶς ἅμα καὶ καλῶς ποιεῖς ὃ φίλε παῖ. Φρόντισον
ὅπως τὸ τοῦτο ἔργον σε μίανος ἢ πώποτε παραλείψῃς.

Φροντίζω μὲ ἀκριβῶς, Θεῷ διδόντῳ, μεμνημένῳ τῆς
λόγου τοῦ Χριστοῦ· χωρεῖς ἐμὲ ἢ διωκὰς ποιεῖν ἢ δύνῃ
ἐπὶ καὶ, δεῖ παύσασθαι προσώχου καὶ μὴ ἐκκαλεῖν.

ὡς πορεύῃ; οἷα δε πορεύομαι.

ἔχει ἔτοιμῳ εἰ λόγον δύναι τὸ φεῖ τὰ χράματα
συνδίδῃς σε;

ἔτοιμός ἐμι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

ὁδὸς ἐν λόγον, καὶ θαύσει.

Τῇ ὥρᾳ { ἕκτη } { ἡκῆσαι μὲν } { Κικέρωνος. }
 { ἑβδόμη } { Τερεντίου. }
 { ὀγδόη } { Ισοκράτους. }

ἀκηκό μὲν Ἰσηγηθῆναι πὲρ ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

Τῇ ὥρᾳ ἐννάτῃ ἡσκήσα μὲν τὸ γραφικὸν διωκόμεν.

διὰ μνήμης φέρεις πλεὺ ἀνὰ γνώσιν;

μικρὸν δεῖν. ὀλίγον δεῖν. σχεδόν.

ἄρῃν ἐθέλεις, ὅπως ἀνὰ μάθω μὲν μετ' ἡμῶν;

μάλιστα ἐθέλω.

ἀρχὴ ἐν. ποῖον πλεὺ ἀρχαῖ.

ποιήσομαι ἀσμένως, ἀλλὰ σὺ πρόσθε καὶ τὸ νῦν, ἵνα

ἐπαιροθῶσιν, εἰ πὲρ ἀμαρτήσω.

ἤδη	{	ἀπαξ	}	ἡμαρτες.
		δὶς		
		τρὶς		
		τετράκις		
		πεντάκις		
		ἑξάκις		
		ἐπτάκις		
		ὀκτώκις		
		ἐννάκις		
δεκάκις				

Colloquia familiaria.

aliàs vernacula, aliàs Latina, nonnunquam etiam
Græca.

Et rectè facis chare puer. Tu cura ut hanc officii
tui partem nunquam negligas.

Dabo operam sedulò, Deo dante, memor dicti
Christi: Sine me nihil potestis facere. Item:

Oportet semper orare, & non defatigari.

Quò vadis? Domum eo.

Es ne paratus ad reddendam rationem studiorum
tuorum?

Paratus sum, ut mihi videor.

Redde igitur rationem, & sis presenti animo.

Hora	{ sexta	} audivimus	{ Ciceronem. Terentinm. Isocratem.
	{ septima		
	{ octava		

Audivimus aliquid explicari in epistolis.

Hora nona exercuimus stylum.

Tenes memoria prælectionem?

Propemodum. Ferè. Propè.

Vis ne repetamus unà?

Maximè velim.

Incipe igitur. Ordire tu.

Faciam libenter, sed tu attentè ausculta ut corrigas,
si quid peccavero.

Iam	{ semel	} errasti.
	{ bis	
	{ ter	
	{ quater	
	{ quinquies	
	{ sexies	
	{ septies	
	{ octies	
	{ novies	
	{ decies	

Me

Colloquia familiaria.

ὦ τάλαι; ἐγὼ, ἐνόμιζον καλῶς εἶδέναι.

Τὸ αὐτὸ καὶ ἐμοὶ εἶωθε συμβαίνειν, ὅτε ἡ μνήμη ἔχει
ἀλὶς ἐσθλείται.

μακάριος, ὅστις μνήμῳ ἀγαθῷ ἔχει.

μέγα ὡς ἀληθῶς εὐεργέτημα.

ἀλλ' ὁ χερόν τις δέσχεται, ἀλλὰ ἐν μὲν νόν. Ἀλλὰ,
ἀναγρόμε.

Μαθητής.

αἰδέσμαι γραμματοδιδάσκῃ, ἀνάγκη τις ἀναγνῶσθαι

μα ἐπιπλέειν, } τὴν πατρίδα, } ὅ ἵνα μοι σύγ-
μα ἐπιπλέειν, } τοὺς γονεῖς, } χαρῆς δέομαι
ποὺ συγγενεῖς, } σε.

Διδάσκῃ αἰδέσμαι, ἐγὼ ἔτι πᾶν ὑπὸ τῇ ῥάβδῳ
σε ἐν τοῖς χεῖμασι διατείνεις, φιλικῶς καὶ πιστῶς
ὑπὸ σε ἐδιδάχθην. νόν καὶ τοῖς γονεῦσι, τοῖς φίλοις,
τοῖς ἐπιτρόποις ἀρέσκῃ, ἐμὲ ἐντεῦθεν εἰς ἀκαδημίαν
πᾶν ἀπῆλθον, ὅπως πλείω μαθαίην, καὶ ὕστερον τῷ
Θεῷ ἐν κλήσει πρὶν κἀμὴν χρησιμώτερον δευδοῖν, καὶ
ἄλλοις ἀνθρώποις λυσιστελεῖν διυναίμην. διὸ πολλὴν
σοὶ ἔχω χάριν, ἀπὸ πολλῶν εἰς με εὐεργεσιῶν σε
καὶ ὑποχρεῖμαι μὴ μόνον ἐκείνων εἰς τὸν ὅπαντα
χερόνον ὑπομονάσειν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀγα-
θοῖς ἀνδράσι εὐχαρίσω ψυχῇ καὶ γλώσσῃ ἐγκωμιά-
σαι μέλλω.

Γραμματοδιδάσκῃ.

Κεχαλειπμένη μοί ὄβρι, ὡ φίλτατε νεανίσκε, ἡ δὲ
λῶσις τῆς σωφροσύνης καὶ εὐχαρίστιας σε, ἥν τέτρω-
πὼ λίγω σε ἐπιτεκνύεις. εἶδε καὶ ἐν τέτρω πᾶσι δει-
δαρμόναι αἰῶνι, καὶ τοῖς βλαβεροῖς τῆς νεότητος τρώ-
ποις, πλείους τοῖς τοῖς εἶεν, τὴν σὺν ἐν τῷ μαθαίην
τὰ χεῖματα, καὶ τῷ διοικῇ. καὶ πᾶσι ἀπὸ δυνά-
μιμέων. Εἰ γὰρ ἐμὴν καὶ ἐμὴν σοὶ ἔτι ἀπελθεῖν
εἰ

Colloquia familiaria.

Me miserum, putabam me præclarè tenere.

Idem & mihi solet accidere, cùm memoria non satis confirmata est.

Felix qui memoriâ bonâ præditus est.

Magnum revera beneficium.

Sed tempus abit, audi igitur & nunc me. Audio, recita.

Discipulus:

Observande Ludimagister, necessitas quædam co-

git me invisere { patriam, } quod ut mihi per
 { parentes, } te liceat, oro.
 { cognatos, }

Præceptor venerabilis, ego aliquot jam annis sub tua ferula bonis literis operam navans, diligenter & fideliter à te institutus sum: Nunc verò parentibus, amicis, tutoribus meis visum est, ut hinc me ad Academiam aliquam conferam, ubi ampliorem ingenii cultum capere, & Deo postea in functione aliqua honesta utiliùs servire, & aliis hominibus prodesse possim. Quare tibi gratias ago maximas, pro plurimis tuis in me beneficiis, & polliceor, me illa non solum perpetuò meminisse, sed etiam apud omnes bonos, grata mente & lingua prædicare velle.

Ludimagister.

Grata mihi est, carissime adolescens, significatio modestiæ & gratitudinis tuæ, quam hac tua oratione declaras. Utinam verò hoc corrupto seculo, & his perditis juventutis moribus, plures tales essent, qui tuam diligentiam, in discendis literis, & regendis moribus, imitentur. Ego non solum libenter tibi abeundi

D

in

Colloquia familiaria.

οἷς τ' πατεῖδα Ἰξυσίαν δίδωμι · ἀγὰ καὶ Θεὸν αἰτῶ,
ὑπερὸν σκευερνῆσαι καὶ ἐυδύνειν, ἵνα, ὡς κηλῶς ἤρξω
ἔγω καὶ ποιῶν διατελέσῃς, ἐξέσταυτον τῆς τῆς φαν-
λων ἀνθρώπων, πολλῶν μὲ πανταχῶ ὄντων ὡρα-
δείγμασι καὶ ὁμιλίᾳ διαφθαῖναι ἐάσῃς, ἵνα μικρῶ
ὑπερὸν τῇ μὲ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ πολιτείᾳ ὠφέλεια, τῇ
τῇ πατερίδι καὶ τοῖς φίλοις δοῖς, τοῖς καὶ γενέσθῃ ἡδονῇ
καὶ ὡραμυθία ὡν τυγχάνῃς.

ὑπαγὰ οἷς εἰρήνῃ.

ἌΛΛΟΣ.

Τί πρέσβεις; { ἡμαί.
{ ἐδὲν πρέσβῳ.

Οὐκ. ἀλλὰ πῶς ἔχει τὰ πρέσβιατά σε.

Οὐκ. ἀλλὰ ἐυδαιμόνως · χάριςτα ἔχει.

Ἰσως σοι φεῖ ἀπεδῶα ἀχολαμύρῳ ἐντυγχάνω.

Μᾶλλον καὶ χολάζοντι. ἦδη γὰρ ἐλαβὲ μετ' ἑσχλῆ
κόρος, καὶ συνομίλῃ ἐπεδύμισα.

Ἰσως { ἐμποδίζω } τὰ πρέσβιατά σε.
{ παρῆλθω }

Μᾶλλον καὶ τ' ἑσχλῆς κόρον ἀραιρεῖς.

σύγγνωθι οἱ ἐκ ἐν καμρῷ σοι ἐνέτυχον.

ἐν αὐτῷ τῷ καμρῷ πρεσβέρχῃ.

ἦ ἀριζίς σε παῖν μοι ἡδιστα ὄσι.

Ἰσως ἀπεδῶον π μετ' ἀλλήλων πρέσβετε, ὅ
ἐγὼ ἐ βελοίμῃ ἐμποδίζω.

ἀλλὰ φεῖ σε ἐποιέμῃα τὸ λόγος.

Ραδίως πτεύω, καὶ γὰρ μοι δεύρο βαδίζοντι ἔσθ
ἐμῶντως ἤχισε τὸ ἔς.

πότερον; τὸ ἀειπερὸν. ἀφ' ἑσχλῆζομαι, ἐδὲν καμ
φεῖ με εἰρημύρῳ ἔσθ).

μᾶλλον καὶ παῖτα χάριςτα.

ἀλλὰ τί τῆτο ἔσθ;

Colloquia familiaria.

in patriam veniam do, sed etiam DEVM oro,
ut deinceps te regat & gubernet, ut sicut pul-
chrè incepisti, ita peragas, nec te pravorum ho-
minum, quorum ubique magna copia est, exem-
plis & sodalitis corumpi sinas, ut paulò post
Ecclesiæ & Reipublicæ emolumento, patriæ &
amicis honori, parentibus verò voluptati & sola-
tio esse possis.

Vade in pace.

ALIVS.

Quid agis? { Sedeo.
 { Nihil ago.

Video. Sed quomodo se habent res tuæ?

Non satis feliciter. Pessimè habent.

Fortassis te occupatum seriis negotiis interpello.

Imò maximè vacuum. Iam enim me cœperat otii
tædium, & congerionem desiderabam.

Fortassis { interturbo } tua negotia.
 { impedio }

Imò tædium otii discutis.

Da veniam, si te parum in tempore interpellârim.

Imò in ipso tempore advenis.

Adventus tuus est mihi vehementer gratus.

Fortassis aliquid seriæ rei inter vos agitur, cui ego
nolim esse impedimento.

Imò de te locuti sumus.

Facile credo, nam mihi huc venienti mirè tinniebat
auris.

Vtra? Sinistra. Vnde conjicio nihil magnificè de
me fuisse dictum.

Imò nihil non honorificum.

Sed quid est bonum?

Aiunt.

Colloquia familiaria.

Φασί σε κωμηγέτω γαλφηρόν.
 καὶ ἦδη ἐν τὸς δικτύων μέδων ἡ λεία, ἦν ἐδήφον.
 Τίς ἀρα;
 Χαίρειται κόρη, ὡς μεταύειον γαμήσω. διδὲ δέομαι
 ὑμῶν, τίτε τῇ ὑμετέρᾳ παρσία τὸν γάμον με
 κοσμήται.
 Τίς δὴ ὅτι νύμφη;
 Δωροδέα, ἡ τῇ ὑμετέρᾳ ἐκελησιασῶ θυγατήρ.
 Ταύτης σοι εἰκότως συγχαίρομαι· ἔμνον γὰρ κληῖ
 ὅτιν, ἀλλὰ καὶ δὴ τετραμμένη, καὶ πρὸς τὸ οἴκῳ
 ῥῆσαι ἀεὶ πεπαυμένη.

Οἰκιακὸς Δημοσιμὸς.

ὦ ταυδάειον, εἰς ἐμπορεύει;
 ὅτι οἶμαι διαρρήξει τὴν δύρεν. εἰκὸς οἰκεῖον πνα
 εἶ.
 ὦ φίλε, τί κομίζεις φίλε Πέτρε;
 ἑαυτὸν.
 Σὺ δὲ πρὸς πρῶτον εἰ πολλὰ ἀξίον δεῦρο ἐκίμισαι.
 καὶ τοὶ πολλὰ ἀνέλωσεν εἰς με ὁ πατήρ μου.
 πνεύω αὐτὸν πλείω εἰς σε διαπανῆσαι, ἢ καὶ τὴν
 ἀξίαν.
 Ἀλλ' ἐγὼ ἰωάννης οἶμαι ὅτι;
 ἐκ ἀκριβοῦς εἶδα, ἀλλὰ εἰμι βλεψόμενος.
 ἢ μᾶλλον ἴδι σὺ οἶκοι ὅτι;
 ἐρωτήσαν, εἰ ζεῖται ἦδη οἶκοι εἶ.
 ὦ Πέτρε, οἶκοι εἶ; ἐκ εἶμι.
 Ἀναίχοντε, ἐλ' ἀκέω σε λαβόντες;
 Μᾶλλον καὶ σὺ ἀναίχοντοτες, νεωστὶ γὰρ τῇ σὺ
 δεροπαύνη ἐπίστα, σε οἶκοι ἐκ εἶ, καὶ σὺ ἐ
 πρῶτοις ἐμοὶ αὐτῶ.
 Δίχμον λέγεις, ἴσον γὰρ ἴσω ἐπιφέρεις.
 ἀλλὰ σὺ μοι δοκῶς κοχλίας βίον ζῇ.
 διὰ τί;

Colloquia familiaria.

Aiunt te venatorem factum esse.

Imò jam intra casses meos est præda, quam venabar.

Quæ nam?

Lepida puella, quam perendie ducturus sum. Ideo oro vos, ut tunc vestra præsentia nuptias cohonestetis.

Quæ nam est sponsa?

Dorothea, Concionatoris nostri filia.

De hac meritò tibi gratulamur: nam non solum pulchra est, sed etiam benè educata, & ad domi manendum, ac curanda negotia domestica, optimè instituta.

Domestica confabulatio.

Heus puer, nemo huc prodit?

Hic opinor effringet fores. Verisimile est familiarem aliquem esse.

O amice, Quid adfers mi Petro?

Meipsum.

Tu certè rem haud magni pretii huc attulisti.

Atqui magno constiti patri meo.

Credo, eum sumtus majores in te fecisse, quàm pro dignitate.

Sed est ne Iohannes domi?

Non certò scio. Sed abi visum.

Vel abi tu potiùs in-

domi sit. } interrogatum, an velit jam domi esse.

Heus Petre, num es domi? Non sum.

Imò udens, non ego audio te loquentem?

Imò tu impudentior. Nuper enim ancillæ tuæ credidi, te non esse domi, & tu non credis mihi ipsi.

Æquum dicis. Nam par pari refers.

Sed tu mihi videris cochleæ vitam agere.

Quid ita?

Colloquia familiaria.

ὅτι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου οἶκοι καθεύδουσιν, καὶ μιναμόσιν ἔρπεις.

ἔστι μὲν, ὃ θεράπειω οἶκοι, ἔξω δὲ οἰκίας ἔδεν μοι ὅτι θεράγμα, καὶ εἴ παῦν εἴη, ὅμως σὺν τῇ αὐτῇ με ἡμέρας πνῆες ἐν δημοσίᾳ αὐτῇ ἀπείρχει.

ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι δὲ διὰ τὸ ἕρπαιός ἐστι, καὶ παρακαλεῖ ἐπὶ τῷ θεῷ πατεῖν.

Εἰ θεῷ πατήσται ἀρέσκει, ἐκ ἀναινοῦμαι.

Ἀδελφεῖ πῶς θεῷ καθεύδεις τοῖς βιβλίοις.

Ἀμέτρω σὺν δὲ ἐκ τῆς σελαντῶν.

Ἐθέλω σὺν δὲ ἐκ τῆς μαλλον, ἢ τῷ ἔρωπι.

ἔχῃ δὲ ὃ θεῷ πατὴρ σὺν ἡδὺς ἐγγύς το;

ἐγὼ μὲ καὶ ὑποβολῇ αὐτῷ ἡδύ.

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Ἐυχμαί σοι πολλῶν εὐτυχίαν.

Καὶ ἐγὼ σοι διπλὴν εὐχμαί πᾶν ὃ, πὲρ εὐχῇ ἐμοί.

Τί θεράπεις; σωομιλέω.

Τί; σωομιλεῖς μόνον;

Ναί, ἡδὺς σωομίλῃ σωομιλῶν τυγχάνω.

Τί νι;

τῷ ἀγίῳ Παύλῳ.

Κικέρωνι.

σὺν τοῦ πολλὰς θεράπεις.

ἀλλὰ τὸ ποικίλον ἡδύ.

Σὺ μὲ ἀδελφεῖ πῶς

Σὺ μὲ νύκται καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς χράμασι διατρίβεις

ἐκ ἐστὶν ἐδὲς τῷ χράματων κόρος.

ἀληθεῖς μὲν, ἀλλὰ μέτρον ἐπὶ πᾶσιν αἰετον.

ἐδὲν ἡδὺ ἀδελφεῖ πῶς ὄν.

καὶ τὸ ἡωδὸς σοι ποιεῖς.

καταγῆας με, ὡς ἡωδὸς

αὐτῷ

Colloquia familiaria.

Quia perpetuò domi sedes, nec usquam præ-
repis.

Est quod agam domi, foris nihil mihi est negotiï :
& si quid esset, tamen hæc aura me dies aliquot à
publico cohibuisset.

Sed nunc serenum est cælum, & invitat ad deam-
bulandum.

Si prodeambulare lubet, non recuso.

Nimium assides libris.

Immodico studio te maceras.

Malo studio marcescere, quàm amore.

Ecquid voluptati fuit hæc deambulatio ?

Ego quidem vehementer ea delectatus sum.

ALIUS DIALOGVS.

Opto tibi multam felicitatem.

Et ego tibi conduplicatû opto quicquid optas mihi.

Quid agis ? Confabulor.

Quid ? Confabulare solus ?

Certè cum lepidissimo congerrone confabulor.

Quo ?

Cum { Divo Paulo.
Cicerone.

Istud quidem sæpè facis.

Sed varietas grata est.

Tu perpetuò {
Tu noctes & dies { literis incumbis,

Nulla est literarum satietas.

Verum est ; sed modus in omnibus optimus.

Nihil suave, quod perpetuum.

Tuo more facis.

Rides me, ut videtur.

Colloquia familiaria.

αὐτοὶ αἱ βίβλοι κονιορτῷ κεκα- } ἐν γραμμασί δια-
λυμέναι μῦθους ἔμειν } τριβῶν.
 } πρὸ τὰ γραμματα
 } σπουδῶν.

μὲν σπουδῆς } ἀλλῶ.
σπουδῆς

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟ-
σαίειν καὶ ὑποχρεῖσθαι.

Δέχομαι σε, τὸτο τὸ πρᾶγμα σοι μέλει.
ἀξιῶ σε ὥς δυνάμει μάλιστα τέτε τὸ πρᾶγμα
φροντίζειν.

εἰ ἐμὲ ἀγαπᾷς, τὸτο ἐπιτέλεις πρὸς καὶ ἐπιμελῶς
ἐγὼ σοι τὸτο ἔξοργίζομαι, καὶ μὲν ὥς ἐπὶ τόχῳ.

Τὸ ἐκεῖθεν ἐδυνάμει κατεργάζεσθαι, τὸτο ὑποχρεῖμαι,
ἐμοὶ ἐδὲ πίστις ἐδὲ σπουδὴ ἐπιλείπειν.

Τῷ λόγῳ ἐδὲν ὑποχρεῖσαι, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ δια-
πράττωμαι πάντῳ, πᾶσι φίλοις γνησίῃς, καὶ παντὶ θυμῷ
ἐννόῳ.

Διὰ τί ἐκ ἐπισκέπτῃ;

Διὰ τίνα αἰτίαν τοσούτον χρόνον ἡμᾶς ἐκ ἐπισκέπτῃ;

Τί βουέσθι, ὅτι πάλιν ἡδὴ χρόνον ἐφ' ἡμᾶς ἐκ
ἡλθε;

Τί διεκώλυσέ σε συγχρόνῃ ἡδὴ χρόνον προσμέναι πρὸς
ἡμᾶς.

ἐκ Ἰζῶν.

ἐκ Ἰζῶν διὰ ἀχολίας.

ἐκ ὑπὸ ἡρξέ μοι χολή.

Εθέλησα μὲν, ἀλλ' ἐκ ἐδόθη μοι Ἰζυσία.

αἱ ἀχολίαι, αἷς ἐμπεπλεγμέναι ἦν ἐκ εἰσων ἀπο-
ζεδαί σε.

Δέχομαι μὲν ἔξοχον σὺν, ἀλλὰ ἐπὶ πρῶτῃ τῇ
ὁμολογίᾳ, ἵνα μὴ πλεονάζῃ ἡ χρῆσις.

Colloquia familiaria.

Ipsi libri pulvere obdu-
cti testantur

*meam in studiis diligen-
tiam.
de mea in studiis diligen-
tia.*

Seriò
Ex animo } loquor.

MANDANDI AC POLLI- cendi formulæ.

Quæso, ut hæc res tibi cordi sit.

Etiâ atque etiâ rogo, ut hoc negotium tibi curæ
sit.

Si me amas, hoc efficias fideliter & diligenter.

Ego tibi hoc effectû reddam, & quidem propediem.

Eventum præstare non possum, illud polliceor, mihi
nec fidem, nec studium defuturum.

Oratione nihil polliceor, sed re præstabo quic-
quid est amici sinceri, & ex animo bene vo-
lentis.

Cur non visis?

Propter quam causam tam diu nos non invisis?

Quid accidit, quòd tam longo tempore ad nos non
accesseris?

Quid obstitit, quo minus jam diu ad nos vene-
ris?

Non licuit.

Non licuit per occupationes.

Non fuit mihi otium.

Volui equidem, sed non data est mihi facultas.

Negotia quibus implicatus eram, non patiebantur,
ut te salutarem.

Accipio tuam excusationem, sed hac lege, ne sæ-
pius utaris.

Excu-

Colloquia familiaria.

ἡ ἀπολογία σὺ δικαιοτέρα ὅτιν ἢ βυλοίμην αὐ, καὶ
καὶ ἡ νόσος αἰτία ἐλήβετο.

ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ ἀποδέχουαι τὴν ἀπολο-
γίαν σε, ἐὰν τὸ φθαρτικὸν πυκναῖς ὁμιλί-
αις ἀναπληρώσῃς.

Τὸ συμβεβηκός.

Τὸ περᾶγμα ἀπέστη βέλτην τῆς δόξης.
πλείον' ἐπύγχανον ἢ αὐτὴν ἐπέλυσεν ἀρχεῖ.
πάν το περᾶγμα ἐκβέβηκε καὶ τὴν ἐνχλῶν.

Χάεις.

Χάειν σοι καὶ ἔχω καὶ ἔξω, μέχρι αὐτὸ ζῶ, μετρί-
σις.

ὑπὸ ταύτης τῆς ἐνεργείας σὺ ἴσως ἔχειν χάειν μί-
αν δαύαται, ἀποδύναται ὑδαμῶς.

Ὅτι τὸ ἐμὸν περᾶμά σοι μέλει, ἀγαπῶ σε καὶ
χάειν ἔχω.

Πασῶν τῶν ἐνεργείων, αἱ μὲν πολλὰς σὺ ἐνεργί-
τηταίς με, αὐτὴ ἡδίστη τυγχάνει ἔσα.

ἀπόκρισις.

Μεῖζον ὅτιν ἡ φιλία ἡμῶν, ἢ ἵνα σὺ ἐμοί, ἢ ἐγὼ
σοι ὑπὸ πινῶν ἐνεργείων, ὀφείλω χάειν ἔχειν.

ἑαυτὸν ἐνεργείῃ ὁ φίλον ἐνεργείῃ.

Ὁ φίλον ἐνεργείων, ἐκ ἐνεργείῃ, ἀλλὰ δαυ-
ζει.

Εἰ μετ' ἀληθείας ἀποδέχηται τὴν εἰς σε ὑπάρχου-
σαν ἐνεργείαν με, καὶ πλεοναίης.

ἌΛΛΟΣ.

Ἀειρήσεις } σήμερον οἶκοι ;
δειπνήσεις }

Colloquia familiaria.

Excusatio tua iustior est, quàm vellem, siquidem morbus fuit in capia.

Hac lege accipio excusationem tuam, si quod neglectum est, crebris alloquiis compenses.

Successus.

Res successit opinione meliùs.

Plus impetravi, quàm ausus fuisset optare.

Res omnis cecidit ex sententia.

Gratia.

Gratiam tibi & habeo & habiturus sum, quoad vivam, maximam.

Pro isto tuo beneficio pares agere gratias vix possum, referre nequaquam.

Quod meum negotium tibi cordi est, amo te, & habeo gratiam.

Ex omnibus beneficiis, quæ tu plurima in me contulisti, hoc est longè gratissimum.

Responsio.

Major est nostra necessitudo, quàm ut vel tu mihi, vel ego tibi pro ullo beneficio debeam gratias agere.

Qui amico benefacit, sibi est beneficus.

Qui benè meretur de amico, non dat beneficium, sed scenerat.

Si ex animo probas officium in te meum, fac utare sæpius.

ALIVS.

Prandebis } hodie domi?
Cœnabis }

Oportet

Colloquia familiaria.

δεῖ με { πενθερῶ }
 { πενθερᾷ }
 { γαμβρῶ }
 { κηδεῖν }
 { ὑπατῶ } }

Συναρισθῆν.

Συνδειπνεῖν.

εἰς τὴν αὐαίον ἔν σε ἐπὶ { αἰνον }
 { δεῖνον } } καλέω.

δεῖμαί σε αὐαίον μετ' ἐμοῦ { αἰνον }
 { δεῖνον } }

Δέδια μὴ ἐδιδάμα.

ὅς ἐδιδάμα δεδιδάμα.

ἐλδύσμαι, εἰ δέξεται.

ἀλλὰ δέδια, μὴ ἐκ οἴος τ' εἶμι.

Διὰ τί; πίνθ' εἰεκα;

Διὰ τίνα αἰτίαν;

τὴ κωλύει σε ἐλθεῖν;

Τότε μ' ἐμοὶ οἶκοι μελετήοντες.

αὐαίον μοι δέξεται ἐκ δέξεται.

αὐαίον μ' τότε { συναρισθῆς }
 { συνδειπνῆς } } πῶς ἀναμύω.

ἐδιδάμα ἐπιχειρῶ.

ἐκ οἴος τ' εἶμι ἐπαγγέλλεται.

ἐλδύσμαι, ὅταν ἐκατέρω ἡμῶν δοξῇ μάλιστα εἶ)
 ἀρμωσίν.

Ἀλλὰ ἐγὼ σε κατέχω, ἀλλοσε ἴσως περυστόμερον.

μᾶλλον καὶ ἐγὼ σε, οἶμαι.

ἀλλὰ αὐαίον διὰ μακροτέρων ἐμνήσμεν.

αὐαίον πλείον φλυαρήσοιμεν.

ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ ἔρρωσο.

ἐν τῷ μεταξύ φεύγητε, ὅπως ὑγιαίνης.

ΠΑΡΑ.

Colloquia familiaria.

Oportet me apud $\left\{ \begin{array}{l} \text{socerum} \\ \text{socrum} \\ \text{generum} \\ \text{affinem} \\ \text{consulem} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{prandere.} \\ \text{cœnare.} \end{array}$

In crastinum igitur te ad $\left\{ \begin{array}{l} \text{prandium} \\ \text{cœnam} \end{array} \right\} \text{voco.}$

Oro te ut cras mecum $\left\{ \begin{array}{l} \text{prandeas.} \\ \text{cœnes.} \end{array} \right\}$

Timeo ne non possim.

Vt possim metuo.

Veniam si quidem licebit.

Sed metuo, ne non queam.

Quare? Cur?

Propter quam causam?

Quid obstat, quo minus possis venire?

Tunc quidem mihi domi manendum est.

Cras mihi exire non licebit.

Ipse tunc $\left\{ \begin{array}{l} \text{compransores} \\ \text{concœnatores} \end{array} \right\} \text{aliquot expecto.}$

Non possum polliceri.

Nequeo promittere.

Veniam, ubi utrique nostrum videbitur esse commodissimum.

Sed ego te detineo, aliò fortassis iturum.

Imò ego te, opinor.

Sed cras latius confabulabimur.

Crastino die plura nugabimur.

Interim cura, ut valeas.

FORMULA



Colloquia familiaria.

δεῖ με { πενδεῶ
 πενδεῶ } Σωαριστῶν.
 γαμβρῶ
 κηδεστῇ } Σωδείπνειν.
 ἱερατῶ

εἰς τὴν αὐεὶον ἐν σε ἐπὶ { ἄειπον } καλέω.
 { δεῖπνον }

δέομαι σε αὐεὶον μετ' ἐμοῦ { ἀεισῶν.
 { δεῖπναι.

Δέδια μὴ ἐδύαμαι.

ὥς ἐδύαμαι δέδοικα.

ἐλάσσομαι, εἰ ἔξῃσαι.

ἀλλὰ δέδια, μὴ ἔκ οἷός τ' εἶμι.

Διὰ τί; πίνῃς ἐνεκα;

Διὰ πῖνα εἴπαι;

πικρύνει σε ἐλθεῖν;

Τότε μὲ ἐμοὶ οἶκοι μνηστῆρον ὄξαι.

αὐεὶόν μοι ἔξελθεῖν ἔκ ἔξῃσαι.

σὺ τὸς μὲ τότε { Σωαρίσας } πῖας ἀναμύω.
 { Σωδείπας }

ἐδύαμαι ὑποχρεῖσθαι.

ἔκ οἷός τ' εἶμι ἐπαγγέλλεσθαι.

ἐλάσσομαι, ὅταν ἐκατέρῃ ἡμῶν δόξη μάλιστα εἶναι
 ἄριστον.

Ἀλλὰ ἐγὼ σε κατέχω, ἄλλοσε ἵσως περυστόμερον.

μᾶλλον καὶ ἐγὼ σε, οἶμαι.

ἀλλὰ αὐεὶον διὰ μακροτέρων ἐμικλήσμεθα.

αὐεὶον πλείον φλυαρήσομεθα.

ἐν τῷ μεταξύ χρόνον ἔρρωσο.

ἐν τῷ μεταξύ φεύνει, ὅπως ὑγιαίνει.

ΠΑΡΑ

Colloquia familiaria.

Oportet me apud $\left. \begin{array}{l} \text{socerum} \\ \text{socrum} \\ \text{generum} \\ \text{affinem} \\ \text{consulem} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{prandere.} \\ \text{coenare.} \end{array}$

in crastinum igitur te ad { prandium } voco.
 { cœnam }

Oro te ut cras mecum { prandeas.
cœnes.

Timeo ne non possim.

Vt possim metuo.

Veniam si quidem licebit.

Sed metuo, ne non queam.

Quare ? Cur ?

Propter quam causam?

Quid obstat, quo minus possis venire?

Tunc quidem mihi domi manendum est.

Cras mihi exire non licebit.

Ipse tunc { compratores } aliquot expecto.
 { concenatores }

Non possum polliceri.

Nequco promittere.

Veniam, ubi utrique nostrum videbitur esse com-
modissimum.

Sed ego te detineo, aliò fortassis iturum.

Imò ego te, opinor.

Sed cras latius confabulabimur.

Craftino die plura nugabimur.

Interim cura, ut valeas.

FORMULA

Colloquia familiaria.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ
συγχαίρειν τ' ἐπαιόδ' ἐνεκα.

Μαθηταὶ καὶ Λυγρός.

Μ. συγχαίρω σοι { εἰς πατείδα ἀνασρέψαντι.
τ' ἐπαιόδ' εἰς πατείδα.

Λ. καὶ ἐγὰ σοι ζῶντι, ὦ Μαθηταίε.

Μ. ἀνσρεψας ἡμῶν πότερος καὶ μακρότερος ἢ
ἐπύγχανες ὦν.

ἀπὸ ἡλδεις { ἀπώγων, } ἐπαυῖλδεις { παγωνίας.
ἀγύειθ. } μακροπώγων.
εὐγύειθ.

Λ. βελοίμην αὐτῷ μάλλον ἐπαυελδεῖν σοφώτερος καὶ
ἐλλογιμώτερος.

Μ. συγχαίρομαι καὶ σοι καὶ ἡμῶν αὐτοῖς, ὅτι ζῶς
καὶ εὐρώσας ἡμῶν ἀπεδίδης.

Λ. ἐγὼ ἐνθυμῶμαι ἡδύκαται, ὅτι σὺ ὦν ὑμᾶς σῶς
εὔρεν.

ὅτι σε ὑγιαίνοντα εὔρεν, χαίρω ὑπερβόλοντος.

Μ. τί σημαίνει ἐκείνη ἢ ὠχρότης; τί ἰσχυρὸς; τί
αἱ ἐν τῷ μετώπῳ ρυτίδες;

Λ. ποίη ἢ τύχη, πιαυτήδης καὶ ἡ τῆς σώματος χάρις.

Μ. ἀεὶ κακῶς περῆεις;

ἀεὶ χάρι σοι ἀηδὲς τι σωέβη;

Λ. καί ποτε ἐδέξα χρόνον ἢ τυχὴ φιλικῶς εἶχε πρὸς
ἐμὲ, ὅμως ἐδέποτε μοι μάλλον, ἢ νῦν ἡναν-
πέτο.

Μ. ζυμωγῶ σοι.

λυπεῖμαι διὰ τὴν συμφορὰν σε.

ἀλλὰ τί τέτοιο τὸ κακόν ὅτι

Λ. πάντα

Matthæus & Lucas.

M. Redisti nobis oberior & procerior solito.

Abiisti { sine barba: } rediisti { barbatus.
 { imberbis: } { prolixam barbam
 { } { habens.
 { } { pulchra barba
 { } { præditus.

Sed ~~quid~~ ^{quid} mali est?

L. Universa

Colloquia familiaria.

Α. πάντα τὰ χρήματα ἐναυάγισα.

Μ. ὦ, ὦ φίλτατε ;

Α. ἐν τῇ θαλάττῃ Εὐδηκῇ, ἐν Κιμβείας εἰς Γερμανίαν πλεύσων.

Μ. ἐκ Ἀθηνῶν ἔν, ὅτι ἀδιμείπτως προσεύχε ;

Α. ἐξέποτε σπασδαύτερον.

Μ. ὁμολογεῖς τοιγαρὲν ἀληθές εἶναι τὸ λεγόμενον ὅτι μὴ εἰδὼς προσεύχεσθαι, μαθεῖται πλεῖν ;

Α. ὁμολογῶ, καὶ γὰρ τὸ ἐργῶ πείραν ἔλαβον.

Μ. καλῶς ἔχει, ὅτι αὐτὸς ἡμῶν ζωὸς ἔξεχοι μύβισα. βέλπὸν ὅτι τὰ χρήματα, ἢ τὸ ζῶν νουαγῆσαι. ὅρας ἔν τῷ παιδείαν, καὶ τῷ ἀρετῷ ἀσφδῆσαιτον πλεῖστον ἔσαν, ὅτι μὴ δὲ ἀφαιρηθῶναι διωάμην, μὴ δὲ βαρύνοντα ὅτι βαρύνοντα.

Μ. καλῶς σὺ μὲν φιλοσοφεῖς, ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἐγὼ λυπῶμαι.

Ἀσπαζέσθαι δὲ ἑτέρω.

ἀσπάζε τοὺς γονεῖς μου.

ἀσπάζε τὸν $\left. \begin{array}{l} \text{ὑπατον} \\ \text{ποικιλύα} \\ \text{πενδερεν} \\ \text{κηδες λῶ} \end{array} \right\} \text{παρ' ἐμῆ.}$

ποῖ βιβλίζεις Νικόλεος ;

ἰδοὺς τίς πατείδος.

εἶθι πρὸς ὀλίγον, ἔστιν ὅ σοι ἐπιτάττω.

ἀλλὰ πρὸς ἔχ ἀρμόττει φερτίον.

ἐκ ἐπιθήσω σοι μέγα βάρος.

τί ὅ τῆτο ἔστι ;

ἵνα πάντα τοὺς διδασκάλους, καὶ τοὺς οἰνείας μου, τοὺς ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ Ροσοχικῇ, παρ' ἐμῆ φιλικῶς ἀσπάζσθαι. εἰ μὴ δὲν ἄλλο φορτίον ἐπιθήσῃς, πάλιν ἀσπασίμους, ῥαδίως διακομίσω.

ἐγὼ δὲ, ἵνα μὴ ἀμυδι τῆτο ποιῆς, εὐχμαι σοι Χριστὸς τῆς ὁδὸς σὺ (ψακόλεδον εἶναι).

Colloquia familiaria.

L. Univerſæ pecuniæ naufragium feci.

M. Vbinam chariſſime ?

L. In mari Baltico ex Dania in Germaniam navigaturus.

M. Non dubium igitur eſt, quin diligenter oraveris.

L. Nunquam diligentius.

M. Fateris igitur verum eſſe quod dicitur ; Qui nescit orare, diſcat navigare ?

L. Fateor, nam re ipſa expertus ſum.

M. Benè habet, quòd ipſe nobis vivus enataſti.

Melius eſt pecuniæ, quàm vitæ jacturam facere.

Vides igitur doctrinam & virtutem tutiſſimas divitias eſſe, quæ nec eripi poſſant, nec gravant circumferentem.

L. Pulchrè tu quidem philoſopharis, interim tamen ego ringor.

Salutare per alium.

Saluta parentes meos.

Saluta

{	Conſulem	{	meo nomine, vel meis verbis.
	Pastorem		
	Socium		
	Affinem		

Quò vadis Nicolæ ?

Reſtā in patriam.

Reſiſte pauliſper, eſt quod tibi mandem.

Sed pediti non convenit ſarcina.

Non imponam tibi magnum onus.

Quid autem rei eſt ?

Vt omnes præceptores, & familiares meos in Academia Roſtochiana, amanter ſalutes.

Si nihil aliud ſarcinæ imponis præter ſalutationes, facilè perferam.

Ego autem, ne gratis iſtud facias, precor, ut Chriſtus tibi comes itineris ſit.

E

Quod

Colloquia familiaria.

ὦ, πὺ σὺ εὐχῇ, γήροιτο.

Χειρὸν γὰρ ἔχων συνοδῆν, καὶ πάντων κινδύνων ἐξ-
αρκούντως τετελεχσμένός εἰμι, οἶδα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥΤ

ἐρωτῆται περὶ τῆς ὑγείας.

Γεώργιου.

Λεκάς.

Γ. Οὐχὶ ὑγαίνεις; Λ. εἰσὺρα τὸ πρὸς ὄψον. Γ. διὰ
τὸ μαῖλλον ἢ ἔρῃ κελθεῖς; ἀρσῆ νομίζεις με εἶ
ἰατρὸν; ἔκ ἐρωτῶ εἰ ὑγαίνεις, καὶ γὰρ τὸ πρὸς ὄψον
αὐτὸ μῦθον εἶς καὶ ἔχειν τὸ σῶμα, ἀλλὰ πῶς
σεαυτὸν ἀρέσκεις; Λ. τὸ σῶμα μὲν ἔχει, ἀλλ' ἡ
ψυχὴ κακῶς διάκειται. Γ. ἔμ' ὑγαίνει, ὅτε το πρὸς ὄψον
νοσῶν. Λ. ἔτι ἔχει τὰ ἐμά. τὸ μὲν σῶμα ὑγαίνει,
ἡ καὶ πῆρ' ἀδενεῖ. Γ. ῥαδίως ταῦτ' ἐν νόσον ἰάσεται
ἢ μητῆρ. πῶς ἔρχηται ἔως ἀρπ; Λ. ποικίλως, ὡς τὰ
πρὸς ὄψον εἶ. Γ. ἔτι αἰετῆς καὶ ἔχει; Λ. γάλλισα,
δοῦσα τῷ Θεῷ, ἐγὼ Θεῷ διδόντ' ἐκ παντὸς αἰὲς τῷ
χρόνῳ ἐρρωμένον ἔπυχον ὦν. μέχρι τῆς νύκτος συμβαί-
νει μοι ὑγαίνειν. Γ. δὴ τῷ Θεῷ τῶν ἐν συνεχῇ καὶ
ἰδιον, ἡ δὲ μὲν τῶν πωδανόμων συγχαιρῶ σοί.
δοῦσα τῷ Θεῷ. χάριν ἔχω τῷ Θεῷ. ὑχαριστῶ τῷ
Θεῷ οἷς δαΐαμαι μάλιστα. ἀλλ' ἐλὼν ἐν τῷ μεταξὺ
χρόνῳ σοι συμβέβη ἀβέλητον; Λ. ἔδεν, πλὴν ὅτι τῆς
ὀμιλίας τῆς ὑμετέρας ἐκ ἐξῆς ἀπολαύειν.

Ἀρρώτως ἔχειν.

Γ. μὴ ἐρρωμένον εἶ; Λ. βελοίμην αὖ. ἐκ ἐρρω-
μένον εἰμι καὶ πάντα, ὅπως ἐν ἔχω τὸ σῶμα. ἐκ δὲ
διάκειμαι τὸ σῶμα ὡς εἶωθα. διάκειμαι καὶ τὸ δοκῶν
τῷ Θεῷ. ἐτέρως ἢ βελοίμην αὖ. ἔγω διάκειμαι τὸ
σῶμα, ὡς εἶωθασιν, οἷς περὶ ἰατρὸς περὶ γὰρ εἶ.
Γ. μὴ

Colloquia familiaria.

Quod precaris, faxit Deus.

Si enim Christum itineris comitem habuero, contra omnia pericula me satis munitum esse scio.

FORMULAE INTERROGANDI de valetudine.

Georgius.

Lucas.

G. Vales ne ? L. Contemplare vultum. G. Quin magis lotium jubes ? An me putas medicum ? Non rogo an valeas, nam facies ipsa loquitur te bellè valere, sed quomodo tibi placeas ? L. Corpus quidem bellè habet, sed animo malè est. G. At non valet, qui ista parte laborat. L. Sic habent res meæ, corpus valet, sed ægrotat crumena. G. Facilè isti morbo medebitur mater. Vt valuisti huc usque ? L. Variè uti sunt res mortalium. G. Fuisse semper prosperâ valetudine ? L. Prosperimâ, gratia Deo. Ego Dei beneficio perpetuò bellissimè valui. Hactenus bona valetudine fui. G. Faxit Deus ut istud sit perpetuum ac proprium. Lætus istud audio. Gratulor tibi. Gratia Deo. Gratiam habeo Deo. Gratias ago Deo quantas possum maximas. Sed nihil interim tibi molestiæ fuit ? L. Nihil nisi, quòd vestra consuetudine frui non licuit.

Malè valere.

G. Rectè ne vales ? L. Vellem quidem. Non valeo per omnia. Vtunque valeo. Non admodum benè valeo corpore, ut soleo. Valeo ut Deo visum est. Secus quàm vellem valeo. Vt solent, quibus cum medicis res est.

Colloquia familiaria.

Γ. μὴ γήυοιτο, ἀνδρες τι λέγεις. ὡς ἐπὶ σὲ θαρσύν. χεῖρ σὲ
 ἀνδρωδὲς διακρίσθαι. μεγαλοφύχως σὲ καὶ τῆς νόσου
 ἔχειν δεῖ. πολὺ βοηθεῖ ἐν τῇ δυσυχίᾳ ψυχὴ ἀγαθὴ.
 τινὶ νόσῳ ἐλήφθης ; τίς νόσος κατέλαβέ σε ; ποίῳ
 νοσήματι πεσέειπες ; ποίαν νόσον ἀδενεῖς ; Α. ἐκ
 οἴδα, καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἐπισφάγεται. Γ. ἀληθεύεις.
 ὁρῶς λέγεις. ὡς τὸν μὲν γὰρ πρὸς τὴν ὑγίαν ὄσιν, τὸ
 τὴν νόσον γνῶναι. ἐδενὶ σιωπῆσαι ἰατρῶν. Α. πολ-
 λοῖς μὲν. Γ. τί ἀποκρίνον ; Α. ὅ μιν ἀρνεῖται ; ὅ ὃ
 λέγεις, ὅ ὃ βελλόμενος δεῖν οἶεται. ἐν ᾧ τὰ μετὰ ταῖς
 πωρὸν εἶ) ὁμοιοῦσι. Γ. πότος χεῖρ ὄσιν, ὅς ἐ πο-
 νηρῶς ἔχεις ; πότον χεῖρον ἐνόησας ; Α. ὅκτω ἡμέρας.
 μικρὸν δεῖν, ὅλῳ ἤδη μὲν ὄσιν. τρεῖς, τέτταρας, ἢ πέντε
 μῆνας ὅλως ἀρρώστῳ. δεῖται μὲν τὸν καὶ νῦν, ὅλον
 ἤδη ἔτῳ ἀρρώστῳ. Γ. πειρατέον οἶμαι ἐγὼ, τίς νόσον
 ἔχοντος οἰκίαν. μὴ ὕδρωψ ὄσιν ; Α. ἀρνεῖται. Γ. μὴ
 δυσεντερία ; Α. ἐκ οἶμαι. Γ. μὴ πυρετός ; Α. περὶ
 εἶ). Γ. ποῖός ὄσιν πυρετός ; πότερον σιωπῆς, ἢ ἀμφι-
 μεινός, ἢ περὶ τῷ, ἢ τεταρτῷ ; Α. νομίζω νέον
 εἶ) τὸ πυρετὸς εἶδος, ὡς ἐν τῷ νῦν πολλὰ νέαι γίνονται
 νόσοι, ὡς τὸν ἀγνώστοι. Γ. ἀλλ' αἷς μὲν τὰ παλαιῶν.
 Α. ἔτι ἀρέσκει τὰ θεῶν τὰ νέα ἀμνηστῆματα νέοις
 νοσήμασι κολλᾷ. Γ. πόση ἡμέρα ἀνατρέχει τὸ ἀλ-
 γημα ; Α. πόση ἡμέρα λέγεις ; μάλλον καὶ κατ' ἐνά-
 την ἡμέραν πλεονάεις, ἢ εὐειπῶ. Γ. ὡς κακὸν βδε-
 λυκτὸς, πόθεν ἐπιστάζω τὸ νόσημα ; πόθεν νομίζεις τὸ
 τὸ κακὸν εἶ) ; Α. ἐκ λίμνης. Γ. ἀλλ' ἐκ εἰώθους τοσούτου εἶ)
 δεισιδαιμον, ὥς νηστεία σπαστὸν ἀποτρέχειν. Α. ἐκ μὲν
 εὐτέλεια, ἀλλὰ ἀπορία. ἐ γὰρ ἐδοθη ἔσθῃ. ἐκ φύχως
 γήυεται οἶμαι. ἐκ μὲν ὡς τὸν τὸ οἰοφάγῃ
 αἰμότητα ὑπάρχειν ἡγέμαι. Γ. φυλάττει μὴ ὅς
 αἰμότης καὶ ἀκαίρως τὰ καὶ καὶ ἀποδοῖς τὸ
 τὸ κακὸν ἐπιστάσῃς, ἢ ἐκ πότος αἰμότης, ἢ ἐκ
 μέθης, ἀλλὰ διὰ τί ἐ πρὸς καλὴς ἰατρῶν πνα ;
 Α. δεῖται

Colloquia familiaria.

G. Avertat Deus, rem mihi peracerbā narras. Bonō
sis animo oportet. Virū te præstes oportet. Forti in-
fractoque animo contra morbū esto. Multum juvat
animus in re mala bonus. Quo morbo teneris? Quis
te morbus tenet? Quid habes morbi? Quo morbo
laboras? **L.** Nescio, & ideo laboro periculosius. **G.** Ve-
rum dicis. Rectè dicis. Primus n. ad sanitatē gradus
est novisse morbū? Nullū ne consulisti medicum?
L. Multos equidē. **G.** Quid respondent? **L.** Alius ne-
gat, alius deliberandū censet. In hoc cōsentiunt oēs,
me miserū esse. **G.** Quantū temporis est, quod te ma-
lū hoc corripuit? **Quampridē** habet te hic morbus?
L. Octo dies. Fermē integer jam mensis est. Tres,
quatuor, aut quinque integros menses malè habeo.
Decimum jam mensem laboro. Integrum jam annū
ægroto. **G.** Adnitendū censeo, ne morbus fiat famili-
aris. Num est hydrops? **L.** Negant. **G.** Num dysente-
ria? **L.** Non arbitror. **G.** Num febris? **L.** Credo esse.
G. Qualiūnam est febris? Continuāne, an quotidiana,
an tertiana, an quartana? **L.** Opinor novam esse fe-
bris speciem, ut nunc novi subinde morbi exoribun-
tur antehac incogniti. **G.** At plus satis erat veterum.
L. Ita est visum Deo nova peccata novis morbis pun-
nienti. **G.** Quoto die recurrit dolor? **L.** Quoto die
narras? imò quotidie, sæpius quàm Euripus. **G.** O
malum abominandum! Vndè contraxisti morbum?
Vnde suspicaris hoc esse collectum mali? **L.** Ex ine-
dia. **G.** At non soles usque adeò esse superstitiosus, ut
te jejuniō maceres. **L.** Non erat religio, sed inopia.
Non enim dabatur cibus. E frigore natum arbitror;
E crudis malis contracta est stomachi cruditas. **G.**
Vide ne ex immodico, aut intempestivo studio
contiliaris tibi hoc mali, aut ex potatione largiore,
aut ex ebrietate. Sed cur non accerfis medicum?

Colloquia familiaria.

Α. Νέδια μὴ θάπῃον τὴν νόσον αὐξάνῃ ἢ διεσπύσῃ.
φοβέμαι μὴ αὐτὴ φαρμάκῃ τοξικὸν διδῶ. Γ. Δὲ
γὰρ ἐλέσται πνᾶ, ὡς ἀδεῶς πτείοις αὐ. Α. εἰ χεὶ
θακείν, ἐύλομαι μὲ μᾶλλον ἅπαξ τελευτᾶν, ἢ τοσού-
τοις φαρμάκοις ἐκτρυχωθεῖς. Γ. φρόντισον ἔν, ὅπως
αὐτὸς σεαυτῷ ἰατρὸς τοῦ γυναικὸς ὦν. εἰ ἀνδρὶ ἰατρῷ
ἀπτεῖς, εὐχομαί σοι ὅτι Θεὸν ἐν ἰατρικῇ μέρει εἶ. εἰσιν
οἱ ἐνδυσσάμενοι ἐδῆτα μοναχῶ, ἀνερρώσθη. Α. τὸ
αὐτὸ ἴσως συμβέβηκεν αὐ, εἰ λεοντῶν ἐνδεδυμένοι
αὐ ἦεν. ἀλλὰ ταῦτα τῷ ἀπσέντι ἔδεν συμφέρει.
Γ. πῶς εὖ ἔν, ἵνα ἀναβιώσῃς. ἄλλοι πνῆς ἀπὸ πλάχ-
θισαν τῇ νόσῃ, ποιησάμενοί τι καὶ ἄλγων ὑπερμέτῃς.
Α. ἀλλὰ ἔδεν ὅτι μοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας συμβόλαιον.
Γ. ποιησέν σὺ τὴν Χρῆστον, ὡς μὲ πτείοις, αὐτῇ τὴν
τὴν ὑμείας χάριν. Α. ἀλλ' ἐγὼ οἶδα, εἰ χάρις ὅτι Γ. πῶς
ἐχὶ χάρις ὅτι, τῆς νόσου ἀπομαγνηται; Α. ἐνίοτε τε-
λευτᾶν βέλπὸν ὅτι ἐγὼ ὅτι τῇ Χρῆστῃ μηδὲν δέομαι
πλὴν ὅ, πᾶν ἀρεῖον ἢ. εὐσεβῶς σὺ καὶ φιλοσοφεῖς,
ὅτε μὲ γὰρ αὐτῶν καὶ Θεὸν ἀγαθὰ τὰ πρὸς τῆν τὴν
βίον ἀναγκαστῶ, ἀεὶ πρὸς εἶναι δεῖ τὸ, Κύριε ἐὰν θε-
λης. πνῆμα τῆ καὶ αἰώνια ἀγαθὰ, ἀνὰ ὁμολο-
γίας τῷ Θεῷ εὐχεσθὶς πρὸς, ἀλλὰ ἐρῶσο, ὡς φίλος
Λόγος. Α. ἐρῶσο εἰς τὴν σύμειον καὶ ὡς φίλτατε Γεώργιε.

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Γ. Οὐχὶ ἐχρύνετο σοι αὐτὴ ἡ ὁδοιπορία εὐτυχίης καὶ
χρησίμου; Α. ἐχρύνετο μετείως, πλὴν ὅτι ἔδεις τόπον
ἀνδρῶν εἶχε διὰ τοὺς ληστὰς. Γ. πεζὸς ἦκας, ἢ ὑπ-
πύς; Α. τὰ μὲ πεζῇ πρεῖα. τὰ καὶ ἀμαξίη, τὰ
καὶ ἵππῳ, τὰ ὅτι νηί. Γ. πῶς ἔχει τὰ καὶ ἐν Γαλιλῆα
Βελγικῇ; Α. σασασακῶς. πολλὰ μὲ ἐκεῖ πο-
λέμων ἀπὸ πλάτῃς εἰσι. Γ. ἀλλὰ ταῦτα ἐάσωμεν.
ἔδεν γὰρ ἡμῶν καὶ τῷ Ἄρει. τὰ ὅτι οὐ πῶς ἔχει.
Α. ἔν, καλῶς, καλῶς. Γ. ἐχὶ καλῶς πρὸς τῆς;
Α. καλῶς,

Colloquia familiaria.

L. Timeo ne citius morbum augeat, quàm curet. Metuo ne pro remedio venenum det. *G.* Diligendus est igitur, cui tutò fidas. *L.* Si moriendum est, malo semel mori, quàm tot pharmacis excarnificatus. *G.* Fac igitur, ut ipse tibi sis medicus. Si diffidis homini medico, prædestinatus sit tibi medici vice Deus. Sunt qui induti veste monachi convaluerunt. *L.* Idem fortasse evenisset, si leonis pelle tecti fuissent. Verùm ista diffidenti nihil conducunt. *G.* Fide igitur, ut reviviscas. Alii morbo levati sunt, nuncupatis alicui divorum votis. *L.* At ego cum divis non paciscor. *G.* Proinde tu à Christo, cui fidis, pete sanitatis beneficium. *L.* At ego, an beneficium sit, nescio. *G.* An non beneficium est, liberari morbo? *L.* Nonnunquam mori felicius est. Ego autem à Christo nihil peto, nisi quod optimum sit. *G.* Piè tu quidem philosopharis. Cùm enim petimus à Deo bona ad hanc vitam necessaria, semper addendum est, Domine si tu vis. Spiritualia autem & æterna bona sine ulla conditione à Deo petenda sunt. Sed vale mi Luca. *L.* Vale in crastinum & tu, carissime Georgi.

ALIVS DIALOGVS.

G. Fuitne tibi hoc iter faustum & commodum? *L.* Sic satis, nisi quod nihil usquam tutum est à latronibus. *G.* Pedes advenis, an eques? *L.* Partim pedestri itinere, partim vehiculo, partim equo, partim navigio. *G.* Quo in statu sunt res Belgicæ? *L.* Sanè turbulento. Magnæ bellorum minæ sunt. *G.* Sed hæc omittamus. Nihil enim nobis cum Marte. Tux res quomodo habent? *L.* Benè, pulchrè, optimè. *G.* Nonne benè tecum agitur?

• E 4 *L.* Optimè,

Colloquia familiaria.

Α. καίλινα, ευτυχέστατα. Γ. ἔχῃ ευτυχεῖς; Α. μάλλον καὶ δυστυχῶ, τὰ μὲν ἐμὰ χεῖρον ἔχειν ἢ διώατω. Γ. ἔ. ἐάλωνας, ὅπως ἐθήρδεις; ἔχῃ σωέβη ἢ λεία, ἢ ἐπεβύλασας; Α. ἐθήρδον μὲν, ἀλλὰ τῆς Ἀρτέμιδος ὀργισομένης. Γ. ἐδεμία ἐλπίς λοιπή ὅτι; Α. ἐλπίς μὲν πολλή, πρᾶγμα ὃ ἔστιν. Γ. οὐ πατὸς ἐδεμίαν ἐλπίδα δεικνύει; Α. ὅλας ἀμάξας, ἔλας νῆας, ἀλλὰ πρὸς τέτοις ἔστιν. Γ. ἔστιν ἐπ' ἐπεμψεν. Α. ἔπεμψατο μὲν δα ψιλῶς, ἀλλ' ἐκ ἐπεμψεν ὁβολὸν ἔδεναι. ἔπειτα μὲν πολλὰ λόγῳ, ἔργῳ καὶ ἔστιν παῖς. Γ. καὶ ἐν τῷ ψυχῷ τῇ ἐλπίδι τρέφειν. Α. ἀλλὰ ταύτη ἢ παίνεται ἢ κοιλία. Γ. διὰ τὸτο ὃ πρὸς τὸ ὁδοιπορεῖν ἐτύχῃ χαρες ὡς ἐπιτηδεύοιτο, ἔστιν φορτίον ἐν τῇ ζώνῃ ἔχων. Α. ὁμολογῶ, καὶ ἀσφαλές ἐστι. ἔστιν ὅτι ὅπλα μᾶλλον ἐλδύσκειται ὅτι ληστῶν ὄσιν. ἀλλ' ἐγὼ μᾶλλον ἀν' βελούκῳ καὶ τὸ φορτίον καὶ τὸν κίνδυνον. Γ. ἔστιν σε ἀφῆρηται ἐν τῇ ὁδῷ; Α. μὴ ἔμῃ; πὶ ἀφαιρήσεις ἀνθρώπων γυμνῇ; οἱ ὅτι ἄλλοι μᾶλλον ἐφοβήντο με, ἔστιν ἐμοὶ γυμνῷ ὁδοιπόρῳ διὰ ὅλης τῆς ὁδοῦ ἀδεῖν καὶ πεινᾶν. Γ. ποῖ ὃ νῦν βαδίζεις; Α. ἐλθὼ τῆς οἰκίας, ἀσπασμένη ὅτι τῷ γυναικί, καὶ τοῖς γυνεῖς; πολλὴ ἡδὴ χεῖρον ἔχῃ ὁρῶμεν. Γ. ἀχρεαί, σε πάντα ἔχει ἀρεῖν ἢ λεία. Α. αἰδε τὸτο βέλαιτο Θεός. ἔστιν καὶνὸν συμβέβηκεν ἐν τῷ μεταξὺ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν; Γ. ἔστιν, πλὴν ὅτι ὁρήσεις τὸν οἶκον ἐπιδόσθῃ εἰληφότα. καὶ γὰρ ἡ ἀλέκτορις σε ἔτεκε σοι ὦν καλόν. Α. καλῶς λέγεις, ἀντὶ ταύτης τῆς ἀγγελίας δίδωμί σοι δῶρον, ταύτῃ τῷ καινῷ διαθήκῃ ἐν Ἀδελφείᾳ νεωστὶ καμψῶς τυπωθεῖσαν. Γ. καλόν, μὰ τὸν Θεόν, ευαγγέλιον. ἔστί μοι τὸτο τὸ δῶρον ὡς ὅτι ἡδιστον. σκέφομαι ὃ ὅπως σοὶ ποτε χάριν ἀξίαν ἀποδέναι δυναθῶ. Α. ἔξαρκέντως ἀνταποδοθῆναι θέμις, εἰ ἀγαπήσεις.

• ΑΛΛΟΣ

Colloquia familiaria.

L. Optimè, felicissimè. G. Nonne prospero fortunæ statu uteris? L. Imò maximè adverso. Res in peiori statu esse non potest. G. Non cepisti, quod captabas? Non contigit præda, quam venabaris? L. Venabar equidem, sed iratâ Dianâ. G. Nihil reliquum est spei? L. Spei permultum, sed rei nihil. G. Consul nihil ostendit spei? L. Tota plaustra, totas naves, sed præterea nihil. G. Nihil adhuc misit? L. Promisit quidem largiter, sed ne obulum quidem misit. Promittit quidem multa verbis, sed re præstat nihil. G. Ergo spe alendus est animus. L. Sed hac non saginatur venter. G. Ideo autem eras ad iter expeditior, quòd nihil esset oneris in zona. L. Fateor, atque etiam tutior. Nulla enim sunt arma certiora adversus latrones. Sed ego malim & onus & periculum. G. Nihilne tibi ademptum est in via? L. Mihi-ne? Quæso quid eripias nudo? Aliis citiùs periculum erat à me. Licuit mihi vacuo viatori per totum iter canere & esurire. G. Quòd autem nunc abis? L. Rectâ domum, salutaturus uxorem & parentes jam diu non visos. G. Precor ut illic offendas omnia læta. L. Vtinam ita velit Deus. Nihil interim extitit novi domi nostræ? G. Nihil, nisi quòd reperies auctam familiam, nam tua gallina peperit tibi pulchrum ovum. L. Benè nuncias. Pro hoc nuncio do tibi munus, videlicet, Novum Testamentum Luteriæ recèns eleganter excusum. G. Pulchrum, ita me Deus amet, Evangelium. Est mihi hoc munus longè gratissimum. Dispiciam unde possim hoc donum pensare. Lucas. Abundè te pensasse, puta, si beni consuleris.

ALIVS.

Colloquia familiaria.

ἌΛΛΟΣ.

Γ. Οὐχὶ κρινὰ τίνα ἐκ τῆς πατείδου κομίζεις;
 ἐδὲν κρινὸν παρὰ τῆς ἡμετέρων φέρεις; τίνα κρινὰ
 ἀγγέλλεις; Λ. κρινὰ μὲν πολλὰ, ἀληθὲς δὲ ἐδὲν. πρὸς
 σαῦτα μὲν ψάδι φέρω, ὅσα μάλιστα μία ναὺς ἄρει.
 Γ. ἀποφορπίζε ἔν ὡς τάχιστα, ἵνα μὴ ὑπὸ τηλικέτου
 τοῦ μέγιστος φορτίου ἀπολῇ. Λ. ἐδὲν ἔχω, πλὴν ὅτι
 ἐν τοῖς κερείοις, καὶ ἀμάξαις, καὶ ναυσὶ θρυλλεῖται.
 Γ. τί, ἐγὼ ἢ πατεὶς ἡμῶν τὰ λοιμὲν ἐλάττωρα ὄντι;
 Λ. ἐγὼ ὅλως, ἀλλὰ σωεῖς ἐκ ἔστιν, ἐνίοτε γὰρ
 ἀνίστοι. πάλιν δὲ παροξυνέτω. Γ. ἐγὼ αἰὲς ἦν κακῶν,
 ὅπως πόλεμῳ ὦν τυγχάνει; Λ. ὡς μὲν, εἰ μὴ ἄλλως
 αὐτὸ ἐδόκει τῷ Θεῷ. Γ. ἀνάγκη αὐτῷ σπεδεῖσθαι
 εἶναι. Λ. πάντων ἐκεῖ ἐνδεία ὄντι; πλὴν τῆς χαλκίδας
 τάπων στρατιῶν. Γ. ὅπως οἱ στρατιῶται κινεῖσθαι
 ὁκνεῖ ἐδὲ τῆς ἀγίων ἱερῶν, ἐδὲ τῆς μεσῶν φείδοντο;
 Λ. ὁρθῶς ἔν καὶ σοφῶς ὁ λέγων Ξενοφῶν φησὶ· ἐν
 ῥήγῃ δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, πόλε-
 μῳ μέγα κακόν, ἀλλὰ ἐκαστὸς σε πλείονα χρε-
 νον. ἐν ἑτέροις καιροῖς διὰ πλείονων ποιησόμεθα τὴν
 σωτηρίαν, ὅποτε ἑκατέρω ἕσται ἐπιτήδειον. νῦν ἄλλοτε
 με καλεῖ περὶ γυμνασίου τίνα.

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Γ. πυνθανόμεθα σε νεωστὶ πλὴν πατεῖδα ἐπισκε-
 ψασθαι. Λ. ἐπεσκεψάμην. πολὺν γὰρ χρόνον τού-
 τον εἶς ἐωρεάκειν. ἐκ ἐβρωήθην πλείονα χρόνον
 φέρειν τὸν τῆς πατείδου καὶ τῶν φίλων πόδον. Γ. ἐν
 σεβῶς ἐποίησας, φιλόανθρωπος τυγχάνεις ὦν, ταῦτα
 ἐνδυμέμεθα, ἅπαντες γὰρ σφόδρα σέβουμε τὴν χά-
 ραν, πλὴν ἡμᾶς δὲ ψάδι καὶ φύσασιν. ἀλλ' ἄγε, πᾶσι
 ἐκείνῳ

Colloquia familiaria.

ALIVS.

G. Nihil ne novarum rerum ex patria adfers? Nihil novi à nostris portas? Quænam nova nuncias? L. Nova permulta, at nihil veri. Tantum mendaciorum adfero, quantum vix una navis vchat. G. Exonera igitur te quamprimum, ne succumbas tanto oneri. L. Nihil habeo, præter ea quæ in tonstrinis, in vehiculis, & in navibus jactantur. G. Quid, est ne patria nostra immunis à pestilentia? L. Non omnino, sed perpetua non est: aliquando remittit sese, deinde recrudescit. G. Nonne satis erat malorum, ubi bellum grassatur? L. Erat quidem, nisi aliter visum esset Deo. G. Annonæ caritatem istic esse oportet. L. Omnium rerum illic inopia est, præterquam sceleratorum militum. G. Vbi milites dominantur, ibi nec sacris Templis, nec Musis ipsis parcunt. L. Rectè igitur & sapienter Xenophon inquit: Pax videtur hominibus esse magnum bonum, bellum verò magnum malum. Sed non te morabor diutius. Aliàs pluribus colloquemur, cum erit utrique commodum. Nunc aliò me vocant negotia quædam.

ALIVS DIALOGVS.

Georgius. Audio te patriam nuper revisisse. Lucas. Revisi. Diu enim parentes meos non videram. Non poteram diutius ferre patriæ & amicorum desiderium. Georgius. Piè fecisti, humanus es, qui ista cogitas. Ducimur enim omnes admirabili quodam amore ejus regionis, quæ nos aluit & edidit. Sed dic quæso, quonam
in

Colloquia familiaria.

ἐκεῖ ἑώρακας πάντα ἔχοντα ; Λ. πάντα κραινὰ
 πάντα μεταβεβλημένα. ἑδόντων εἰς ἄλλον ἑλθεῖν κό-
 σμον. ἔτη δὲ καὶ μόλις ἀπεγχομένη. ἐκ ἄλλως ἀπαν-
 τα ἑδαιμασα, ἢ Επιμυρίδης ὁ τῆς ὑπενωδῶν ἀρχων,
 μόλις τελευτῶν ἀνεγερθεὶς. Γ. ποῖο τίς ἐπὶ
 ὅτι μύθο ; Λ. λέξω δὴ · εἰ χαλὴ σοὶ ὅτιν ἀκέρειν.
 Γ. ἑδὲν ἐμοὶ ἡδὺν ἔσται. Λ. ἑδραν ἔν σου περσοκα-
 φηαίω μοι τίθεσθαι κέλευε. Γ. ὁρῶς ὑπέμνησας,
 χαθήναι γὰρ ῥᾶον ψαυδολογήσεις. Λ. μυθολογῶ-
 σιν οἱ ἰστροκοὶ περὶ Επιμυρίδην τινὸς Κρητέως, ὅς μὲν
 ἦτορ πρὸς πείπατον ἔξω τείχεος πορεύομεν, ἐπειδὴ
 διὰ τὸν ὑέτον σωμαχὶ σπηλαιον ἐμβὰς ἐκὰθ' ἑκά-
 τευαρχέοντα ἐπὶ ἄ ἔτη ἔυδων διετέλεσε. Γ. ἀλλ'
 εὐτυχῶς ἔπερξε ὁ Επιμυρίδης, ὁ τὰ τελευτῶν
 ἑαυτὸν ἀνθαβών. πολλοὶ μὲν τῆς ἐλλογίμων ἐποπ-
 τείων ἀναγείρονται ἐκ τῆς ἐνυπνίων ἑαυτῶν. ἀλλὰ περὶ
 τὰς ἀξίως ἀνδρὸς ποιητῶν, ἐμμελὲς ἔν τῷ ψαυδολο-
 γεῖν. Λ. Επιμυρίδης ἔν ἀνεγερθεὶς, ἐκ τῶ σπηλαι-
 ον πορεύομεν, περσοκαφὴ, ὁρᾷ πάντα μεταβεβλημένα,
 τὰς ὕλας, τὰς ὄχθας, τὰς ποταμούς, τὰ δένδρα, τὰ
 αἶγες, ὡς ἢ σωμαχῶς εἰπεῖν, πάντα κραινὰ. βασι-
 λων ἔν εἰς πλὴν πόλιν ἐρωτᾷ, διατείνων αὐτῷ
 χρόνον πνᾶ, ἐδὲ ἔγνω ἑδὲνα, ἐδὲ ὑπὸ πνῶ ἐγνώ-
 αθη. ἄλλο γὰρ τῆς ἀνθρώπων περὶ βλημα, ἐδὲ τὸ αὐτὸ
 περσοπτον, ἢ λέξις μετεβλήθη, οἱ τρόποι διάφοροι.
 ἐδὲ θαυμάζω τῶ περὶ Επιμυρίδην μὲν τοσαῦτα ἔτη
 συμβεβηκέναι, ἐπειδὴ μικρὸν δὲν, ἐμοὶ τὸ αὐτὸ σω-
 ἐβη τῷ ὀλίγῳ ἔτη τῷ πατείδῳ ἀπογχομένη. Γ. πῶ-
 ρονεῖς σῶ, ἐχὶ βίῃσι ; Λ. βίῃσι μὲν ἀμφοτέρω, καὶ δια-
 κινῶνται ὁπωσοῦν, γήρα, καὶ νόσῳ, καὶ συμφορᾷς τῆς
 πολέμων ἐκινεῖσθαι. Γ. αὐτὴ ὅτι τῶ ἀνθρώ-
 πινος βίη κωμωδία. τὰ δὲ πνῶ τοιαῦτα, ἑδὲν ἐν ταῦ-
 τῷ μένει.

ΠΕΡΙ

Colloquia familiaria.

in loco illic offendisti omnia ? L. Univerſa nova :
mutata omnia. Videbar mihi in alium venire
mundum. Vixdum decennium abſueram, non
ecus omnia mirabar, quàm Epimenides ſomni-
torum princeps, vix tandem expergeſactus.
G. Quænam eſt iſta fabula ? L. Dicam equidem,
vacat audire. G. Nihil fuerit jucundius. L. Sel-
am igitur cum pulvino mihi poni jube. G. Rectè
admones, nam ſedens commodiùs mentieris.
L. Fabulantur Hiſtorici de Epimenide quodam
Cretenſi, qui deambulandi gratia ſolus urbem
greſſus, cùm ſubita pluviz vi compellente in
quandam ſpeluncam ingreſſus obdormiſſet, qua-
raginta ſeptem perperuos annos ſomnum conti-
nuavit. G. Sed benè cum Epimenide actum eſt,
qui tandem ad ſe rediit. Multi docti nunquam ex-
pergiſcuntur à ſuis ſomniis. Sed facis ut Poëta dig-
num eſt. Perge igitur mentiri. L. Epimenides igi-
tur ſomno ſolutus, è ſpelunca prodiit, circumſpicit,
mutata videt omnia, ſylvas, ripas, flumina, arbores,
agros, breviter, nihil non novum. Accedit ad ur-
bem, percontatur, manet illic aliquandiu, neque
novit quenquam, neque à quoquam agnitus eſt.
Alius hominum cultus, nec idem vultus, mutatus
ſermo, diverſi mores. Neque miror hoc Epime-
nidi poſt tantum annorum eveniſſe, cùm mihi idem
propemodùm evenerit, qui pauculos annos abſu-
iſſem. G. Quid uterque parens, vivuntne ? L. Vi-
vunt ambo, & valent utcunque, ſenio, morbo, de-
nique bellorum calamitate conſecti. G. Hæc eſt hu-
manæ viræ comœdia. Tales ſunt res humanæ, ut
in eodem nihil daret ſtatu.

DIA.

Colloquia familiaria.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΗΝ ΕΝ ΤΗ φιλοσοφίᾳ ἀποδυνῶ ὁρῶς διατάξιν.

Μαθητῆς καὶ Διδάσκαλος.

ἐν πρῶτῳ βιβλίῳ
πρῶτον βιβλίον
Concise breviter
Compendiosè
ὁν ἡ φιλοσοφία
Μῆ ἐπιθυμῶ, ὦ διδάσκαλε φίλτατε, σωτῆρα
παρά σε σωθῆναι, πῶς τρόπον καὶ πῶς
τὰ χρεῖματα ἀποδυνῶ ἐκδύειν, ἔαν γέ σοι
χρησὶ καὶ ἰκανὸς χρόνος γῆται. Δ. χρόνον σὺ
ἐθιγμένον, ὦ νεανία, μάστιγα ὀπιπλήθειον· πρὸς
τὸν τὸν ἐλθέμενον καὶ καλὸν πόρον σε τῷ ἐμῷ
μεγίστων ἀρχαίων ἀν' ἀρετῶν ἀσμένως. Διότι
ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ περιμαζέδου, ἵνα καὶ τὴν φύσιν σε
κρίε' ἔσθ' ἡ γῶ, καὶ ἐγὼ σοι τὴν ἐμὴν εὐνοίαν τὴν
πρὸς σε μάλλον ἐπιδείξω, ἐμὲ δὲ ἐκείνων, ἃ εἰδέναι
ἐθέλεις, ἀπλῶς ἐρώτησον. Μ. Εὐσεβῶς καὶ κατὰ
ποιεῖς ὡς διδάσκαλε ἐνδοξάτατε, πάντα τὰ πρὸς
με ἐκδυνῶς παρδύνειν ἔχ' ὀκνῶν. πρῶτον μὲν
παρὰ σε πυθέσθ' ἔβλομαι, πὶ τὸ πρῶτον τῆς
τὰ χρεῖματα τὰ ἡμέτερα ἀποδῆς τέλει ὅστις, εἰ
ὅ, ὡς εἰς σκοπὸν, ἀπαντᾷ τοῦ ἡμετέρους τῷ
δεῖν πόνος σωτῆρην διατ. Δ. ἐννοήσαντες σὺ
τὰ τὰ ἐρωτήματα τὴν ἀρχὴν ποιῇ. χρόνον
τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν βλέπομεν, ῥᾶον καὶ τὰ πρὸς
τὸν σκοπὸν ἔξαρτῆσαι ὅτι. Δύο δ' ὅτι τὰ ἀνθρώπων
κυεώτατα καὶ μάλιστα πρὸς τὸν ἀγαθόν, οἱ παῖ-
των ἄλλων ζώων πρὸς τὸν ἀγαθόν, οἱ παῖ-
των ἀκρίβως τε καὶ ὁρῶς ἐκπονηθέντων, οἱ ἀνθρώ-
ποι εἰ μόνον τῷ ἄλλων ζώων, ἀλλὰ ἀλλήλων δια-
φύεσσι. προσήκει τοιγαροῦν τὴν πρὸς τὰ χρεῖματα
ἀποδύναι εἰς δύο τὰ ἑγγύτατα καὶ ἀληθέστατα τέλη
σωτῆρην, ὅπως δηλονότι τὸν νοῦν τῇ σοφίᾳ, ἢ τῇ

Διό τ' ἀν-
θρώπου πρὸς
τις ἄλλων
ἀγαθὰ.
Δύο δ' ὅτι
τὰ χρεῖ-
ματα ἀπο-
δῆς τέλη.

Colloquia familiaria.

DE RATIONE STUDIORVM rectè instituenda.

Discipulus & Præceptor.

D Cupio, mi carissime præceptor, breviter ex te audire, quæ sit ratio studiorum rectè instituenda, si modò tibi est otium, & tempus his rebus commodum. **P.** Tempus tu quidem, adolescens captasti commodum. Deinde tuum illud liberale & honestum desiderium vel maximis occupationibus meis antefерrem libenter. Quare omitta præfatione, ut & ingenium tuum melius cognoscam, & tibi meam erga te benevolentiam magis probem, me de singulis rebus, quas scire cupis, simpliciter interroga. **D.** Piè & honestè facis, clarissime Præceptor, quòd me de his tantis rebus benevolè erudire non gravaris. Primum itaque ex te scire cupio, quis nam præcipuus studiorum nostrorum finis sit, ad quem, velut ad scopum, omnes nostri discendi labores, referri debeant. **P.** Rectè tu quidem ab hac quæstione ordiris. Intellecto enim scopo & meta, ad quam tendimus, faciliùs etiam media, rectà ad istam metam ducenda, eligere poterimus. Dux autem sunt propriæ & præcipuæ hominis dotes, quibus reliquo animantium generi antecellit, *Ratio & Oratio*. His studiosè & rectè excultis, homines non solum cæteris animalibus, verum inter se aliis alii hominibus præstant. Dirigenda igitur sunt *Studia* Literarum ad hosce duos fines proximos & immediatos, ut *Rationem* sapientia, seu cognitione

Dux hominis præcipuæ dotes.

Duo studiorum fines.

Dei,

Colloquia familiaria.

Σοφία.

Λογιότης.

Τέλος ἤν
πῶν ἡ-
μῶν.
ἢ σοφίαν
ὁπόθεν λα-
βεῖν δεῖ.

Θεῶ, καὶ τῆς εὐσεύας, καὶ τῆς νόμων γνώσει, καὶ τῇ ἀρετῇ ἐκπονήσωμεν· καὶ δυνάμιν τῶ λόγου, κομίσασθαι καὶ φανερώς πράγματα ἀγαθὰ ἰζηγεμεν, ἢ αὐτοῖς παρασκευάσωμεν. Μ. ἔχ' ταῦτα δύο τέλη ὧν τοῖς λογιώτεροις σωτομότερον ὡς μὲν ἀναγινώσκειται; Δ. μάλιστα. Περικλῆς μὲν παρὰ Θεωδίδην σωτόμως καὶ ἀκριβῶς προσαγορεύει. Γινώσκει τὰ δέοντα, καὶ ἐρμηνεύει ταῦτα. Λαμβάνει δὲ συνέσιν καὶ δυνάμιν ἐρμηνεύειν τὰ ἀποκρυφθέντα τῆς Σοφίας καὶ λογιότητος. Μ. πῶς οὖν σοφίαν ἀνομάζεις; Δ. σοφίαν μὲν, ὡς τὰ δεῖα καίματα ἀληθῆ, ὀνομάζομεν τὴν ἀληθινὴν τῆς Θεῶ, καὶ τῆς ἄλλων χρημάτων ἀγαθῶν γνώσιν, μεμιγμένην τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ. ἀρεστῶν δὲ, τὸ μὴ γινώσκειν τὸν Θεόν, μηδὲ πείθεσθαι αὐτῷ. Μ. Τί οὖν λογιότης ὅστις; Δ. τὴν λογιότητα Πλάτων παρὰ εὐχρημῶς οὐκ εἰς, τὸ τῷ Θεῷ κεχρησμένα λέγειν δυνάσκειν. εἰς τὸ γὰρ τὸ ἕκαστον τέλος ἅπαντες ἀνθρώποι τὰς πράξεις ἐκ τῆς σωτήριον ὀφελῆς ὅπως Θεὸς ὁ κτίστης ὁρῶν ὑφ' ἡμῶν γινώσκονται καὶ δεραπύονται. α. πρὸς τοὺς Κορινθ. λ. Πάντες εἰς δόξαν Θεῶ ποιεῖτε. Διότι ἐν ταῖς ἡμετέραις πράξεσι τὰ χρέματα περδαῖς, καὶ ἐν πάσαις ὁλοκαίρως πείθονται, αἱ τῶν ὀφελιμώτατον καὶ ὀφθαλμῶν τίθενται δεῖ. Ἀρχὴν ἀπάντων καὶ τὸ τέλος ποιεῖ Θεόν. ἐπεὶ τοιγαρὶν τέλος τῶ πῶν τῶ ἡμετέρων ἡ σοφία καὶ λόγος εὐσεβείας. Μ. Δεομαί σε, μάλα λέγειν, ἐκ πῶν πειθειῶν πῶ τὴν σοφίαν, καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα μάλιστα λαβεῖν δεῖ; Δ. τὴν σοφίαν, ἢ τὸ γινώσκειν τὰ δέοντα, τοῖς ἀνθρώποις ἰζηγεμεν ἢ Θεολογία, καὶ ἡ φιλοσοφία, ἢ τὴν γνώσιν τῆς νόμων, ἢ τῆς παραγρημάτων πρὸς τῆς ἡδονῆς, καὶ τὰς ἰστέας τὰ ὀφθαλμῶν τῆς νόμων παρεχέσας, καὶ τὴν τῆς φυσικῶν γνώσιν, καὶ τὰ μαθηματικά

Colloquia familiaria.

Dei, naturæ, legum, & virtute excolamus : & *Orationis* purè ac perspicuè res bonas explicantis, facultatem nobis comparemus. *Discipulus.* Extantne hi duo studiorum nostrorum fines apud autores brevioribus verbis descripti ? *Præceptor.* Maximè. Pericles enim apud Thucydidem breviter & rotundè nominat, Scire quæ oportet scire, & ea posse eloqui : Lucianus autem appellat, rerum cognitionem, & facultatem disertè eas explicandi, id est, Sapientiam & Eloquentiam. *Discipulus.* Quid autem vocas sapientiam ? *Præceptor.* Sapientiam, ut sacræ literæ loquuntur, nominamus veram notitiam Dei, & aliarum rerum bonarum, conjunctam cum vera pietate erga Deum : Stultitiam verò, ignoracionem Dei, & inobedientiam erga Deum. *Discipulus.* Quid autem est eloquentia ? *Præceptor.* Eloquentiam gravissimè Plato definit, *Deo grata dicere posse.* Nam ad hunc ultimum finem omnes homines suas actiones referre debent, ut Deus conditor rectè à nobis agnoscat & colatur. I Corinth. 10 : Omnia ad gloriam Dei facite. Quapropter & in studiis nostris, & in totius vitæ actionibus, semper in conspectu esse hæc utilissima Regula debet : Exordium rerum fac & finem Deum. Sit igitur finis studiorum nostrorum, *Sapiens & eloquens pietas.* *Discipulus.* Dic quæso, ex quibus doctrinis Sapientia illa, & Eloquentia potissimum petenda sit ? *Præceptor.* Sapientiâ seu recto iudicio de rebus cognitione dignissimis, mentem hominis instruunt Theologia, & Philosophia, quæ scientiam legum seu præceptorum de moribus ; Historias, quæ exempla legum suppeditant, cognitionem naturalium rerum, & Mathe-

Sapientia.

Eloquentia.

*Finis studi-
orum no-
strorum.
Sapientia
unde peten-
da sit.*

Colloquia familiaria.

Γραμμα-
πική.

Τὰ πρὸς τὸ
λόγον ὁρῶς
μορφῶται
ἀναγκασίᾳ.

Πόσον χρό-
νον πρὸς τὰς
τῶν λέγειν
τέχνας δι-
ατείνειν
δεῖ.

Ἡ χρῆσις
καὶ ἀσκήσις
ἀναγκασίᾳ.

Θήματα συλλαμβάνουμι. Μ. πρὸς ὃ τὸ πρὸ ἄλλων
λόγων σιωπῆσαι, καὶ πρὸς τὸ τὸν ἡμέτερον ὁρῶς
μορφῶται, τί μάλιστα ἀναγκασίῳ ὅτι; Δ. τὴν λόγον
τὸν ἐν τοῖς πρὸ σοφῶν καὶ πρὸ δειῶν λέγειν χρῆμα-
σιν ἱεροῖς καὶ ἀνιέραις, χρηστῶς γινώσκειν; διδάσκουσιν
αἱ τῶν λέγειν τέχναι, μάλιστα ὅ πασῶν ἡ Γραμμα-
πική Ρωμαϊκή, καὶ Ἑλληνική, καὶ Ἑβραϊκή. Τῶν
μὲν πρὸ γλωττῶν μνημείους ἐπειδὴ αἱ ἑσχαίρετοι πρὸ
τεχνῶν, καὶ αἱ ἱστορίαι συλλαμβάνουσι, ἡ αὐτῶν γινώ-
σις ὡς περ θυρεὸς καὶ κλεῖς τὸ τυγχάνει ἔσται, ἡ πρὸς
τῷ πρὸ παιδείῳν ὁπισθίμῳ ἡ πρὸς οὐδὲς ἀνοίγεται.
πρὸς ὃ τὸν ἡμέτερον λόγον χαλῶς μορφῶν, χρῆσις
τῶν λέγειν τεχνῶν καὶ φύσις ἐπιτηδεύειν, καὶ τὸ συγχα-
φέντων ἐλλογίμων ἀνάνησις τε καὶ μύμησις, καὶ τῶν λέγειν
καὶ χρῆσθαι ἀσκήσις συνεχὴς, μάλιστα ἀναγκασίᾳ ὅτι.
Μ. Ἐπειδὴ ὁρῶ τὰ τῶν λέγειν τεχνῶν παραγγέλμα-
τα ἔτελεσθαι τὴν ἡμετέραν πρὸς χρῆματα ἀποδοῆς ὅτιν,
ἀλλ' ὅργανα μόνον, ὧν ἐν τῇ μεγίστῃ τέχνῃ, τῇ τῆς
σοφίας καὶ τῆς λογιστικῆς πηγῇ συλλαβεσθῆναι, καὶ τὸν βίον
ἀνθρώπινον κυβερνῆσαι καὶ διασωζέσθαι, ἡμῶν πρὸς δεῖ,
ὡς περ σέποτε ἐν τῷ διδάσκῃ διαλεξιμῶν μνημῆμα,
πρὸς σε πυθέσθαι ἐπιθυμῶ, πόσον χρόνον πρὸς ταῦτα
τέχναι διατείνειν δεῖ; Δ. χαλῶς με ἐπέμνησας, ὡς νε-
ανίσκε. ἔμ. γὰρ ὡς περ ὅλον τὸ βίον ἐν τῷ πρὸς ἀν-
δρὶ τὸ τὸ διδασκαλικῆς καὶ ῥητορικῆς ὅργανον, κατατείνειν,
ἀλλὰ τοῦ μεμαθηκότος τὰ παραγγέλματα πρὸς τὸ
καλῶς φρονεῖν καὶ κέχθαι ἀναγκασίᾳ ὄντα, (ἃ μὲν ἐὰν γένη
φιλομαθεῖ νεανίσκῳ πιστὸν καθηγητῷ ἔχειν συμβαίνει,
ἐν τῷ ἐνδὲς ἔτις διδάσκειν αἰσθάνεται οἷόν τι ὅτι) ταχέως
πρὸς τὸ κρᾶπτον τῶν τεχνῶν τῇ τῆς σωῆς ἐχόντων βαδί-
ζειν, καὶ τῇ τῇ παραγγεμάτων ἀσκήσιν πρὸς διδέναι δεῖ.
Μ. Τοιγαρὶν ὡς περ ἐν τῇ ἁλλῇ τῇ τεχνῶν μηχανικῶν,
ἔγω καὶ ἐν τῇ πρὸ ταῖς χρῆματι ἀποδοῖς, νομίζεις τῇ
χρῆσιν καὶ ἀσκήσιν τεχνικῆς ἑξερχάσθαι; Δ. μάλιστα,
ἄλλως

Colloquia familiaria.

thematâ complectimur. D. Ad orationem aliorum intelligendam, & ad nostrâ rectè formandam, quid præcipuè requiritur? P. Orationem in sapientium & eloquentium autorum scriptis, sacris & prophetis, rectè intelligere docent, Artes dicendi, Grammaticæ in primis linguæ Latinæ & Græcæ & Ebreæ. Quarum LINGVARVM monumentis cum præcipuè artes & historiæ contineantur, COGNITIO earum velut Ianua & CLAVIS est, qua ad Doctrinarum scientiam aditus aperitur. Ad nostram verò orationem rectè formandam, præter dicendi artes, Natura idonea, & scriptorum eloquentium lectio, atque imitatio, & dicendi ac scribendi exercitatio assidua inptimis necessaria est. Discipulus. Cum autem dicendi artium præcepta non finis studiorum nostrorum sint, sed instrumenta tantummodo, quibus in summis illis artibus, quæ sapientiæ & eloquentiæ fontes continent, & vitam humanam gubernant ac tuentur, nobis opus est, ut te aliquando inter docendum differere memini; ex te scire cupio, quantum temporis artibus istis tribuendum sit? Preceptor. Rectè me mones, adolescens. Non enim tota ætas in Dialecticæ & Rhetoricæ instrumento comparando assumi debet: sed cognitis præceptis ad rectè de rebus judicandum & dicendum necessariis (quæ si fidelis monstrator studioso adolescenti contingat, intra unum annum percipi & cognosci facile possunt) statim ad summas artium, quæ rerum doctrinam continent, progrediendum, & Exercitatio præceptorum adjungenda est. Discipulus. Ergo ut in cæteris artibus mechanicis, ita in studiis doctrinarum, judicas artifices, qui faciat, solum usum esse? Preceptor. Maximè, præ-

Grammatica.

Ad orationem rectè formandam quæ necessaria sint.

Quantum temporis discendis artibus dicendi tribuendum.

Usus & exercitatio necessaria.

Colloquia familiaria.

ῥητῇ τάξει
τὰς τέχνας
μαθεῖν δεῖ.

οἱ πύτλοι
ἐν σχολαῖς
διὰ τὴν δια-
τάξιν μαθεύουσιν.

Ἰξένος μόνον
βιβλίαι μόνον
τὰς τέχνας
μαθεῖν δεῖ.

προσθήκει
συντάττειν
κοινὰς τό-
πας φιλο-
σοφικὰς.

ἄλλως ἐὰν φύσις ἐκ ἀμεινός, καὶ διδασκαλίας χρη-
σιμῆς, ἢ κυβερνήτης πρὸς, καὶ τῆς ἀσκήσεως ἐμπει-
ρῆς παραγῇ. Μ. τὸ δ' ὅτι τὰς τέχνας ἀπο-
δίδει τέλος δηλωθέν, ὃ μὲν δ' ὁ σοφὸς καὶ ἐλόγιμος
ἐκτελεῖται. Δ. ὅπως μὲν καὶ τὰς τέχνας νομίζουσιν, ὡς καὶ τῆς
παιδείας, καὶ τῆς ἐμπειρίας τετυχηκώς δείξει, δεῖ τὰς τέχνας
τὰς τῆς βίης χρησίμους, μαθεῖν, καὶ ὡς διὰ κλίμακας,
ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν αἰσθητικὴν μεταβαίνειν. Μ. ἴσως οἱ
πύτλοι σοφοὶ τέττα ἐνεκα τοῦ πύτλου ἐν τῇ Σχολαῖς
διδάσκουσιν, καὶ αὐτὰς τὰς τέχνας διδάσκουσιν, ἵνα δη-
λασθῇ ἐκείναις ὅτι εἰς τὰς τέχνας κοσμίως διηρημέναις,
ἐκτελεῖται καὶ ἐκτελεῖται μαθεῖν ὅτι οἱ νεώτεροι διω-
κόμενοι. Δ. καλῶς σὺ μὲν φρονεῖς, ἀδελφὸν γὰρ καὶ
Ξενοφῶντα, πολλὰ τεχνόμηνον ἀνδραπεύειν, ταῦτα κα-
λῶς ποιεῖν. καὶ σοφὸς πάντῃ ὃ τῷ Πλάτῳ νόμος,
ὅς ἐχρῆστον τῇ πολιτείᾳ μίαν τέχνην μόνον μαθεῖν, καὶ
ἄλλας διδάσκειν καλῶν. ὡς πρὸς ἐν τέχνῃ οἱ νε-
ανίσκοι καὶ τὸ πρῶτον τὸ παιδαγωγὸν μαθεῖν
παραγγέλλουσιν, ταῦτα ἀπαρχῆς Ἰξένος βιβλίᾳ μόνον,
τῇ μεθοδικῇ τῇ τῇ τέχνης θεωρητικῇ εἰς ῥητορικὴν
τόπους μετὰ τὸν ἄλλον, δηλῶντος, μαθεῖν, μηδὲ ἐν
τῇ μετὰ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ὑποδείσεως βιβλίᾳ
εἰσέρχεται, ὅτι αὐτὸ εἰς ἀκριβὴ μνήμῃσι πιδῶσι.
Μ. ὅσα δὲ τῶν τῶν τέχνων θεωρητικὰ καὶ κατὰ
λαίᾳ Ἰξένος μόνον βιβλίᾳ, πεπαιδευμένως γεγραμ-
μένη, μαθεῖν διελέχθης, ταῦτα πάντα πᾶσι ἐπαληθεύω.
νῦν δ' ὅτι ἐν τῇ ἐκδοκίμῃ συγγραμμάτων ἀνα-
γνώσει ποιητέον ὅτι, ὅτι σε πυθεῖται ὁ πρῶτος.
Διδάσκαλος. ἐν τῇ τῇ συγγραμμάτων χρηστῶς
ἀναγνώσκειν (ὡς δὲ τῆς ἀποδείξεως ἀκροάσεως, καὶ
τῆς οἰκείας ἐπανορθώσεως, ἢ ἐδαμῶς ἀμελητέον,
ἐκ εἰπεῖν) μὲν συμφέρει, κοινὰς τόπους διὰ τὰς
ξένας διανεμημένους ἔχειν, ὡς ἔς ἅπαντα, τὰ
ὅτι

Colloquia familiaria.

sertim si natura idonea, si Magister boni iudicii, seu gubernator exercitationis usu peritus & fidelis accedat. *Discipulus.* Constituto igitur fine studiorum, quem sapientem, & eloquentem pietatem esse dixisti, quid porro agendum est? *Præceptor.*

Primum ordine certo, quem fidus & usu peritus præceptor monstrabit, artes vitæ necessariæ discendæ, & velut per gradus scalarum ab inferioribus ad superiores transeundum est. *Discipulus.* For-

Ordine certo artes discende sunt.

tasse eo consilio sapiens antiquitas gradus in Scholis instituit, & artes ipsas distinxit, ut videlicet singulas velut in classes suo loco distributas, ordine & tempore conveniente, facilius & rectius percipere juvenilis ætas possit. *Præceptor.* Rectè

Gradus in scholis cur instituti sint.

sentis. Nam impossibile est, ut quis multa simul faciat, & eadem rectè, ut verissimè Xenophon dixit. Et sapientissima lex est Platonis, quæ unumquemque civem, unam tantummodò artem discere & profiteri jubet. Quare quamcunque artem adolescentes de consilio Præceptoris discere insti-

Ex unico tantum libello summa artium discenda.

tuent, eam initio ex unico tantum Libello, qui erudita methodo summam artis in locos certos distributam explicet, cognoscant: nec alios in-
erea ejusdem argumenti libellos in manus sumant, priusquam illum edidicerint. *Discipulus.*

Quæ de summis artium, ex unico tantum libello methodicè conscripto, discendis asseruisti, illa mihi omnia probantur: Nunc porro quid mihi in lectione bonorum Autorum præcipuè agendum sit, ex te audire cupio. *Præceptor.* In lectione

utorum (ut de diligenti auscultatione & privata repetitione, quæ nullo modo negligenda est, nil dicam) utilissimum est, Locos Communes, certo ordine distributos habere, ad quos omnia quæ

Instituendi Loci communes Philosophici.

Colloquia familiaria.

ἐν τῇ συγγραφῇ ἀναγνώσει τῶ ἀγαθῷ ἔχοντα
 καὶ ἀξιωματικὰ ἀπαντᾷ, δεῖ ὡραστηεῖν, καὶ
 περ εἰς ῥητὴν τάξιν διανέμειν. Μ. ἀλλὰ ταῦτα
 ὡραίνεται σε δεῖ τὰ ἀδρόϊστα κοινὰς τόπους ἐν βιβλίῳ
 τῷ τῷ Πλάτωνι ἐν φαίδρῳ ἐναντιῶσαι δοκεῖ, δηλ.
 ὅτι τὰ χράματα λήθῃ καὶ ῥαθυμίαν μάλλον, ἢ μνήμην
 καὶ διδαχὴν ἐν τῇ μαδόντων ψυχῇ παρέχεται
 μέμνηται καὶ σε ταύτῃ τὴν γνώμην πολλὰς δὲ
 σόματα ἔχοντα· τοσοῦτον ἕκαστος εἰδέναι οἶδω, ὅσον
 ὅσον ἐν τοῖς βιβλίοις γραμμένον φυλάττει, ἀλλ'
 ὅσον περ εἰς ἀκείῃ μνήμῃ ἐθηκε, καὶ ὅταν τὸ πρῶτον
 μα καὶ χρεῖσι ἀπαντᾷ, πρὸ χειρὸν ἔχει. Δ. ταῦτα
 μὲν, ὡς λέγεις ἔτις ἔχει, ἀλλ' ὅμως ὁ σοὶ ἀποκείνομαι
 ἔχον τυγχάνω. Καὶ περ ὅσα μὲν ἕκαστος μεμνηθεὶς καὶ εἰδέναι
 ναι ἐθέλει ἐκ εἰς τὰ χαρτῖα, ἀλλ' εἰς τὴν ψυχὴν ἐγ
 γραφῆναι δεῖ, ὅμως ἐποιοῖ μὲν τὰ καὶ διδασκεῖ τὰ κα
 νῶν τόπων, πρὸς τὸ μνημονεύειν ὅσα πρὸς τὴν ἀνέμνη
 μιν, ἢ ἐμάθεμεν, μέγα ὀφείλει καὶ ὡς ἐν πρῶτον τὸν
 μείον ὄσιν, ὅς ἐστι περὶ βέλπιστα πρῶτα ματα, καὶ γὰρ
 μας, καὶ οὐσιότητας, καὶ ἰσοείας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα
 ὅτε δεῖ πινὸς λόγους περὶ τῆς ἡ γράφειν δεῖ, πρὸς χεῖ
 ζεῖς φιλομαθεῖς τὴν νεανίσκων διωήσον. Μ. δεῖ
 μνήμης ἐν, ἢν Πλάτωνι τὴν παιδείας ταμῶν ὅτι
 μαζοι, τί εἰδέναι πρὸς σῆκει; Δ. Αἰετος φύλαξ
 διδασκεῖς τὴν παιδείας ἢ μνήμης ὄσιν. ἐν ᾧ τὸ δὲ πρῶτον
 μῦσαι ταύτῃ καὶ πρὸ συνεχεῖ τὸ ἐμμεθεῖν πόνον αὐ
 τὴν σκεῖσαι, ἐκείνας ἡμέρας οἱ δεῖ φιλοσοφίαν ὄντα
 ῥητὸν χρόνον διατεῖναι ὀφείλοισι. Μ. δεῖ ὅτι τῆς
 μνημονεύειν τέχνης, δεῖ ἢς Σιμωνίδῳ τὸν Χίον,
 ὕστερον ἄλλης πνᾶς παραγγέλλεται ὡρα δεινὰ καὶ
 ἀκῶ, πὶ λέγεις; Δ. εἶμι ὁμολογεῖται τὴν
 μνήμην βοηθεῖν τῇ διαίτῃ, καὶ τῇ σόματι ὅτι
 ὅξια, καὶ τόπος ἀφόρεω, καὶ χρόνος ἐφιδνῶ, καὶ
 μείοις ῥητοῖς· ὅμως βέλπιστα καὶ ἀκρεβέσταται τὴν
 μνήμην

ἡ μνήμη
 φύλαξ τῆς
 παιδείας.

ὅτι τὸ μνη-
 μονεύειν
 τέχνη.

Colloquia familiaria.

in lectione Auctorum insignia & cognitione digna
occurrunt, annotentur : & velut in classes certas
digerantur. *D.* Sed huic admonitioni de colli-
gendis in certum librum Locis communibus, di-
ctum Platonis in Phædro refragari videtur, quod
monet, literas & scripta oblivioni & desidia magis
occasionem, quàm memoriæ & doctrinæ præsi-
dium adferre. Memini etiam te crebris usurpare ser-
monibus hanc sententiam : Tantum unusquisque
se scire existimet, non quantum in libris scriptum
adservat, sed quantum memoria fideliter tenet, &
ubi res ac usus postulat, promptum habet. *Præ-*
ceptor. Vera quidem sunt, quæ dicis : sed tamen
habeo, quod respondeam. Etsi illa quæ quis me-
minisse & scire cupit, non chartis, sed animo in-
scribere debet : tamen hi indices & thesauri loco-
rum ad recordationem eorum, quæ antea legimus,
aut didicimus, plurimum profunt, & velut instru-
ctum penu sunt, ex quo copiam optimarum rerum,
sententiarum, similitudinum, historiarum, & hujus
generis alia, cùm de re aliqua dicendum aut scri-
bendum est, depromere studiosi adolescentes
possunt. *Discipulus.* Quid igitur de memoria, quam
eruditionis promptuarium Plutarchus nominat,
sciendum est? *Præceptor.* Præcipuus custos, & the-
saurus eruditionis est Memoria, cui excolendæ,
& assiduo ediscendi labore formandæ, singulis
diebus certum tempus tribuere singuli studiosi
debebunt. *Discipulus.* De arte autem memoriæ,
de qua Simonidem Chium, & postea alios non-
nullos certa quædam præcepta tradidisse audio,
quid dicis? *Præceptor.* Etsi juvari memoriā diætā,
& bona valetudine, & loco silenti, & tempore
matutino, & notis certis, constat : tamen ars
memoriæ

*Memoria
custos eru-
ditionis.*

*Ars memo-
ria.*

Colloquia familiaria.

ἡ βελτίστη
καὶ ἀκριβε-
στάτη τῆς μνή-
μης τέχνη.

μνήμης τέχνη ὅτι, τὸ πολλὰ κατ' ἡμέραν ἐκμαθεῖν,
καὶ ταῦτα σιωπῶς ὥς ἀρχῆς ἀνδραβῆν, καὶ αἶμα χεῖ-
ναι ὡς τὸ βίον. ἐὰν γὰρ τῆς μνήμης ἀμαλῶσιν οἱ μα-
θόντες, καὶ ἀργία, ἢ σχολή, ἢ ῥαθυμία, ἢ πρὸς αὐ-
τὴν ἐκνείσωσιν, ἔχῃ ἡ πόνον κενὸς καὶ μάταιον ὁ τῆς
μαθεῖν πόνος ἔσται, ἢ ἐὰν εἰς ὕδωρ θάψωσιν, ἢ
εἰς ψάμμον σπεύρωσι. διότι ἐν τῇ περὶ τῶν καὶ πᾶ-
ν ἀναγκῶν μερῶν τῶν ὡς τὰ θάμματα σπεύδει-
ται (ἔῃ) νόμιζε, τὴν τῆς μνήμης σιωπῆ καὶ συγχύ-
σῃσιν, καὶ τὸν τῶν πολλὰ ἐκμανθάνειν πόνον. καὶ ὅ-
τι τὴν τῆς μνήμης ἐργασίαν, ὡς μάλιστα τῆς (σω-
σεως φύλακα ἔῃ) ἐρίω, πολὺ σφαιρὸν καὶ παντά-
πασιν ἀναγκῶν τῆς ἀληθινῆς παιδείας ὄργανόν ὅστιν,

ἡ τῶν θά-
ρην ἀσκη-
σις σπεύδει
καὶ σιωπῆς
ἀναγκῆς.

ἢ σπεύδει καὶ σιωπῆς τῶν θάψειν ἀσκήσεις, ὡς
μνήμῃσιν καὶ ἵδαν τῇ σοφῶς, καὶ φανερώς, καὶ ἐπι-
χειρῶς λεγόντων, διαπεπονημένον. ὡς ἐν ὁ Α-
πείλῃς, ὅπως ἔδει τῆς ἐκ τῶν τέχνης ἐξεργάσασθαι,
ὡς τὴν τῆς ἡμέρας ἀποβολῶν πινθῶν, λέγειν εἰ-
δε, σήμερον ἐδεμίαν θάμνω ἤγαγον. ὅπως οἱ
σπεύδοι τῇ νεανίσκων ἐδεμίαν ἡμέραν ἐάσωσι
παρήδειν, ἐν ἧς ἐκ δόξασι, ἢ λόγῳ μέρει, ἢ ὡς
πναι (σωπείας). ὡς ταύτῃ τὴν θάμνω ἀσκήσιν
ἐὰν τὰ ὡφελιμώτατα τῶν παρασκευάσαι τε καὶ σφείσαι

Ἐπαναλή-
ψεις, ὥς
τάσεις, δια-
λέξεις, μα-
λέπας, ἔδει
ὡφελῶν.

τὴν παιδείας ὄργανα, ἡ γὰρ αἱ ἐπαναλήψεις καὶ ὥς
τάσεις, ἐπὶ αἱ διδασκαλίας καὶ μελετὰς σχολαστικὰ περὶ
ἐλθῶσιν, ἔκ ἐστιν ὅπως ἔ (τῆς Θεῆς τῆς πόνον ἡμῶν
ἐυλογεῖται) ἢ σωσεις, καὶ ἡ τῶν λέγειν καὶ θάψειν
διωάμεις, ὡς ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων τῶν ἡμετέρων τέλει
τῇ ἐργῶν ἡμῶν (ἔῃ) ἐλέξαμεν, ἀκολουθήσει.

φιλομαθῆς
σχολαστικός,
πῶς.

Ἐκ πάντων ὅτι τῇ εἰρημνῶν ῥαδίως καταμαθεῖν
ὅστιν, ὅτι ἔ φιλομαθῆς σχολαστικός ὅστιν, ὅστις ἀλόγως καὶ
ἀτάκτως ὡς τὰ θάμματα σπεύδει, καὶ κατ' ἡμέραν
πᾶσας ἐν Σχολῇ ἀναγνώσεις ἀκρίτως ἀκροᾷ, καὶ πᾶ-
ν τῇ κατὰ τῇ ῥήματα συρράπτει, καὶ ῥαφιδία
πολλὰ

Colloquia familiaria.

memoriæ omnium optima & certissima est, multa assidue ediscere, & mandata memoriæ sæpè repetere, ac ad usum transferre. Si enim memoriam negligent discennes, & otio, desidia, torpore aut delitiis enervari sinant, non minus inanis & supervacaneus discendi labor erit, quàm si in aqua interea scriberent, aut arenæ semina mandarent. Quare unum ex præcipuis & maximè necessariis studiorum partibus esse statuas, frequentem & assiduam memoriæ exercitationem, & multa ediscendi laborem. Post culturam memoriæ, quam dixi potissimum rerû cognitionis seu sapientiæ custodem esse, præcipuum & maximè necessarium veræ & solidæ eruditionis instrumentum, est stili exercitatio diligens & assidua, ad imitationem ac formam eorum, qui prudenter & perspicue & eleganter locuti sunt, directâ. Ut igitur Apelles, quoties nullum suæ artis opus fecisset, velut deplorans jacturam dici, dicere solebat; Nullam hodie lineam duxi: Ita studiosi adolescentes nullam diem elabi sinant, in qua non vel epistolam, vel orationis partem, vel versus aliquot connectant. Ad hanc stili exercitationem si utilissima parandæ & confirmandæ doctrinæ instrumenta, videlicet repetitiones & examina, item, disputationes & declamationes scholasticæ accesserint, non dubium est, quin Deo fortunante labores nostros, rectè judicandi, & dicendi ac scribendi facultas, quam initio hujus sermonis nostri, finem studiorum nostrorum esse diximus, secutura sit.

Ex omnibus autem, quæ dicta sunt, facile vides, quòd diligens Scholasticus non sit, qui in studiis sine certa ratione & ordine vagatur, qui omnes in schola lectiones quotidie sine judicio audit, omnia dictata excipit, & rapsodias prolixas

Quenam omnium optima & certissima sit.

Stili exercitatio diligens & assidua necessaria.

Repetitiones, Examina, Disputationes, non sunt negligenda.

Diligens Scholasticus quis sit.

Colloquia familiaria.

πολλὰς σελίδας ἀναγινώσκῃ καὶ διὰ πολλῶν συγγρα-
φῶν πλανᾶται· ἀλλ' ὅς τὸ πρῶτον τὸ τέλος καὶ τὸ
σκοπὸν, εἰς ὃν φεῖ τὰ γραμματά σπουδῇ σωτήριον
δεῖ, σιωπῶς προορᾷ. εἴτα ὅτι τὰ πρὸς τὸ ἐπιτυχάνειν
τέτε τὸ τέλος ἀναγκαστὰ νυνεχόντως προαίρεται. καὶ
ταῦτα ὅτι, ἐν ταῖς ταῦτα προαίρεσιν καὶ φυλάττειν
ἐνδύμνησιν, καὶ σπουδῇ, καὶ μελέτῃ, καὶ σωφροσύνῃ, καὶ πό-
νον ὑπομῖναι· ἀλλ' ἔξαρκύντως ἴδον εἶρη ὅτι τέτων.
Εἰς μὲν, ὅτι τὸ ὁρθῶς μαρτυρεῖν καὶ ἐκδύνειν τὸ φεῖ τὰ
γραμματά σπουδῇ, αἶμα μὲν παρὰ ἀνδρῶν τὸ παιδείας
ἀληθῶς τετυχηκότων, παρὰ δὲ τῶν μέμνηται, αἶμα ὅτι
ἰδίᾳ ἐμπειρία καὶ συνεχεῖ τὸ μαθεῖν χρησὶ γινώσκοντα
ἐχρησά. τέτων σοὶ ἀσμένως, καὶ πρὸς μετέδωκα τὰ ὅτι
Θεῷ ἀρχομαι, ταῦτά σε τὰ μέγιστα ὠφελῆσαι ποιεῖν.
Μ. Ὅσα σὺ, ὡς διδάσκεις κρᾶπτε. φεῖ μὲν τὸ τέλος τῆς
ἐν τοῖς γραμμασὶ σπουδῆς, καὶ φεῖ τῆς τὸ μαρτυρεῖν
τάξεως, καὶ φεῖ τὸ τὰ κεφάλαια τῶν τεχνῶν ἔξ ἐνός
βιβλίου, μεθοδικῶς γραμμένους μαθεῖν, καὶ τὸ κοινὸς
τόπος συλλέγειν, καὶ φεῖ τὸ τὸ μνημὸν ἀσκήσεως, καὶ φεῖ
τὸ ἀσκήσεως γραμμῆς, καὶ φεῖ τὸ ἐκπονήσειν καὶ ἔξ-
επείσειν. ὅτι ὅτι πρὸς τέτοις φεῖ τὸ διημέξεων καὶ μελετῇ
σχολαστικῶν, νυνεχόντως, καὶ ἐκζητῶνως διημέξεως· ταῦτα
ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀκήκοα, ὥστε ἐλπίσω ἵκεῖνα μὴ μόνον ἐ-
μοί, ἀλλὰ καὶ πλείστοις ἄλλοις εἰς τέτων μεταδύναται
μέλλω, μάλιστα συνοίσειν. ἐπισταμῶν ὅτι ὅτι διδάσκα-
λοις τοῖς τὸ σοφίας ἀληθινῆς κεινωνήσας, ἰσορροπῶν
πρὸς καὶ μὴδὲς ἐκ αὐτῶν γινώσκοντο, τὸ Θεὸν τὸ παντὸς ἀγαθὸν
καὶ παιδείας σωτῆρας αἶπον ὄντα, ὡς δυνάμει μάλιστα
ἵκετόν, σοὶ ἀξίαν χάριν, ὡς ἐκπέποντα ὑποσέ, ἀπο-
δύναται, καὶ τοῦ πόνου ἡμῶν ἐκδύνειν, καὶ βοηθεῖν, καὶ παι-
τας ἡμᾶς διδάσκειν τε καὶ τῇ Εκκλησίᾳ αὐτῇ καὶ
ἡμῖν αὐτοῖς σωτήρια μαρτυρώμεν
καὶ διδάσκωμεν. Ἀμὴν.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ.

Colloquia familiaria.

prolixas coacervat, vel quotidie magnum numerum paginaarum perlegit, & per multos ac varios auctores grassatur: sed qui primum finem & metam, ad quam dirigenda sint studia, prudenter prospicit; deinde media, ad finem illum assequendum necessaria, rectè eligit; postea in mediis illis parandis & tuendis præstat intentionem animi, curam, vigilantiam, assiduitatem & laborem. Sed de his quidem hætenus. Ego quæ de ratione discendi & studiis rectè instituendis, partim à doctissimis viris tradita esse memini, partim propria experientia, & assiduo usu discendi cognita habui, ea tibi libenter & fideliter impertivi, quæ ut tibi magno usui sint, Deum toto pectore precor. D. Quæ tu, præstantissime præceptor, de fine studiorum nostrorum, de ordine certo discendi, de summis artium ex uno aliquo libello methodicè scripto discendis: de colligendis Locis communibus: de excolenda memoria: de exercitatione Stili: de repetitionibus & examinibus: item de Disputationibus & Declamationibus Scholasticis, prudenter & graviter disseruisti, hæc tanta cum voluptate audivi, ut sperem illa non solum mihi, sed & pluribus alijs, cum quibus ipsa communicare decrevi, utilissima fore. Cum autem sciam, Præceptoribus, qui veram sapientiam nobis impertiunt, parem honorem & pretium à nobis referri non posse, Deum fontem omnis boni & doctrinæ salutaris toto pectore oro, ut tibi pro tuis in me amplissimis beneficiis cumulatè gratiam rependat, & labores nostros gubernet & adjuvet, & nos omnes doceat & regat, ut Christo grata, & Ecclesiæ ipsius, ac nobis salutaria discamus & doceamus. Amen.

FINIS COLLOQUIORVM.



IN
ORATIONEM
CLARISSIMI
VIRI,

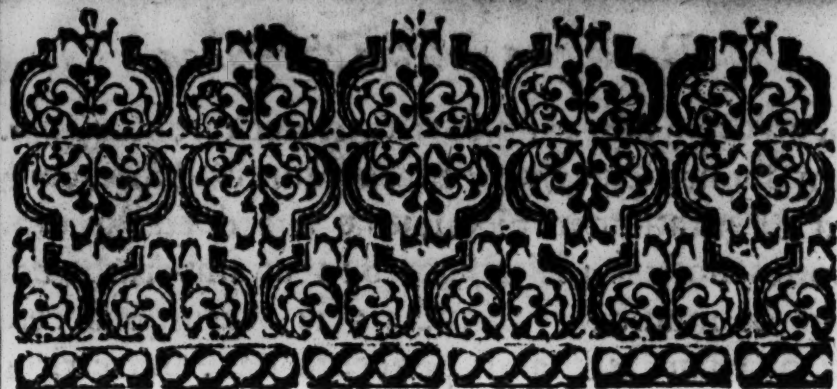
D. IOHANNIS POSSELI,

EPIGRAMMA.

Maxima pars hominum non cernit quomodo vivat;
Cum vixit, primum vivere discit homo.
Maxima pars juvenum non cernit quomodo discat:
Discere discit, ubi se didicisse negat.
Lex divina pie nobis sit regula vite,
Regula discendi ritè sit ordo bonus.
Hæc quam perspicuis pingens Oratio signis
Auro est digna, Cedro digna, probanda Scholis.

Iohannes Frederus D.





DE
RATIONE
DISCENDÆ AC
docendæ linguæ La-
tinæ & Græcæ,

ORATIO

Iohannis Posselii.



Vm multa sapienter à majoribus
nostris inventa atque instituta
sunt, tum nihil præclarius, quàm
quod in publicis hisce congres-
sibus, non solum idoneis homi-
nibus, honesta vitæ ac eruditio-
nis testimonia tribui, sed etiam
de rebus bonis orationes haberi voluerunt, quibus
auditis, juvenes partim de suscipienda & ingredi-
enda studiorum ratione, rectè erudirentur; partim
ad

De lingua Latina & Græca.

ad amorem literarum & virtutis excitarentur, partim sponte currentes exacererentur. Non enim ad ostentationem eloquentiæ aut doctrinæ orationes nostras recitamus. Sed ut imperator bonus & industrius instructa acie, tyronibus certa quædam pugnandi præcepta dat, perterritos à timore deducit, & paratos ac fortes milites ad strenuè pugnandum hortatur : Ita nos in hisce conventibus & imperitiores docere, & languentes excitare, & paratos ac pleno gradu ingressos, ad verum decus inflammare solemus. Hi fines cum nobis in dicendo propositi sint, non dubium est, quin omnes sapientes viri, cum multos alios veteres & honestos mores, tum hos scholasticos gradus & spectacula Promotionum, in quibus de ejusmodi bonis rebus differimus, magnifaciant, colant, & omnibus modis ornanda ac conservanda esse putent.

Locus docilitatis.

Cum autem mihi hoc tempore officii ratio dicendi necessitatem imponat, & Encœmia hominum præstantium, ac rerum, omnium consensione laudatarum, item ~~regiis~~ & adhortationes utiles ab aliis, qui eloquentia valent, sæpe hîc recitatae sint, breviter indicare decrevi, qua ratione Lingua Latina & Græca commodè discenda & docenda sit. Hoc argumentum, etsi oratorem plenum atque perfectum requirit: tamen cum non tam verba & actio dicentis, quàm res, quæ dicuntur, spectandæ sint, dicam de hæc materia illa, quæ partim ipse longo usu, partim aliorum prudentium hominum judicio ac testimonio edoctus, vera esse, & cum re ipsa congruere, judicabo. Ac à vobis, clarissimi viri, & studiosi juvenes, amanter peto, ut me, quod vestra sponte

De lingua Latina & Græca.

sponte facitis, benignè attentèque audiatis. Perficiam enim, Deo juvante, ut me de re tam utili, & necessaria, non omninò ineptè aut perperam dixisse fateamini.

Primum autem mihi videtur de tempore, quo pueri in scholas Latinas ducendi, & qui labores ipsi imponendi sint. Deinde de exercitiis scribendi, & ratione emendandi scripta. Postea quando Græca proponi, & quo ordine & modo illa tradi debeant. Postremò de exercitiis Græcis esse dicendum.

*Partitio
propositionis
in quatuor
membra.*

Pueri literis adhibendi sunt anno ætatis sexto vel septimo, si omninò fieri potest. Tunc enim ingenia, non planè stupida & tarda, ad percipiendam doctrinam idonea sunt. Et simul ac Latina legere noverunt, proponendæ sunt illis octo partes Orationis ex puerili aliquo libello compendiosè scripto, & affueant ad ediscenda paradigmata Declinationum & Conjugationum, & Vocabula Rerum ex compendio Hadriani Iunii, aut simili libello, cujus Germanica versio cum puerorum idiomate congruat. Quorsum enim attinet, pueros, psittaci more, verba non intellecta reddere, & eos inutili labore onerare? His addatur Cato, & similia dicta sententiosa, ex proverbiiis Salomonis & Syracide, propriè & Latinè redditis, (hi duo enim Autores, omnes Gnomologos scriptores & rerum bonitate, & figurarum venustate longè superant) quæ pueris propriè & perspicuè explicentur, & in cujus repetitione singulæ voces examinentur, ut & partes Orationis probè novisse, & exactè Nomina & Verba inflectere pueri discant.

1. Membra.

In

De lingua Latina & Græca.

In his cum annum unum aut alterum exercitati sunt, proponenda est illis Grammatica Latina, breviter & nervosè summam artis continens, quæ assidue tractanda, inculcanda, & exemplis ex probatis autoribus desumptis, illustranda est. Neque in his præceptis nimis diu magister immorabitur, ut & quidem aliquando fit, & ego memini, in quadam Schola, integro quinquennio Grammaticam ad finem perductam esse, cum industrius præceptor sex mensium spacio eam facile absolvere possit. Neque propter aliquos hebetes & stupidos, alii bonæ indolis pueri negligendi sunt. Sæpè enim magistri una & eadem operâ, multis, iisque diversi progressus discipulis, inservire volentes, alios, bono ingenio præditos, remorantur & impediunt. His igitur qui jam superiorem classem ascenderunt, Epistolæ Ciceronis, & similia scripta, proponenda sunt.

*Refutatio
opinionis
quorundam.*

*Grammatica
præcepta
accuratè di-
scenda sunt.
Quid secun-
dæ classis
pueris in
explicatione
autorū præ-
cipue indi-
candum sit.*

Vt autem pueri non nimis diu in discendis præceptis Grammatices detinendi sunt: Sic damnanda & explodenda est illorum sententia, qui liberalia ingenia labore ediscendi præcepta, non oneranda, sed Linguam Latinam lectione bonorum autorum tantùm discendam esse dicunt. Et si enim præcepta & regulæ Grammaticæ ad rectè loquendum & scribendum non sufficiunt: tamen propter maximas & necessarias causas, diligenter, & accuratè disci debent.

Et quia his pueris, quos secundæ classis auditores nomino, non tam sapientiæ seu rerum, quàm orationis formandæ causa, Autores proponuntur, præceptor, ut singulari diligentia vim & significationem,

De lingua Latina & Græcâ.

tionem, ac pondera verborum, item similitum seu Synonymorum differentias, phrasas, compositionem, & similem effingendæ orationis rationem pueris monstret, operam dabit. Quod quò rectiùs & commodiùs fieri possit, ostendat in scriptis Ciceronis, quæ locutiones à materna lingua discedant, quomodo hanc vel illam sententiam Germanicè explicaremus, item in quibus vernaculam linguam imitemur, in quibus verò non: ut hac ratione latinitatem à germanismis separare, & purè & eleganter Latinè loqui & scribere, ac Ciceronis scripta imprimis amare pueri discant, memores dicti Quintiliani: Ille sciat se multum profecisse, cui Cicero valdè placebit.

Ante omnia autem cavendum est, ne sine discrimine scriptores prælegantur, & pueri variâ & multiplici Autorum auditione turbentur. Constat enim plerosque Autores, non solum toto orationis genere; sed etiam vocibus & loquendi modis inter se dissimillimos esse.

*Non varii
autores pue-
ris propo-
nendi.*

Quòd multi boni viri hoc nostro tempore, qui magnum laborem & studium in scientia aliqua præclara & utili posuerunt, priventur tamen verâ illâ gloriâ, quòd non literatâ oratione, ea quæ tenent, vel proferre, vel literis mandare possint, nulla alia causa est, quàm infelicitas primæ ætatis, quæ aptis lectionibus & necessariis exercitiis, ad linguam Latinam informata non est.

Audio doctissimum virum Iohannem Capnio-
nem interrogatum, cur hoc tempore homines non

*Capniox
dictum.*

ram

De lingua Latina & Graeca.

tam docti essent, quàm temporibus Ciceronis & Quintiliani, respondisse; Illos tunc habuisse paucos libros, eosque bonos, quos diligenter & assidue legendo sibi familiarissimè cognitos fecissent; nunc autem se obruere homines varietate & copia librorum. Si verè cogitare volumus, non omninò erravit Capnion. Nusquàm enim est, qui ubique est. Et qui, quò destinavit, pervenire vult, unam sequatur viam, non per multas vagetur: non ire istud, sed errare est, ut verè & sapienter Seneca dixit. Quare explosa è ludis puerorum præcipuè Autorum multitudine, unum genus sermonis, idque optimum proponatur, in quo tantisper detineatur dum omnia purè & Latinè proferre, & auctoris vim ac elegantiam loquendo & scribendo utcunque exprimere possint. Et dum ad alios veteres & recentiores Scriptores tutò admittentur, quos non minori cum utilitate quàm iudicio pervolutabunt.

*Exercitium
Latinè lo-
quendi in
Scholis ne-
cessarium.*

De exercitio Latinè loquendi hic non dicam. Sciunt enim viri docti & sapientes, id omninò necessarium esse, & sine magno discipulorum incommodo negligi aut omitti non posse. Qualia autem exercitia pueris proponenda sint, paucis indicabo; si prius, quibus virtutibus ludimagistri & prædagogi præditi esse debeant, dixerò.

Primum, necesse est eos, qui alios utiliter erudire volent, Latinè doctos esse: & vias ac rationes docendi expeditissimas tenere: & humanitate ac facultate delectandi & excitandi pueros valere.

Quomodo

De lingua Latina & Græca.

Quomodo enim potest alios docere, qui ipse puerè & emendatè loqui nec potest, nec id ipsum loquendo & pronunciando præstare, quod à suis discipulis requirit?

Deinde, cum maximam vim habeat ad felicem in studiis progressum via & ratio doceritis, prudens magister omnia dextrè & explicatè proponet, & discipulos in illis, quæ proposita sunt, utiliter exercebit; id autem, quomodo fieri debeat, suo loco clariùs ostendemus.

Quantum verò Humanitas præceptoris & alacritatis & amoris erga bonas literas adfert, tantum sævitia & crudelitas teneros & imbecillos animos frangit, & à studiis deterret. Quare meminerint præceptores, se erga discipulos, ut erga filios, affectos esse oportere, nec vel nimiam austeritatem, vel plagis, vel diris execrationibus, igniculum à natura datum, extinguere, sed potiùs comitate paternam excitare, & inflammare debere.

Neque verò hæc ita accipienda sunt, quasi pueri ignavi & contumaces debitam poenam coercendi non sint, aut virgis in Scholis omninò non sit utendum, ut quidem nonnulli existimant. Nam ut pius & φιλόστοργος pater educat liberos suos, non solum per παιδείαν seu doctrinam, sed etiam per πειθαρχίαν, hoc est, per assuetudinem, quotidiana exercitia, exempla, & tempestivas castigationes (nam hæc quatuor appellatione disciplinæ continentur;) & memor dicti Salomonis: Pater qui parcit virgæ, edidit filium suum: pueros petulantes

Occupatio

De lingua Latina & Græca.

Virga, opportuna castigations ex Scholis tolli non possunt.

lantes ferula cædit, eamque in conspectu liberorum collocat, ut semper incurrens in oculos, eos in disciplina retineat, & lasciviam coerceat: Ita præceptor, qui parentum vicarius est & eorum partes sustinet, in institutione discipulorum iisdem mediis utendum est; quare nec virgæ, nec aliæ opportuna animadversiones, ex Scholis tolli aut debent aut possunt. Est enim metus pœnarum velat *ἐπιδεικνύς*, & custos officii ac diligentiae discipulorum, sine quo, maximè in hac delira mundi senectâ, cum mores juventutis ad nimiam ignaviam & contumaciam incubuerunt, florens illa ætas in officio retineri non potest. Sed in omnibus modus servandus est, & ira removenda, cum qua nihil rectè fieri, nihil consideratè potest.

2.
Membrum, de exercitiis scribendis.

Sed jam ad id, unde digressus sum, revertar. Primum scribendi exercitationis genus est, puero illa, quæ in Cicerone observanda esse audivit, temporibus, personis, locis, rebus etiam nonnihil commutatis, Germanicè reddita proponere, quæ ad imitationem Ciceronis in Latinum sermonem convertant.

Ratio emendandi scripta.

Ratio autem emendandi scripta omnium optima & simplicissima est, non præceptoris arbitrio, sed ipsius Ciceronis judicio, pueri compositionem emendare, illiusque epistolam vel locum, ex quo scribendi argumentum desumptum est, velut exemplar & speculum, in quo videat, quid suo labori desit, ei proponere. Nihil autem perniciosius studiis linguæ Latinæ accidere potest, quàm quòd pueri, neglectâ omni imitatione, à suis magistris magis quàm à Cicerone ipso, & similibus

autoribus

De lingua Latina & Græca.

autoribus bonis, Latinitatem discere coguntur. Accedit eò, quòd illa sæpe præceptores pueris vertenda præscribunt, quorum vel appellationes vel loquendi modos, nunquam antea audiverunt: imò quæ ipsi pædagogi, quomodo rectè & propriè reddenda sint, ignorant. Quare ante omnia cavebit Præceptor, ne puerum vel scribere, vel loqui permittat, nisi istis modis & rationibus, quas non à se, sed ab optimis autoribus didicerit. Quòd si tale argumentum propositum est, cujus exemplum integrum in Autore non extat, ut nec semper extare potest, emendator illud ipsum argumentum quod discipuli tractarunt, propriis verbis & phrasibus præclare retextum & elaboratum illis proponat, in quo sicut & in Cicerone cernant, quid suo scripto desit, & quantum ab illa forma discrepet.

Deinde, ubi aliquandiù in hoc exercitio versati sunt, & in eo aliquid profecerunt, ad majora deducendi sunt, & curandum, ut Ciceronis scripta faciliora, & præcipuè Epistolas ad verbum à Præceptore Germanico sermone redditas, non inspecto exemplari, suo Marte Latinè vertant, quæ ad eundem, quem dixi, modum emendandæ sunt. Quod si assiduè fit, non dubium est, quin facile pueri ad purè & eleganter scribendum assuefiant. Vt enim, cùm in sole ambulamus, etiamsi ob aliam causam ambulemus, tamen coloramur: Sic fieri non potest, quin cùm hoc modo puer exercetur, ejus oratio assiduo illo usu & consuetudine coloretur, & puritatem ac suavitatem quandam Ciceronianam redolet.

*Secundum
exercitii
genus.*

De lingua Latina & Græca.

Tertium exercitij genus est, orationem Latinam aliis verbis Latinis, & Ciceroni usitatis, exprimere. Verùm id exercitium non ad hos pueros, sed ad perfectiores, & eos magis, qui characterem orationis effingere, quàm qui Latinè tantùm loqui & scribere discunt, propriè pertinet.

*Exercitium
Latinè lo-
quendi qua
ratione co-
lendum sit.*

Vt autem hæc scribendi exercitia diligenter & fideliter colenda sunt : sic & Latinè loquendi exercitatio, de qua paulò antè dixi, nequaquàm negligi debet. Quod quo rectius fieri possit, custodes seu cōitorij constituendi sunt, qui & juniores Teutonicè loquentes, & grandiores vel Germanismis vel Solæcisimis, vel denique Barbarismis utentes, annotent. & ad magistrum deferant, à quo justâ pœnâ afficiantur. Vtrumque enim exercitium, Latinè scribendi & loquendi, in Latinis scholis vigere debet, nec alterum ab altero separari potest. Nam ut prudentis & industrii informatoris est, illa quæ singulari studio, obseruanda, exercenda & imitanda sunt, puero indicare & proponere : sic is eadem, non solum scriptione, sed etiam locutione, imitabitur.

3

*Membrũ de
studio Græ-
cæ linguae.
Sed pauci
mediocrem
Græcæ lin-
guæ notiti-
am conse-
quuntur.*

Dixi de ratione seruanda in instituendis pueris in lingua Latina, usque ad annum ætatis undecimum, aut duodecimum : restat nunc, ut de ratione tradendæ & discendæ linguae Græcæ, breuiter disseram.

Quòd pauci nostrum mediocrem aliquam Græcæ linguae cognitionem consequuntur, vel quòd studium ejus nobis perdifficile videtur, nulla alia causa

De lingua Latina & Græca.

causa est, quàm quòd aut seriùs hoc studium suscipimus; aut si suscipimus, frigidè in eo versamur, nec eo ordine & modo, quo decet, in eo progredimur. Vt autem in omnibus aliis rebus rectè, tempestivè & feliciter perficiendis: sic & in discendis literis Græcis, ordo conveniens omninò necessarius est.

Quare ubi ab anno ætatis sexto vel septimo, usque ad annum undecimum in Latina lingua, cā, quā dixi, ratione pueri exercitati sunt, (his enim sex annis, nisi planè tardi & indociles sunt, linguam Romanam utcunque discere possunt) Græca vocabula ex Evangeliiis, ut vocant, Dominicalibus, ipsis proponantur, quorum quotidie aliquot ediscant, recitent, & octavo quoque die illa, quæ præterita hebdomadæ didicerunt, ab initio repetant. Vt enim liberalia ingenia facillimè res bonas arripiunt & addiscunt: sic eadem ipsis facilè excidunt, si non diligenti & assidua repetitione inculcentur. His paradigma Declinationum & Conjugationum Græcarum addantur, in quibus certis diebus exercendi sunt.

*Vocabula
Græca.*

In hoc studio cùm annum consumpserunt, Evangelia Græca, non inspectâ versione Latinâ interpretari jubeantur. Et quia hujus classis auditoribus nunc Grammatica Græca integrè proponitur, non solum in Nominum ac Verborum inflexionibus, sed etiam in temporibus verborum Activæ, Passivæ, & Mediæ vocis formandis, ac regulis Græcæ Syntaxeos præcipuis & maximè necessariis cum uno & altero exemplo ediscendis, operâ ponet.

*Evangelia
Græca.*

De lingua Latina & Græca.

*Grammatica Græca
diligenter
discenda.*

Diligenter autem & accuratè, ut dixi, hisce pueris Grammatica Græca ediscenda est, quam qui tenet, sciat se maximam partem molestiæ, quæ in discenda hac lingua suscipienda & perferenda est, devorasse.

*Qui autores
his discipulis
proponendi
sunt.*

Proponi autem quatuordecim, quindecim vel sedecim annorum adolescentulis debent Socratis oratio ad Demonicum & Nicoclem, & illa, quæ Nicocles inscribitur; Plutarchi Pædagogia, faciliores & lepidiores Dialogi Luciani, & Fabulæ Æsopi: ex quibus præter verborum copiam, Phrasas & variarum rerum appellationes, magnam sapientiæ partem de gubernandis consiliis, actionibus & moribus, sine ullo tædio tenera ætas discere potest. Et quia varietas delectat, ac voluptatem parit, Græca Poemata, cujuscumque sunt Aurea Carmina Pythagoræ, Phocylides & postea Hesiodus, ac quidam libri Homeri, lectioni oratorum admiscendi erunt.

*3.
Membrum,
de exercitiis
Græcis.*

His auditoribus, singulis septimanis breve argumentum Latinum proponendum est, quod ad imitationem Isocratis, Demosthenis, & similium Autorum, in Græcum sermonem convertant. Nam ut in Latina lingua optimos quosque Autores & legimus & imitamur: Sic & in Græca idem facere, & nostram orationem ad Græcorum Autorum sermonem effingere debemus. Nec imitandi sunt, qui ex Dictionario, vel Synonymis Græcis, epistolas Græcas, aut versus consarcinare solent.

Debet

De lingua Latina & Græca.

Debet etiam hisce, de quibus dixi, discipulis liber aliquis Epistolarum Ciceronis, qui faciliior & elegantior videbitur, proponi, quem ordine Græcè vertant, & Præceptoris certis horis exhibeant. Hoc enim si fecerint, eâdem operâ puritatem Latini sermonis & Græcam linguam addiscent.

Emendandî autem hæc scripta via expeditissima est; primum vitia, si quæ sunt, comiter indicare, & vel ipsum Autorem, ex quo argumentum scribendi depromptum est, vel præceptoris elaboratam versionem, quam cum sua conferant, ipsis ob oculos ponere. Ad hoc utile exercitium, & illud accedere debet, ut certis quibusdam horis nihil aliud ipsis loqui liceat, nisi Græcè. Vt enim in lingua Latina, sic & in Græca illa, quæ puer audit, non solum scribendo, sed etiam loquendo ad usum transferre docet.

Ratio emendandi Græca scripta.

Loquantur Græcè.

Neque est quod quisquam vereatur, ne pueri difficultate quadam aut obscuritate, à studio hujus linguæ deterreantur. Nam ut ipsi naturâ peregrinarum linguarum amantes sunt, easque faciliè addiscunt: sic nulla alia lingua jucundior est, nec suaviore sono auribus illabitur, quàm Græca. Quare ut requies suave condimentum laboris est, ut Græcum dictum, ἡ ἀνάπαυσις τῆς πόνων ἀρτομασίης, monet: Ita Græcarum literarum studium reliquis discendi laboribus non modò tædium nullum adfert, sed eos etiam jucundiores reddit, & quadam oblectatione ac voluptate tanquam sale perspergit.

Occupatio.

Græce lingue suavitas.

Quod

De lingua Latina & Græcâ.

*Alia occu-
patio.*

*Linguae La-
tinae &
Græcæ stu-
dium debet
in scholis
florere.*

*De exerci-
tiis illorum,
qui ætate &
doctrina
provehiores
sunt.*

*Regula in
versione ob-
servanda.*

Quod autem de Græcæ linguæ studio ejusque exercitiis hætenus dixi, non ita intelligendum est, quasi interea Latinæ lectiones prorsus omittendæ aut deponendæ, vel etiam Musica, Arithmetica, & initia Dialectices & Rhetorices, his grandioribus non unâ tradendæ sint. Debet enim simul ac Latinæ linguæ fundamentum jactum est, utriusque linguæ, Latinæ & Græcæ, studium simul in scholis florere & dominari. Maximè cum hæc linguarum inter se collatio tantas habeat opportunitates, ut utramque hoc modo & citiùs & faciliùs simul, quàm alteram separatim pueri discere possint. Vt enim Latina lingua sine Græca non intelligitur, sic ne Græca sine Latina explicari & tradi potest. Cæteræ etiam artes, quarum modò mentio facta est, cum recreationis, tum utilitatis & necessitatis causâ, simul cæteris Latine & Græcè discendi laboribus admiscendæ sunt.

Debent autem illi, qui ætate & eruditione provehiores sunt, illustres autorum locos, insignes narrationes & historias, ex Græca lingua in Latinam, & ex Latina in Græcam vertere.

Sed meminerint studiosi, in convertendis à Græca lingua in Latinam, & contrâ, scriptis, non semper verbum ex verbo exprimendum esse, sed dandam esse operam, ut si quid abhorreat à consuetudine & more ejus sermonis, in quem aliquid converteretur, id omittatur omninò. Quod à se observatum in convertendis orationibus adversariis Æschinis & Demosthenis Cicero affirmat. Sic enim in libro de optimo genere oratorum scribit:

Quæ

De lingua Latina & Græca.

Quorum ego orationes, ut spero, ita expressero, virtutibus utens illorum omnibus, id est, sententiis, & earum figuris, & rerum ordine, verba persequens ceteris, ut ea non abhorreant à more nostro. Est igitur Ciceronis de verbis convertendis sententia, ea persequenda esse duntaxat, quæ à more illorum, in quorum linguam usumque convertentur, non abhorrebunt.

Repetit in regula.

Vt autem studiosi Græcarum literarum optimum exemplar habeant, quod in convertendis conjungend. seu Græcis cum Latinis imitentur, cum alios ex Apologia, Phædone, Phædro, Libris de Legibus & de Repub. Platonis locos, à Cicerone Latine redditos, tum librum Ciceronis de Universitate, cum ea parte Timæi Platonis, cui responder, diligenter & attentè inter se conjungent, conferent, & cum primùm aliquid scire Græcè cœperint, ad imitandum sedulò sibi proponent; quod si fecerint, non modò elegans dicendi genus, quod apud Ciceronem perpetuum est, discent, sibi que comparabunt: sed etiam Græca faciliùs intelligent, & discretiùs explicabunt.

Quod exemplum in conspectu habendum & imitandum sit.

Sed fortè objiciet aliquis, & esse & fuisse nonnullos, qui serò admodum, cum quidem ætate pro-
vecti essent, primùm literas discere cœperint, & tamen illos in utraque lingua præclaros progressus fecisse. Fateor esse ingenia quædam eximia atque illustria, quæ celeriter, quod docetur, arripiant, & brevi tempore multum proficiant. Sed hoc adjungo, ut horum exempla confirmant dicta, τὸ ἐγγὺν πάντα ἀέθλια, Amori omnia pervia sunt: item,

*Objectione
ejus refu-
tatio.*

De lingua Latina & Græca.

item, διὰ καρτερίας καὶ φιλοπονίας ἐστὶν ἡ ὄντων ἀγαθῶν ἀνάλωτον πέφυκα. Tolerantiâ & industriâ nihil in rerum natura bonorum est, quin acquiratur: Item, Labor omnia vincit improbus. Sic nemo illis exemplis ad excusandam ignaviam suam, & negligendam discendi occasionem, abuti debet. Non enim cuivis contingit adire Corinthum. Ac quemadmodum heroica facta sunt supra regulam, & mediocres homines intra metas regulæ manere debent: ita nemo debet temerè talia præstantium hominum, quibus per fortunam vel alias causas, citius literas attingere non licuit, exempla imitari, & occasionem, si quæ datur in pueritia discendi literas & linguas, negligere; maximè cum ars sit longa, vita autem brevis, ut verissimè Hippocrates initio suorum Aphorismorum inquit.

*Argumentū
à natura
sumptum.*

Quid? quòd natura ipsa sic hominis vitam dissipavit, ut prima ætas linguæ, media eloquentiæ, postrema ului & communi utilitati tribueretur: quam si tanquam ducem sapientissimum sequemur, puer ab incunabulis, usque ad annum decimum quartum aut decimum sextum, linguis & politioribus literis informandus erit. Ita poterit postea ea studia suscipere & tractare, quæ ipsi emolumentum & honorem, Ecclesiæ verò & Reipublicæ utilitatem inmensam pariant. Sed dolendum est, hunc ordinem à natura præscriptum, & omnium sanorum hominum iudicio approbatum, multis modis turbari. Nam vel Præceptores sive ignorantia, sive ignavia, sæpè justum instituendi ordinem non servant, vel adolescentes sine pennis, ut in proverbio est, velare volunt, & neglectis linguis ac humanioribus disciplinis,

1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

Lat

De lingua Latina & Græca.

disciplinis, ad superiores artes, Theologiam, Iuris-
prudentiam, vel artem Medicam se conferunt: vel
præpostero ordine incedentes, in Linguarum flu-
idiis, sine suo & aliorum hominum fructu consenes-
cunt. Quod ne fiat, magistri periti & ad docendum
idonei, liberalibus stipendiis conducendi, & Scholis
præficiendi sunt; ex quibus, qui puro ornatoque ser-
mone, superiora studia illustrare, exornare & pro-
pagare possint, emittantur: quod, ut ego quidem ar-
bitror, rectè & commodè fieri poterit, si implorato
Dei auxilio, sine quo irrita est omnis humana in-
dustria, ordo, qui utcumque à me hac brevi oratione
delineatus est, in docendo & discendo servabitur.
Hæc habui, quæ de lingua Latina & Græca discen-
da & docenda, hoc tempore dicerem, quæ etsi non
omnibus placebunt, ut nec placere debent, vel pos-
sunt, (Quis enim omnibus satisfacere potest?)

tamen viris doctis, & usu peritis, ac judi-
cio certo rem ponderantibus
omninò probatum iri
confido.

*Incommoda
ex mala in-
stitutione
provenien-
tia quæ ra-
tione vitari
possunt.*

D I X I.

Joseph Emerson

Σωδελ, ΕΜΕΡΣΟΝ

11/10/05. LVT8

